

EMN
Europejska Sieć Migracyjna

Polityka wizowa jako forma promocji migracji długoterminowej

(lata 2004 – 2010)

Raport przygotowany przez
Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci
Migracyjnej w Polsce

ESM została powołana na podstawie Decyzji Rady WE/381/2008, a jej działalność jest współfinansowana ze środków Komisji Europejskiej.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,
pełniące funkcję koordynatora Krajowego Punktu Kontaktowego
Europejskiej Sieci Migracyjnej (ESM),
otrzymuje środki finansowe
od Wspólnoty Europejskiej
przez Dyрекcję Generalną ds. Wewnętrznych Komisji Europejskiej
– w ramach programu Solidarność i zarządzanie
przepływami migracyjnymi. ESM została powołana
na mocy Decyzji Rady 2008/381/EC
w celu dostarczania aktualnych, obiektywnych,
wiarygodnych i porównawczych informacji
na temat migracji i azylu instytucjom Wspólnoty,
władzom i instytucjom Państw Członkowskich
oraz opinii publicznej, w celu wspierania procesu
kształtowania polityki w UE.

Kontakt

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Departament Polityki Migracyjnej
ul. Stefana Batorego 5
02-591 Warszawa
Email: esm@msw.gov.pl
<http://www.emn.gov.pl>

Spis treści

STRESZCZENIE RAPORTU	5
ROZDZIAŁ 1 CELE RAPORTU ORAZ ZASTOSOWANA METODOLOGIA PRACY	8
1.1 WSTĘP	8
1.2 METODOLOGIA ZASTOSOWANA W RAPORCIE	9
ROZDZIAŁ 2 POLITYKA I PODSTAWY PRAWNE WYDAWANIA WIZ NA TERYTORIUM POLSKI	11
2.1 KRAJOWA POLITYKA WIZOWA: ZAŁOŻENIA I REALIZACJA	11
2.2. UMOWY DWUSTRONNE W ZAKRESIE POLITYKI WIZOWEJ	13
2.2.1. MAŁY RUCH GRANICZNY	14
2.3 ZMIANY W POLITYCE WIZOWEJ ORAZ W LEGISLACJI – WYMIAR UNIJNY	16
2.4 ZMIANY W KRAJOWYM PODEJŚCIU DO POLITYKI WIZOWEJ ORAZ ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH	18
2.4.1. PRZEPISY DOTYCZĄCE REŻIMU WIZOWEGO	18
2.4.2. KARTA POLAKA	20
ROZDZIAŁ 3 PRAKTYKA I ORGANIZACJA POLITYKI WIZOWEJ	21
3.1 PODSTAWOWA PROCEDURA WYDAWANIA WIZ KRAJOWYCH	21
3.1.1. SKŁADANIE WNIOSKU O WIZĘ	21
3.1.2. WERYFIKACJA WNIOSKU O WIZĘ	23
3.1.3. WJAZD, POBYT I WYJAZD CUDZOZIEMCA	25
3.2 PROCEDURA WYDAWANIA WIZ W CELU PROMOCJI LEGALNEJ MIGRACJI	28
3.2.1. PRAKTYKA WYDAWANIA WIZ KRAJOWYCH OBYWATELOM PAŃSTW TRZECICH	28
3.2.2. WYZWANIA I CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE UŁATWIANIU LEGALNEJ MIGRACJI	30
3.3 PROCEDURA WYDAWANIA WIZ W CELU ZAPOBIEGANIA NIELEGALNEJ MIGRACJI	33
3.3.1. ZAPOBIEGANIE NIELEGALNEJ MIGRACJI W CZASIE WYDAWANIA WIZ I MONITOROWANIE ZJAWISKA	33
3.3.2. ZAPOBIEGANIE NIELEGALNEJ MIGRACJI POPRZEZ INNE DZIAŁANIA	35
3.3.3. WYZWANIA I CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE ZAPOBIEGANIU NIELEGALNEJ MIGRACJI	39
ROZDZIAŁ 4. WSPÓŁPRACA Z KRAJAMI TRZECIMI: PRZYPADEK UKRAINY I WIETNAMU	41
4.1. PROMOWANIE LEGALNEJ MIGRACJI: PRZYKŁAD UKRAINY	41
4.1.1. ISTNIEJĄCE FORMY PROMOCJI LEGALNEJ MIGRACJI NA TERYTORIUM POLSKI	42
4.1.2. OCENA WSPÓŁPRACY W POZOSTAŁYCH OBSZARACH	45
4.1.3 STATYSTYKI	48
4.2 ZAPOBIEGANIE NIELEGALNEJ MIGRACJI: PRZYKŁAD WIETNAMU	51
4.2.1. ISTNIEJĄCE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA NIELEGALNEJ MIGRACJI NA TERYTORIUM POLSKI	52
4.2.2. OCENA WSPÓŁPRACY W POZOSTAŁYCH OBSZARACH	53
4.2.3 STATYSTYKI	54

Streszczenie raportu

Głównym celem niniejszego raportu jest przedstawienie ogólnej organizacji systemu i uwarunkowań prawnych w zakresie polityki wizowej państwa oraz zrozumienie istniejących strategii promujących (lub też nie) legalną i długotrwałą migrację obcokrajowców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawowym środkiem realizacji tak postawionego celu polityki migracyjnej kraju ma być istniejący w Polsce reżim wizowy. Zawarte w raporcie informacje obejmują przegląd krajowych prawnych i organizacyjnych podstaw realizowania w Polsce działań ukierunkowanych na promocję długoterminowej migracji do Polski. Analizie poddane zostały także te elementy dorobku UE w zakresie organizacji polityki wizowej i zarządzania przepływami migracyjnymi, które miały niewątpliwie wpływ zarówno na ewolucję tego zagadnienia w polskim ustawodawstwie, jak i na działania podejmowane wewnątrz kraju, a także współpracę z innymi krajami trzecimi.

W raporcie stwierdzono, że polityka wizowa Polski realizowana jest przy stosowaniu przez urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej przepisów Wspólnotowego Kodeksu Wizowego, oraz w zakresie zadań państwa w aspekcie legalizacji pobytu imigracji legalnej poprzez wydawanie przez konsulów wiz krajowych. Wszystkie te zadania realizowane są na całym świecie przez 127 konsulów oraz działających z ich upoważnienia 350 osób z uprawnieniami konsularnymi. Pełnią oni swe funkcje w 37 konsulatach generalnych, 30 wydziałach konsularnych, 45 referatach ds. konsularnych i 15 samodzielnych stanowiskach ds. konsularnych w ambasadach. Wspiera ich 194 konsulów honorowych. Ponadto, w realizację założeń polityki wizowej kraju zaangażowani są również wojewodowie, którzy w oparciu o art. 16-20 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach oraz rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2003 roku w sprawie wzoru zaproszenia i wzoru formularza wniosku o wpisanie zaproszenia do ewidencji zaproszeń wspierają proces wydawania przez konsuli wiz przez weryfikację i rejestrację zaproszeń dla cudzoziemców. W oparciu o ten dokument wydawane są głównie wizy krajowe. Również istotną rolę w polityce wizowej kraju, skierowanej przede wszystkim ku przeciwdziałaniu ewentualnym próbom nielegalnego przekroczenia granicy państwowej (w tym posługiwaniu się wyłudzonymi lub sfałszowanymi wizami, nieprawdziwymi dowodami, itd.) pełni Straż Graniczna.

Głównym celem polityki państwa polskiego z perspektywy właściwego zarządzania przepływami migracyjnymi stanowi polityka sąsiedztwa, realizowana m.in. poprzez inicjatywę Partnerstwa Wschodniego. Wartym podkreślenia jest fakt, że jednym z istotnych celów owego programu, ukierunkowanego na wspieranie procesów transformacji zachodzących w państwach nim objętych, jest doprowadzenie do liberalizacji, a następnie zniesienia ruchu wizowego dla wschodnich sąsiadów. Ponadto istotnym elementem działań jest rozszerzanie współpracy transgranicznej oraz ruchu osobowego w stosunku do wschodnich partnerów oraz promowanie legalnych migracji zarobkowych obywateli państw sąsiadujących z Polską na wschodzie do państw UE. Wartym podkreślenia jest zaangażowanie Polski na forum unijnym i działania zmierzające do podpisania nowych umów o ułatwieniach wizowych z Rosją, Ukrainą oraz Mołdową, jak również wypracowanie mandatów negocjacyjnych dla Komisji Europejskiej do rozmów z Armenią i Azerbejdżanem. Zagadnienia związane z materią polityki wizowej opisane zostały w rozdziale drugim.

Rozdział trzeci wskazuje na wypracowane instrumenty polityki w obszarze polityki wizowej promującej legalną migrację i przeciwdziałającej nielegalnej migracji. Wśród nich należy zaliczyć stosowanie przez polskie placówki konsularne standardów i wymogów określonych w Konwencji Wykonawczej do Układu Schengen oraz we Wspólnotowym Kodeksie Wizowym, którego zadaniem jest ujednoczenie praktyki wizowej. Na tej podstawie wizy (A, C, D) wydawane są według ustalonego wzoru, zawierają także jednolite zabezpieczenia. Do pozostałych narzędzi można zaliczyć:

1. przeprowadzanie konsultacji przez urzędy konsularne Rzeczypospolitej Polskiej w drodze elektronicznej wymiany informacji z organami pozostałych państw obszaru Schengen, które zastrzegły to sobie w stosunku do określonych kategorii osób ubiegających się o

- wizy oraz dokonywanie konsultacji z Centralnym Organem Wizowym, w przypadku ubiegania się przez cudzoziemców o wizy krajowe;
2. współpraca lokalna polskich urzędów konsularnych oraz oficerów łącznikowych Straży Granicznej z zakresu oceny ryzyka imigracyjnego z konsułami innych państw obszaru Schengen;
 3. zawieranie przez Polskę umów z innymi państwami UE o wydawaniu przez polskie konsulaty wiz Schengen oraz reprezentowaniu Polski przy wydawaniu wiz przez inne państwa UE w krajach, w których nie ma polskich placówek dyplomatycznych;
 4. zawieranie umów o małym ruchu granicznym (umowa z Ukrainą obowiązuje od 2008 roku, z Białorusią oraz Rosją - obwód Kaliningradzki – negocjacje są jeszcze w toku);
 5. zawieranie umów o liberalizacji reżimu wizowego; oraz
 6. wprowadzanie specyficznych rozwiązań krajowych, np.: znoszenie opłat konsularnych za wydanie wiz krajowych (Ukraina i Białoruś), wydawanie Kart Polaka, wydawanie wiz w celu repatriacji, czy też wprowadzenie systemu *e-voucher*, który powstał w wyniku podpisania przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych deklaracji o współpracy z Polską Izbą Turystyki, w zakresie aktywizacji turystyki przyjazdowej do Polski.

W rozdziale czwartym przedstawiono krótką analizę współpracy Polski w Ukrainą oraz Wietnamem w zakresie promowania legalnej migracji oraz przeciwdziałania nielegalnej migracji z tych państw do Polski. Stwierdzono tu, że do najliczniejszych grup nielegalnych migrantów przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej należą obecnie, między innymi, obywatele Ukrainy, Rosji i Wietnamu. Mając na uwadze fakt, że Polska posiada umowy o readmisji z ww. państwami, przekazania cudzoziemców należących do ww. grupy państw realizowane są najczęściej. Na uwagę zasługuje fakt, że w ramach diaspory wietnamskiej w Polsce przebywa jedna z najliczniejszych grup migrantów o nieuregulowanym statusie, z tego też powodu działania państwa przeciwdziałające nielegalnej migracji nakierowane są także na współpracę z krajami sąsiadującymi, przez terytorium których ma miejsce fakt nielegalnego przekroczenia granicy. Wskazano również, na pozytywne efekty dwóch przeprowadzonych akcji regularyzacyjnych (tzw. abolicji), których zadaniem było umożliwienie czasowego zalegalizowania nielegalnego pobytu cudzoziemców na terytorium Polski.

Rozdział piąty, ostatni, poświęcono z kolei przedstawieniu unijnych rozwiązań w zakresie polityki wizowej, które w istotny sposób wpłynęły na rozwój krajowych przepisów w tym zakresie. Wśród tych mechanizmów wskazać należy podpisanie przez Polskę umów o małym ruchu granicznym, umów liberalizujących dotychczasowy reżim wizowy, rozwój systemów informatycznych stosowanych w procesie weryfikacji wniosków wizowych oraz kontroli legalności wjazdu cudzoziemców na terytorium Polski. Ważnym elementem jest także zewnętrzny wymiar współpracy między państwami członkowskimi UE w zakresie polityki wizowej oraz polskiego uczestnictwa m.in. w takich inicjatywach jak Partnerstwo Wschodnie oraz Building Migration Partnership / Prague Process.

W raporcie wskazuje się (dane szczegółowe zawarte są w załączniku do niniejszego raportu) na liczbę wydanych wiz krajowych uprawniających cudzoziemców do wjazdu i pobytu na terytorium Polski. Dane statystyczne za lata 2008-2010 wskazują, że urzędy konsularne wydały odpowiednio w roku 2008 – 159.250 wiz krajowych (z czego 71% stanowiły te wydane w celu podjęcia pracy/prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Polski), w roku 2009 – 202.753 wizy (67% z nich stanowiły wydane w celu podjęcia pracy/prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Polski), natomiast w roku 2010 – 174.538 (54% wydano ze względu na różne tytuły wykonywania pracy w Polsce). Blisko 90% wiz krajowych wydanych w celu wykonywania pracy otrzymali obywatele trzech tylko państw, tzn. Ukrainy, Rosji oraz Białorusi. Zaznaczyć jednak trzeba, iż obywatele tych państw, jak również i Gruzji oraz Mołdowy, ze względu na ułatwienia w podejmowaniu pracy na terytorium Polski dość rzadko ubiegają się o wydanie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony (pobyt czasowy), pozostając na terytorium Polski w ramach wydanej w tym celu wizy (są to najczęściej

migracje sezonowe lub cyrkulacyjne, a nie osiedleńcze). Zauważalny wzrost liczby wydanych zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony ze względu na wykonywanie pracy w Polsce od 2008 roku dotyczy przede wszystkim obywateli państw azjatyckich, głównie Chin, Indii, Japonii, Nepalu, a także Armenii. W latach 2008-2010 największa liczba zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony w związku z wykonywaniem pracy na terytorium Polski została wydana obywatelom Ukrainy oraz Wietnamu (łącznie liczba wydanych zezwoleń obywatelom tych dwóch państw stanowiła od 40% do 50% ogółu wydanych zezwoleń pobytowych wydanych ze względu na wykonywanie pracy w Polsce).

Wśród pozostałych kategorii wiz krajowych oraz zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony przeważają te wydane w celu łączenia rodzin oraz ze względu na fakt pozostawania w związku małżeńskim z obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie w omawianym okresie liczba wiz wydanych cudzoziemcom przez wojewodów (dotyczy wydawania tzw. proceduralnej wizy pobytowej) oraz komendantów placówek Straży Granicznej (dotyczy wiz wydanych na granicy państwowej) utrzymywała się na poziomie ok. 23.000 wydanych wiz w ciągu roku (liczba wydanych wiz krajowych przez te organy stanowiła 85-90 % ogółu wydanych wiz).

Rozdział 1 Cele raportu oraz zastosowana metodologia pracy

1.1 Wstęp

Niniejszy raport nt. polskiej polityki wizowej jako formy promocji migracji długoterminowej został przygotowany przez polski punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej (PL KPK ESM) w ramach polskiego członkostwa w ESM¹. Główny wkład pracy nad niniejszym raportem został wniesiony przez Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, do działań którego należy rozpowszechnianie wiedzy na tematy związane z polską polityką migracyjną², przy współpracy Departamentu Konsularnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, właściwego przy opracowywaniu założeń i kierunków współpracy z zagranicą w zakresie spraw konsularnych, w szczególności w dziedzinie ruchu osobowego, polityki wizowej, migracyjnej oraz warunków pobytu obywateli polskich za granicą³.

Polski raport stanowi jednocześnie wkład do raportu syntetyzującego wiedzę na temat polityki wizowej jako formy promocji migracji długoterminowej w państwach tworzących Europejską Sieć Migracyjną. Grupę odbiorców niniejszego opracowania stanowią Krajowe Punkty Kontaktowe Europejskiej Sieci Migracyjnej, Komisja Europejska, twórcy polityki zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim, krajowe instytucje wykonawcze oraz społeczeństwo – organizacje pozarządowe, instytuty badawcze oraz inne zainteresowane podmioty. Raport oferuje czytelne, odpowiednio rozmieszczone, łatwe do odnalezienia dane wszystkim osobom zainteresowanym uzyskaniem informacji związanych z problematyką zasad wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich na terytorium Polski. Jednocześnie, w celu zachowania przejrzystości oraz w wyniku ustalonych ograniczeń dotyczących objętości niniejszego raportu, pominięto pewne prawne oraz/lub proceduralne niuansy.

Informacje zamieszczane w raporcie krajowym odnoszą się do polskich ram prawnych według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku, w szczególności do ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach⁴ i ustawy z dnia 14 lipca 2006 roku o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin⁵ oraz przyjętego w dniu 16 sierpnia 2011 roku przez Radę Ministrów projektu założeń do ustawy o cudzoziemcach z dnia 22 lipca 2011 roku. Powyższy raport odnosi się także do elementów polityki wizowej kraju wskazanych w pierwszym w Polsce dokumencie strategicznym nt. polityki migracyjnej *Polityka migracyjna Polski: stan obecny i postulowane działania*. Dokument został

¹ Polski KPK ESM składa się obecnie z przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Krajowy Koordynator), Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Straży Granicznej oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

² Zarządzenie nr 4 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w § 16 Załącznika do ww. Zarządzenia określa, iż wśród zadań Departamentu Polityki Migracyjnej jest koordynowanie działań związanych z polityką migracyjną państwa oraz współpraca międzynarodowa w tym zakresie.

³ Zarządzenie nr 42 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 17 grudnia 2010 roku w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w § 43 Załącznika do ww. Zarządzenia określa, iż do zadań Departamentu Konsularnego należy uczestnictwo m.in. w opracowywaniu założeń i kierunków krajowej polityki wizowej oraz uczestnictwo w realizacji wspólnotowej polityki wizowej UE. Departament ten jest również odpowiedzialny za analizę polityki wizowej i migracyjnej państw trzecich, inicjuje i prowadzi negocjacje umów o ułatwieniach w podróży obywateli polskich, oraz o małym ruchu granicznym, reprezentacji wizowej i alokacji konsułów.

⁴ t. j. Dz.U. z 2006 r., Nr 234, poz. 1694.

⁵ Dz.U. z 2006 r., Nr 144, poz. 1043.

przyjęty na posiedzeniu międzyresortowego Zespołu do Spraw Migracji w dniu 20 lipca 2011 roku i przesłany do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, gdzie oczekuje na akceptację.

Analizę polskiej polityki wizowej należy rozpocząć od stwierdzenia, że uwzględnia ona priorytety polityki zagranicznej państwa, będąc jednocześnie instrumentem przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz przyczyniając się do zachowania bezpieczeństwa Polski oraz państw całej strefy Schengen. Od czasu rozpoczęcia negocjacji w sprawie polskiej akcesji do Unii Europejskiej, wstąpienia Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 roku oraz rozpoczęciem pełnego stosowania z dniem 21 grudnia 2007 roku dorobku Schengen jest ona uzgadniana również w ramach współpracy europejskiej, przy uwzględnieniu przez Polskę własnej specyfikacji regionalnej.

Należy przy tym zaznaczyć, że polska służba konsularna przeszła w ciągu ostatnich kilku lat wielki proces modernizacyjny warsztatu pracy konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Zmieniła się koncepcja wykorzystania technologii informatycznych z modelu wyspowego, w którym każdy urząd konsularny był niezależną placówką, na model struktury wielomodułowej, zarządzanej centralnie. Obecnie dane (w tym biometryczne) przekazuje się do systemów centralnych w kraju *on-line*, a konsul wydający wizy ma podgląd, również *on-line*, do danych rejestrów Schengen. Przeprowadzona modernizacja pozwoliła na wprowadzenie nowych, kompleksowo obsługujących urzędy konsularne systemów: *Wiza-Konsul*, *e-konsulat*, *Karta Polaka* oraz *e-voucher*. Nowoczesny system informatyczny *Wiza-Konsul* obsługuje pracę wszystkich działów urzędu konsularnego i jest zintegrowany m.in. z systemami *e-konsulat*, Systemem Informacyjnym Schengen (SIS) oraz poprzez zintegrowany podsystem małego ruchu granicznego, z rejestrami Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Zadaniem innego systemu *e-konsulat* jest ułatwienie kontaktu interesanta z urzędem konsularnym i usprawnienie załatwiania spraw konsularnych. Ponadto, w urzędach konsularnych na Ukrainie, Białorusi, w Rosji i Mołdowie został wdrożony system *e-voucher*, który powstał w wyniku podpisania przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych deklaracji o współpracy z Polską Izbą Turystyki, w zakresie aktywizacji turystyki przyjazdowej do Polski. Aplikacja ta umożliwia konsulowi potwierdzenie autentyczności zaproszeń turystycznych do Polski, a cudzoziemcowi daje możliwość uzyskania wizy w prosty i dogodny sposób. Jednocześnie wdrażane są tzw. mobilne stanowiska konsularne, dzięki którym polscy konsulowie mogą wykonywać praktycznie wszystkie czynności urzędowe poza placówkami, np. w trakcie dyżurów organizowanych w siedzibach konsulów honorowych.

Szczegółowe dane dotyczące polskiej polityki wizowej przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach niniejszego raportu. W drugiej części opracowania zaznaczone zostaną główne założenia polskiej polityki wizowej oraz podstawy prawne wydawania wiz na terytorium Polski. Trzeci rozdział pracy poświęcony został omówieniu legislacyjnych podstaw wydawania wiz; najwięcej miejsca poświęcono obowiązującym w Polsce procedurom wydawania wiz. Zadaniem czwartego rozdziału jest przybliżenie praktycznego wymiaru polityki wizowej kraju tak w kwestii promocji legalnej migracji (głębszej analizie poddano przypadek Ukrainy) oraz przeciwdziałania nielegalnej migracji (przykład Wietnamu). Piąta część poświęcona została krótkiej analizie wpływu polityki UE na krajowe rozwiązania w zakresie polityki migracyjnej, w tym wizowej. Ostatnia część raportu (Załączniki) stanowi natomiast kompendium głównych i dostępnych danych statystycznych nt. wydanych wiz w Polsce.

1.2 Metodologia zastosowana w raporcie

Niniejszy raport oparty został wyłącznie na metodzie badania źródeł wtórnych pochodzących zarówno od instytucji publicznych odpowiedzialnych za kreowanie polityki w zakresie polityki wizowej, jak i materiałów przekazanych przez ośrodki naukowe od lat zajmujące się problematyką wizową i żywo zainteresowane wypracowaniem rekomendacji w tej kwestii. Podstawowe źródło informacji stanowiły istniejące bazy danych (tzn. raporty z przeprowadzonych badań i statystyki) instytucji odpowiedzialnych za gromadzenie statystyk oraz monitorowanie realizowanej polityki

wizowej (m.in. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Komendę Główną Straży Granicznej oraz Urząd do Spraw Cudzoziemców).

Polski raport zawiera najnowsze, dostępne głównie z wdrażanego stopniowo od 2010 roku we wszystkich urzędach konsularnych systemu elektronicznego składania wniosku o wydanie polskiej wizy lub paszportu (tzw. *e-konsulat* dostępny na stronie internetowej <https://secure.e-konsulat.gov.pl>) dane dotyczące liczby cudzoziemców, którzy złożyli wnioski o wydanie wizy uprawniającej do wjazdu na terytorium Polski, którym ten dokument został wydany oraz liczbę osób, którym wydano zezwolenia na zamieszkanie na czas określony w związku z ich pobytem na terytorium kraju (te dane uzyskiwane są z prowadzonego przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców tzw. *systemu Pobyt*⁶). Należy jednak zaznaczyć, że dostępne dane za lata 2008-2011 są niepełne.

Mając na względzie przejrzystość i czytelność niniejszego dokumentu, podstawowe definicje takich pojęć jak np.: wiza, kraj pochodzenia cudzoziemców, nielegalny wjazd, nielegalny pobyt, System Informacji Schengen, czy też System Informacji Wizowej są tożsame, chyba że wskazano inaczej, z tymi wskazanymi w słowniku migracyjnym Europejskiej Sieci Migracyjnej⁷. Należy jednak zaznaczyć, iż w krajowych rozwiązaniach prawnych termin *polityka wizowa sensu stricte* nie funkcjonuje. Rozumieć ją należy jako te działania państwa, które, w kontekście niniejszego raportu, nastawione są m.in. na uregulowanie zasad wjazdu cudzoziemców na terytorium danego kraju. Pełnić może ona funkcję prewencyjną, przeciwdziałającą niezgodnemu z przepisami prawa krajowego napływowi i pobytowi cudzoziemców oraz wspierającą i promującą legalną imigrację na terytorium danego kraju.

⁶ System Pobyt jest krajowym zbiorem rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców prowadzonym przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców na podstawie zarówno ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach, jak i ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Składa się on m.in. z:

1. rejestru spraw dotyczących wiz, zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwoleń na osiedlenie się, zezwoleń na pobyt rezydenta długoterminowego WE;
2. rejestru spraw dotyczących wydania polskich dokumentów tożsamości cudzoziemca oraz polskich dokumentów podróży dla cudzoziemca, a także wydania tymczasowych polskich dokumentów podróży dla cudzoziemca;
3. rejestru spraw dotyczących odmowy wjazdu na terytorium Polski, zobowiązania do powrotu, wydalenia z Polski cudzoziemców, w tym obywateli UE oraz członków ich rodzin;
4. rejestru spraw o nadanie statusu uchodźcy i udzielenie ochrony uzupełniającej oraz o udzielenie pomocy cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy;
5. rejestru spraw o wydalenie osób posiadających status uchodźcy;
6. rejestru spraw o udzielenie azylu i ochrony czasowej;
7. rejestru spraw o udzielenie zgody na pobyt tolerowany;
8. rejestru spraw prowadzonych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 343/2003 z dnia 18 lutego 2003 roku ustanawiającego kryteria i mechanizmy określania Państwa Członkowskiego, które jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o azyl złożonego w jednym z Państw Członkowskich przez obywatela kraju trzeciego;
9. ewidencji zaproszeń;
10. wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany.

Do roku 2003 powyższy rejestr spraw dotyczących legalizacji pobytu cudzoziemców oraz osób wnioskujących o nadanie statusu uchodźcy uregulowany był przepisami ustawy z 25 czerwca 1997 roku o cudzoziemcach. Dodatkowo, dane zawarte w rejestrach, wykazie i ewidencji mogły być udostępniane za pomocą urządzeń teleinformatycznych. Początki ww. systemu, który znany był również potocznie pod nazwą System Obcy, to połowa lat 90. XX wieku. Stanowił on wówczas bazę danych o wydawanych przez wojewodów zezwoleniach pobytowych oraz nadawanych statusach uchodźcy.

⁷ Definicje pojęć znaleźć można na stronie internetowej Europejskiej Sieci Migracyjnej (<http://emn.intrasoft-intl.com/Glossary/index.do>) oraz stronie internetowej polskiego punktu kontaktowego ESM (<http://www.emn.gov.pl>).

Rozdział 2 Polityka i podstawy prawne wydawania wiz na terytorium Polski

2.1 Krajowa polityka wizowa: założenia i realizacja

Głównymi organami państwowymi mającymi wpływ na politykę państwa w zakresie wjazdu cudzoziemców na terytorium Polski, każdy w ramach własnych kompetencji, jest: Minister Spraw Zagranicznych, Minister Spraw Wewnętrznych, Komendant Główny Straży Granicznej oraz Wojewoda.

Należy jednak zaznaczyć, iż podstawowe przedmioty zainteresowania tejże polityki zostały uregulowane w odpowiednich krajowych przepisach, czyli w:

1. ustawie z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach (Dz.U. z 2011 roku Nr 264, poz. 1573 j.t.);
2. ustawie z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2009 roku Nr 189, poz.1472 j.t.);
3. ustawie z dnia 14 lipca 2006 roku o wjeździe, pobycie i wyjeździe z terytorium Rzeczypospolitej obywateli państw członkowskich UE i członków ich rodzin (Dz.U. z 2006 roku Nr 144, poz. 1043 z późn. zm.);
4. ustawie z dnia 7 września 2007 roku o Karcie Polaka (Dz.U. z 2007 roku Nr 180, poz. 1280 z późn. zm.);
5. ustawie z dnia 9 listopada 2000 roku o repatriacji (Dz.U. z 2004 roku Nr 53, poz. 532 z późn. zm.);
6. ustawie z dnia 24 sierpnia 2007 roku o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej (Dz.U. Nr 165, poz. 1170 z późn. zm.);
7. Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 roku ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz.U.UE.L.2009.243.1)⁸;
8. Rozporządzeniu (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz.U. L 2006.105);
9. oraz w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub/i do spraw zagranicznych w zakresie uregulowania rodzajów wiz i sposobów ich wydawania⁹.

Pewne aspekty polityki wizowej państwa zaznaczone zostały jednocześnie w przyjętym w dniu 16 sierpnia 2011 roku przez Radę Ministrów projekcie założeń do ustawy o cudzoziemcach z dnia 22

⁸ Istotne znaczenie ma tu również Decyzja Komisji C(2010) 1620 z dnia 19 marca 2010 roku ustanawiająca podręcznik do rozpatrywania wniosków wizowych i zmieniania wydanych wiz oraz Decyzja wykonawcza Komisji C (2011) 5501 z dnia 4 sierpnia 2011 roku zmieniająca decyzję Komisji nr C (2010) 1620 wersja ostateczna z dnia 19 marca 2010 roku ustanawiającą podręcznik do rozpatrywania wniosków wizowych i zmieniania wydanych wiz.

⁹ Na podstawie art. 48g ust. 1 i 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych określa w drodze rozporządzenia m.in. oznaczenia wiz Schengen oraz wiz krajowych, wzory blankietów wizowych i wzory formularzy wniosków o wydanie wizy. Natomiast na podstawie art. 48f ust.1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach minister właściwy do spraw zagranicznych określa min. procedurę wydawania wiz przedstawicielom dyplomatycznym i członkom ich rodzin.

lipca 2011 roku oraz w dokumencie strategicznym *Polityka migracyjna Polski: stan aktualny i postulowane działania*, który przyjęty został na posiedzeniu międzyresortowego Zespołu do Spraw Migracji w dniu 20 lipca 2011 roku i oczekuje na akceptację Prezesa Rady Ministrów.

Odnosząc się do zasad prawa międzynarodowego decyzja o zezwoleniu na wjazd i pobyt cudzoziemca na terytorium danego państwa stanowi jeden z atrybutów suwerenności danego kraju. Swoboda państw w tym zakresie ulega jednak ograniczeniom, które wynikają z norm prawa międzynarodowego oraz z przepisów prawa wewnętrznego. Również i polskie rozwiązania prawne zobowiązują każdego cudzoziemca – czyli osobę nie posiadającą polskiego obywatelstwa – do posiadania przy wjeździe na terytorium Polski ważnego dokumentu podróży lub/i wizy.

Wymóg posiadania wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski obowiązywał większość obywateli państw, z którymi Polska nawiązała stosunki dyplomatyczne, jednakże ich katalog zmieniał się wraz ze zmianami systemu politycznego kraju. Próbę stworzenia jednolitego krajowego podejścia do kwestii uregulowań wizowych w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej podzielić można na dwa okresy. Pierwszy z nich, datowany na okres do początku lat 90. minionego stulecia, charakteryzował się ograniczoną możliwością swobodnego przepływu osób z i na terytorium Polski. Z ruchu bezwizowego korzystać mogli wówczas jedynie obywatele państw tzw. bloku wschodniego; obywatele tych państw mogli przebywać na terytorium Polski bez wiz w ściśle określonym czasie. Bezpośrednio po przełomie 1989 roku praktyka wydawania wiz do tej pory uprzywilejowanej grupie obywateli państw socjalistycznych (głównie Białorusi, Rosji i Ukrainy) uległa zmianie. Perspektywa przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oznaczała konieczność zmiany dotychczasowych reguł podróżowania nie tylko obywateli państw członkowskich UE (tu wprowadzone zostały ułatwienia przy przekraczaniu granicy państwowej, z czasem wprowadzono ruch bezwizowy), ale przede wszystkim obywateli państw sąsiadujących z Polską od wschodu oraz obywateli pozostałych państw trzecich (z kilkoma krajami prowadzone są rozmowy w celu wprowadzenia ułatwień wizowych, np. poprzez tzw. mały ruch graniczny). Obywatele Białorusi, Rosji i Ukrainy, w związku z wymogiem wypowiedzenia obowiązujących wcześniej umów o ruchu bezwizowym, zostali objęci nowym reżimem wizowym wprowadzonym z dniem 1 października 2003 roku. Na tej podstawie zobligowani zostali do ubiegania się o wydanie wizy umożliwiającej wjazd na terytorium Polski¹⁰. Przy czym, w oparciu o nowo podpisane przez Polskę umowy międzyrządowe z Ukrainą¹¹, Rosją oraz Białorusią, zagwarantowano możliwość wprowadzenia korzystniejszych zasad w ruchu wizowym dla obywateli tych sąsiadujących z Polską państw. W oparciu o umowę z Białorusią oraz Rosją obywatele Rzeczypospolitej uzyskali podobne przywileje (zasada wzajemności), natomiast na podstawie umowy z Ukrainą obywatele Polski zostali zwolnieni z obowiązku posiadania wizy na okres pobytu na terytorium tego państwa nieprzekraczający jednak 90 dni.

Istniejące uwarunkowania geopolityczne sprawiają, że jednym z głównych wyzwań polskiej polityki wizowej jest konieczność wypracowania adekwatnych mechanizmów, pozwalających na sprostanie wyzwaniu liberalizacji systemu wizowego dla krajów Partnerstwa Wschodniego i Rosji. Konsekwencje prawne i ekonomiczne postulowanego przez niektóre środowiska całkowitego zniesienia ruchu wizowego dla wschodnich sąsiadów Polski są niezwykle trudne do przewidzenia. Jednak sama idea wprowadzenia w przyszłości ruchu bezwizowego dla obywateli państw sąsiadujących z Polską jest wyzwaniem nowej ery stosunków nie tylko Polski, ale i wszystkich państw członkowskich UE np. z Rosją. W czasie wizyty Ministra Spraw Zagranicznych Rosji, pana Siergieja Ławrowa, w Warszawie w

¹⁰ Do tego momentu na wschodniej granicy Polski obowiązywały m.in. przepisy porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych (Dz.U. z 1986 roku, Nr 24 poz.114). Podpisane zostało w Moskwie 14 maja 1985 roku. Załącznik 1 enumeratywnie wskazywał, które z przygranicznych miast zostały objęte ww. regulacją.

¹¹ Umowy te zostały podpisane odpowiednio w 2003 roku z Ukrainą i z Rosją, natomiast w roku 2007 z Białorusią (patrz tabela nr 1 w Załączniku).

dniu 2 września 2010 roku, Minister Spraw Zagranicznych Polski, pan Radosław Sikorski, stwierdził m.in., że *Polska pragnie ustanowienia ruchu bezwizowego ze wszystkimi swoimi sąsiadami. Warto pamiętać o tym, że dużo zależy od samych tych państw*¹². Do wspólnych wyzwań liberalizacji ruchu wizowego należą nie tylko problemy i zadania związane z oczywistym wzrostem liczby przekroczeń wschodniego odcinka granicy Polski, czyli ograniczanie potencjalnego wzrostu zagrożeń nielegalną migracją, ale także, a może nawet przede wszystkim właściwa obsługa wzmożonego napływu legalnych migrantów. W tym kontekście należy przypomnieć, że pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia, liczba przekroczeń polskiej granicy osiągnęła ok. 90 mln, z czego znakomitą część stanowili obywatele krajów Europy Wschodniej, których wjazd do Polski odbywał się właśnie w ramach ruchu bezwizowego, w tym w oparciu o przepisy związane z tzw. małym ruchem granicznym (MRG).

Jednocześnie powołując się na opinię autorów raportu *Polityka Unii Europejskiej i Rosji wobec wspólnych sąsiadów*¹³ można stwierdzić, że polityka wizowa stanowi najważniejsze narzędzie unijnego „soft power” względem krajów Partnerstwa Wschodniego. A najprostszą drogą do poprawy wizerunku Polski oraz UE w tym regionie jest konsekwentna liberalizacja polityki wizowej.

2.2. Umowy dwustronne w zakresie polityki wizowej

Rzeczpospolita Polska od lat 80. minionego stulecia podpisała blisko 57 dwustronnych umów, których tematyką było m.in. zagadnienie zarządzania przepływami migracyjnymi oraz wprowadzania pewnych elementów ułatwień wizowych (wykaz umów dwustronnych w tym zakresie stanowi załącznik do niniejszego raportu). Jedynie trzy umowy są datowane na lata 60. i 70. (umowa z Kanadą, Irakiem oraz Stanami Zjednoczonymi), pozostałe dokumenty, w większości, zostały sporządzone już w latach 90. Zmieniający się jednak obraz Europy oraz Polski, a także wymogów będących wynikiem zmian politycznych m.in. w zakresie ruchu granicznego i zarządzania przepływami migracyjnymi, sprawiają, że wiele z nich wiąże się z potrzebą wprowadzenia zmian w zakresie polityki wizowej. Ponadto, wiele państw, w tym i Polska, poszukuje nowych form regulacji wizowych.

Na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych udostępniona została lista państw, w stosunku do obywateli których na okres do 90 dni ma miejsce ruch bezwizowy (powyższe nie dotyczy wjazdu na pobyt stały, w celu podjęcia pracy lub innej działalności zarobkowej na terytorium Polski)¹⁴.

Przedstawiając kwestie ruchu granicznego należy również wspomnieć o umowach o małym ruchu granicznym, które w dużej mierze kształtują obecny charakter relacji na wschodnim odcinku zewnętrznej granicy Polski oraz UE.

¹² Komentarze ze strony internetowej <http://www.msz.gov.pl/Wizyta,Ministra,Spraw,Zagranicznych,Federacji,Rosyjskiej,37569.html> oraz http://europarlament.pap.pl/palio/html.run? Instance=cms_ep.pap.pl& PageID=1& menuId=17& nrDep=258 2& CheckSum=-1455672949 (dostęp maj 2011).

¹³ Dokument zatytułowany *Polityka Unii Europejskiej i Rosji wobec wspólnych sąsiadów autorstwa* Nicu Popescu oraz Andrew Wilsona znajduje się na stronie internetowej Fundacji Batorego: http://www.batory.org.pl/doc/Polityka_UE_i_Rosji_wobec_wspolnych_sasiadow_2010.pdf.

¹⁴ Lista państw wskazana została w tekście [Rozporządzenia Rady \(WE\) NR 539/2001 z dnia 15 marca 2001 roku wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu](#) (Dz.U. L 81 z 21.3.2001). Dostępna jest również na stronie <http://www.msz.gov.pl/Informacje,dla,cudzoziemcow,przyjezdzejacych,do,Polski,1801.html>, a więcej informacji znaleźć można na stronie <http://www.msz.gov.pl/Wizy,i,paszporty,13427.html>.

2.2.1. Mały ruch graniczny

Tzw. mały ruch graniczny jest formą ułatwienia przekraczania granicy dla obywateli dwóch sąsiadujących państw zamieszkałych w strefie przygranicznej¹⁵. W ramach małego ruchu granicznego (MRG) mieszkańcy strefy przygranicznej mogą regularnie przekraczać wspólną granicę państwową w celu przebywania w strefie przygranicznej drugiego państwa. Wyjazdy takie mogą odbywać się ze względów społecznych, kulturalnych lub rodzinnych oraz uzasadnionych powodów ekonomicznych (nie będących jednak działalnością zarobkową). Ten szczególny, uproszczony tryb przekraczania granicy państwowej stosowany był już w przypadku Polski wcześniej w oparciu o podpisane w maju 1985 roku porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (patrz przypis 10); rozwiązane to funkcjonowało także w relacjach dwustronnych między Polską a Niemcami, Czechami i Słowacją i obowiązywało dla obywateli tych krajów do dnia 20 grudnia 2007 roku. W związku z przystąpieniem Polski, Czech i Słowacji do strefy Schengen, z dniem 21 grudnia 2007 roku wszystkie przejścia graniczne tego typu zostały zlikwidowane, a granicę pomiędzy tymi państwami można przekraczać w niemal dowolnym miejscu (restrykcje dotyczą jedynie obszarów chronionych oraz innych terenów zamkniętych).

Wielomiesięczne starania władz Rzeczypospolitej Polskiej spowodowały, że po wejściu Polski do strefy Schengen możliwe było podpisanie trzech istotnych umów o małym ruchu granicznym z Ukrainą, Białorusią oraz z Federacją Rosyjską.

Ukraina

Od dnia 1 lipca 2009 roku w stosunkach polsko-ukraińskich obowiązuje *Umowa między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach MRG, podpisana w Kijowie dnia 28.03.2008 r. oraz Protokół podpisany w Warszawie dnia 22.12.2008 r. między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie ww. Umowy* (wykaz wszystkich miejscowości obejmujących strefę przygraniczną zawarto w załączniku do Protokołu o zmianie umowy)¹⁶. W tym przypadku strefę przygraniczną wyznacza obszar jednostek podziału administracyjnego Polski i Ukrainy, leżących - co do zasady - w odległości do 30 kilometrów od wspólnej granicy obu państw. Alfabetyczny wykaz wszystkich miejscowości i jednostek administracyjnych, które wchodzą w obręb strefy przygranicznej jest zawarty w Załączniku nr 1 do Protokołu pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie

¹⁵ Od 19 stycznia 2007 roku obowiązuje rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 roku ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen. Zasady małego ruchu granicznego stanowią odstępstwo od ogólnych przepisów regulujących kontrolę graniczną osób przekraczających zewnętrzne granice państw członkowskich Unii Europejskiej, określonych w rozporządzeniu (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku ustanawiającym wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (tzw. kodeks graniczny Schengen).

W preambule nowego rozporządzenia zapisano, iż Wspólnota winna ustanowić kryteria i warunki, które mają zostać spełnione przy wprowadzaniu ułatwień dla mieszkańców strefy przygranicznej przy przekraczaniu zewnętrznej granicy lądowej w ramach zasad małego ruchu granicznego. Takie kryteria i warunki powinny zapewnić równowagę pomiędzy ułatwianiem przekraczania granicy mieszkańcom strefy przygranicznej działającym w dobrej wierze, mającym uzasadnione powody do częstego przekraczania zewnętrznej granicy lądowej, z jednej strony, a potrzebą zapobiegania nielegalnej imigracji oraz potencjalnym zagrożeniom dla bezpieczeństwa, jakie stanowi działalność przestępcza, z drugiej strony.

Prawodawca wspólnotowy zastrzegł, iż w celu uniknięcia nadużyć ogólną zasadą powinno być wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego wyłącznie osobom legalnie zamieszkującym strefę przygraniczną przez co najmniej rok. Umowy dwustronne zawierane między państwami członkowskimi a sąsiadującymi państwami trzecimi mogą przewidywać dłuższy okres zamieszkania i wyjątki dotyczące ułatwień przy przekraczaniu granicy (w przypadku umów zawieranych przez Polskę, wymóg ten wynosi trzy lata).

¹⁶ Więcej informacji na ten temat np. na stronie internetowej bieszczadzkiego oddziału Straży Granicznej <http://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl/static/MRG/MRG.htm>.

Umowy o Małym Ruchu Granicznym. Za mieszkańców strefy przygranicznej uznaje się osoby posiadające udokumentowane miejsce stałego zamieszkania w strefie przygranicznej przez okres nie krótszy niż 3 lata oraz ich współmałżonków i dzieci (pełnoletnie i niepełnoletnie) pozostające na ich utrzymaniu. Podstawą przekraczania granicy w ramach Małego Ruchu Granicznego jest posiadanie dokumentu zwanego „zezwoleniem na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego”.

Białoruś

Inicjatywa zawarcia umowy o małym ruchu granicznym między Polską a Białorusią została przekazana władzom białoruskim podczas konsultacji konsularnych w Mińsku w lutym 2008 roku. Projekt umowy między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu został podpisany przez dwie umawiające się strony w Warszawie w dniu 12 lutego 2010 roku. Po ratyfikacji umowy przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 września 2010 roku strona polska oczekuje na potwierdzenie tego faktu przez stronę białoruską. Umowa wejdzie w życie dopiero po zakończeniu procedury ratyfikacyjnej w obu państwach, o czym strony poinformują się wzajemnie drogą dyplomatyczną. W czasie negocjacji strona białoruska sygnalizowała, iż samo wejście umowy w życie będzie wymagało po jej stronie kilkumiesięcznego przygotowania do wdrożenia postanowień umowy. Strona polska zabiega natomiast o to, by umowa ta została podpisana i wdrożona w możliwie szybkim czasie.

Oczekuje się, że umowa o małym ruchu granicznym z Białorusią ułatwi kontakty pomiędzy rodzinami mieszkającymi po obu stronach granicy, ożywi współpracę kulturalną i gospodarczą między najbliższymi sąsiadami¹⁷. Skorzysta na ww. umowie mogą nie tylko pojedyncze osoby, które będą mogły odwiedzać krewnych czy groby przodków, ale też lokalni przedsiębiorcy. Jest to też szansa rozwoju dla gmin, które znajdują się w strefie przygranicznej. Z małego ruchu granicznego będą mogli skorzystać mieszkańcy 1265 miejscowości z ponad 30-kilometrowego pasa przy granicy polsko-białoruskiej. Mały ruch graniczny z Białorusią obejmować ma po stronie polskiej gminy i miasta województwa lubelskiego, mazowieckiego i podlaskiego zamieszkałe przez 800 tys. osób, w tym m.in. Białą Podlaską, Augustów, Bielsk Podlaski, Hajnówkę, Sokółkę, Siemiatycze, a po stronie białoruskiej rady wiejskie i miasta z ok. 1 mln 100 tys. mieszkańców, w tym Brześć i Grodno.

Rosja (obwód Kaliningradzki)

W dniu 14 grudnia 2011 roku w Moskwie podpisano *Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego*. Na tej podstawie mieszkańcy obszaru objętego umową¹⁸ przekraczając granicę między Polską a Federacją Rosyjską, nie będą już musieli posiadać wizy, a jedynie ważny dokument podróży i specjalne zezwolenie uprawniające do małego ruchu granicznego. Umowa o małym ruchu granicznym umożliwi wielokrotne przekraczanie, lądowej polsko-rosyjskiej granicy przez mieszkańców stref przygranicznych obu państw; zapisy umowy obowiązywać będą tylko na lądowych (drogowych i kolejowych) przejściach granicznych.

Nadzieję na podpisanie do końca 2011 roku porozumienia ws. umowy o małym ruchu granicznym wyrażono m.in. w czasie 11. posiedzenia polsko-rosyjskiej Rady ds. współpracy między obwodem kaliningradzkim i regionami Polski, które odbyło się w czerwcu 2011 roku w obwodzie

¹⁷ Wstępnie uzgodniono, że opłata za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego wyniesie 20 euro. Z opłaty byłyby zwolnione następujące kategorie osób: 1) osoby niepełnosprawne; 2) emeryci i renciści; 3) dzieci w wieku do 18 lat. Pierwsze zezwolenia zostaną wydane mieszkańcom strefy przygranicznej na okres ważności 2 lat, natomiast kolejne na okres ważności 5 lat.

¹⁸ Po stronie rosyjskiej mieszkańcy obwodu kaliningradzkiego (około milion mieszkańców), a po stronie polskiej mieszkańcy znacznej części województw: pomorskiego (powiaty: pucki, nowodworski, malborski, gdański oraz miasta: Gdynia, Sopot i Gdańsk) oraz warmińsko-mazurskiego (powiaty: elbląski, braniewski, lidzbarski, bartoszycki, olsztyński, kętrzyński, mrągowski, węgorzewski, giżycki, gołdapski, olecki oraz miasta: Elbląg i Olsztyn).

kaliningradzkim (Zelenogradsk). Zgodnie z tymi oczekiwaniami, w dniu 29 lipca 2011 roku Komisja Europejska zaproponowała Radzie i Parlamentowi Europejskiemu wprowadzenie ułatwień w ruchu granicznym dla mieszkańców obwodu kaliningradzkiego; projekt rezolucji legislacyjnej Parlamentu Europejskiego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną [COM(2011)0461 – C7-0213/2011 – 2011/0199(COD)] został pozytywnie rozpatrzony w dniu 24 listopada 2011 roku¹⁹. Powyższe otworzyło drogę do formalnego zakończenia procesu liberalizacji zasad ruchu granicznego w strefie przygranicznej między Polską a Rosją.

2.3 Zmiany w polityce wizowej oraz w legislacji – wymiar unijny

Analizując obecną politykę wizową Polski należy zaznaczyć, iż od momentu rozpoczęcia formalnych negocjacji akcesyjnych Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej²⁰ strona polska rozpoczęła proces dostosowywania dotychczas obowiązującego prawa w zakresie m.in. migracji i azylu do dorobku Wspólnotowego. W związku z powyższym zmianie uległy nie tylko zasady wjazdu oraz pobytu obywateli innych państw członkowskich UE i ich rodzin, ale także i zasady wjazdu i pobytu oraz praktyka wydawania wiz obywatelom państw trzecich.

Z obowiązku posiadania wizy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwolnieni zostali cudzoziemcy z państw wymienionych w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Rady (WE) Nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 roku wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych oraz ci, którzy posiadają dokumenty pobytowe wystawione w krajach UE. Szczegółową listę krajów, z którymi obowiązuje ruch bezwizowy, a także przepisy dotyczące wiz znaleźć można na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (<http://www.msz.gov.pl/Informacje,wizowo-paszportowe,dla,obywateli,polskich,i,cudzoziemcow,1799.html>).

Wejście Polski do strefy Schengen z dniem 21 grudnia 2007 roku wiązało się z koniecznością wprowadzenia obostrzeń w przypadku wjazdu obywateli państw sąsiadujących z Polską od wschodu: wprowadzenie wyższych opłat za rozpatrzenie wniosku wizowego oraz za wydanie wizy²¹, zaostrzenie procedur wydawania wiz (sprawdzanie danych osób w Systemie Informacyjnym Schengen, częstsze wywiady bezpośrednie z osobami wnioskującymi o wydanie wizy), zwiększenie liczby wymaganych dokumentów. Procedura przyznawania wizy zgodnie ze Wspólnymi Instrukcjami Konsularnymi (obecnie Kodeks Wizowy) miała przede wszystkim weryfikować, czy osoba wnioskująca stanowi potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa państw strefy Schengen, ale również przeciwdziałać zagrożeniu migracyjnemu. Wszystko to skutkuje, poza większą ilością odmów, także wydłużeniem czasu wydawania wiz.

Istotny wpływ na istniejące zasady wjazdu na terytorium Polski ma obowiązujący od dnia 5 kwietnia 2010 roku Wspólnotowy Kodeks Wizowy²², regulujący wydawanie krótkoterminowych wiz Schengen

¹⁹ Więcej informacji na stronie internetowej <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0398+0+DOC+XML+V0//PL>.

²⁰ Oficjalne rokowania w sprawie polskiego członkostwa w Unii Europejskiej rozpoczęto w dniu 22 grudnia 1990 roku; proces ten zakończył się podpisaniem w dniu 16 grudnia 1991 roku Układu europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi. Polska złożyła oficjalny wniosek o członkostwo w UE w dniu 8 kwietnia 1994 roku, co zostało oficjalnie zaakceptowane przez wszystkie państwa członkowskie UE podczas Rady Europejskiej w Essen 9-10 grudnia 1994 roku.

²¹ Wprowadzono np. płatne wizy (35 euro) dla obywateli Ukrainy, Mołdowy oraz mieszkańców obwodu kaliningradzkiego, którzy wcześniej otrzymywali polskie wizy bezpłatnie.

²² Tekst Kodeksu Wizowego znajduje się na stronie internetowej <http://eur->

dla obywateli krajów trzecich. Jest on najważniejszym dokumentem określającym ramy, zasady i rodzaje wiz wydawanych przez kraje strefy Schengen. Ustanawia on trzy kategorie wiz: A, C i D, gdzie wiza A to tzw. wiza lotniskowa, uprawniająca do przebywania jedynie w strefie tranzytowej lotniska znajdującego się na terenie kraju Schengen. Takie wizy wydawane są obywatelom tylko niektórych państw, takich jak: Iran, Irak czy Somalia. Kolejna kategoria wiz to wizy C – tzw. wizy Schengen. Są to wizy krótkoterminowe, uprawniające do przebywania na terenie państw strefy Schengen przez okres, na który taka wiza została wydana, przy czym nie może to być więcej niż 90 dni w ciągu 6 miesięcy. Koszt wydania takiej wizy to 60 euro. Oprócz tego Kodeks Wizowy przewiduje również wizy narodowe, tzw. wizy D. Są to wizy wydawane na pobyt dłuższy niż wspomniane wyżej 90 dni w okresie półrocznym. Wiza ta wydawana jest według prawodawstwa poszczególnych krajów członkowskich. Jej cena jest również ustalana przez każdy kraj niezależnie²³. Polska promuje wśród innych państw członkowskich UE pomysł liberalizowania polityki wizowej UE wobec krajów Partnerstwa Wschodniego, w tym m.in. nie pobierania opłat za rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy obywatelom Białorusi. Taką decyzję podjęły dotychczas trzy państwa: pod koniec stycznia 2011 roku Łotwa, a w pierwszych dniach lutego 2011 roku Estonia, a następnie Niemcy. Na mocy Rozporządzenia (UE) Nr 265/2010 z dnia 25 marca 2010 roku²⁴ od kwietnia 2010 roku wiza D uprawnia do poruszania się po całej strefie Schengen (do kwietnia 2010 roku wydawane były jeszcze specjalne wizy, tzw. D+C, które uprawniały do poruszania się po terytorium państw strefy Schengen osobom, które otrzymały wizę narodową).

W kontekście wdrażania do krajowego porządku prawnego unijnych dyrektyw oraz rozporządzeń należy zaznaczyć, iż przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 roku ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Wizowy²⁵, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008 z dnia 9 lipca 2008 roku w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) oraz wymiany danych pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych (rozporządzenie w sprawie VIS)²⁶ oraz zmianami w rozporządzeniu Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 roku wymieniającym państwa trzecie, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu²⁷ zostały wdrożone:

1. ustawą z dnia 9 kwietnia 2010 roku o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 14 maja 2010 roku Nr 81, poz. 531);
2. ustawą z dnia 3 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 20 grudnia 2010 roku Nr 239, poz. 1593);
3. rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 lipca 2010 roku w sprawie wiz dla cudzoziemców (Dz.U. z dnia 18 sierpnia 2010 roku Nr 151, poz. 1015);
4. rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 2011 roku w sprawie wiz dla cudzoziemców (Dz.U. z dnia 16 maja 2011 roku Nr 99, poz. 579);

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:243:0001:0058:PL:PDF.

²³ W przypadku polskich wiz narodowych wydawanych na Białorusi do 1 stycznia 2011 koszt wynosił 20 euro. Decyzją Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, z dniem 1 stycznia 2011 roku zniesiono opłatę za rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej dla obywateli Białorusi ubiegających się o wizy w polskich urzędach konsularnych mających siedzibę na terenie Białorusi (około 25 proc. wiz wydawanych przez Polskę na Białorusi to wizy typu D).

²⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 265/2010 z dnia 25 marca 2010 roku zmieniające konwencję wykonawczą do Układu z Schengen i rozporządzenie (WE) Nr 562/2006 w zakresie dotyczącym przepływu osób posiadających wizy długoterminowe (D. Urz. UE Nr L 85/1 z 31.03.2010).

²⁵ Dz. Urz. UE L 243 z 15.09.2008.

²⁶ Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008.

²⁷ Dz. Urz. WE L 81 z 21.03.2001 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t.4, str. 65, z późn. zm.

5. zarządzeniem nr 37 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 5 listopada 2010 roku w sprawie zasad i trybu postępowania przy powierzaniu podmiotom zewnętrznym określonych czynności w zakresie przyjmowania wniosków wizowych (Dz.Urz. MSZ z dnia 3 grudnia 2010 roku Nr 4, poz. 56);
6. zarządzeniem nr 10 Dyrektora Generalnego Służby Zagranicznej z dnia 9 maja 2011 roku w sprawie wdrożenia i eksploatacji systemu Wiza-Konsul w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i placówkach zagranicznych (Dz.Urz. MSZ z dnia 19 lipca 2011 roku Nr 4, poz. 36);
7. rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 17 marca 2011 roku w sprawie wiz oraz dokumentów potwierdzających pełnienie funkcji szefów członków personelu misji dyplomatycznych, kierowników urzędów konsularnych i członków personelu konsularnego państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi pod względem przywilejów i immunitetów na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, a także status członków ich rodzin, uprawniających do wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z dnia 4 kwietnia 2011 roku Nr 71, poz. 378).

Ponadto w przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 16 sierpnia 2011 roku założeniach do nowej ustawy o cudzoziemcach²⁸ oraz w przyjętym w dniu 20 grudnia 2011 roku projekcie ustawy o skutkach powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (projekt ustawy z dnia 8 września 2011 roku już po konsultacjach społecznych, które odbyły się w lipcu 2011 roku) znajdują się odniesienia do:

1. Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich;
2. Dyrektywy Rady 2009/50/WE z dnia 25 maja 2009 roku w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji;
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 roku przewidującej minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich; oraz
4. projektu dyrektywy w sprawie jednolitej procedury wnioskowania o jednolite zezwolenie na pracę i pobyt na terytorium państwa członkowskiego UE dla obywateli państw trzecich oraz w sprawie zakresu praw pracowników z państw trzecich legalnie przebywających w państwie członkowskim (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/UE z dnia 13 grudnia 2011 roku).

2.4 Zmiany w krajowym podejściu do polityki wizowej oraz rozwiązań prawnych

2.4.1. Przepisy dotyczące reżimu wizowego

Rozdział 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach reguluje kwestie związane z wydawaniem wiz, określając ich rodzaje, cele wydania oraz przesłanki odmowy; a także procedury

²⁸ Celem projektowanej ustawy jest zapewnienie większej przejrzystości przepisów dotyczących pobytu cudzoziemców w Polsce, a także wdrożenie przyjętych ostatnim czasie przepisów prawa wspólnotowego. Ustawa kompleksowo będzie regulować kwestie związane z wjazdem, przejazdem, pobytem cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz ich wyjazdem z tego terytorium. Projekt ustawy utrzymuje instytucję Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, jako centralnego organu administracji rządowej właściwego w sprawach dotyczących pobytu cudzoziemców, określonych w stosownych ustawach. Podobnie, jak obecnie, nadzór nad Szefem Urzędu będzie sprawował minister właściwy do spraw wewnętrznych.

obowiązujące w tych sprawach. Na podstawie delegacji zawartej w art. 48g ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych w drodze rozporządzenia określa szczegóły techniczne dotyczące wydawania wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski (np. oznaczenia symboli wiz, wzory formularzy wniosków o wydanie wizy, wzór blankietu wizowego, itp.). Zgodnie z najnowszym Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 2011 roku w sprawie wiz dla cudzoziemców (Dz.U. z dnia 16 maja 2011, Nr 99 poz.579) wiza Schengen lub wiza krajowa, z wyłączeniem tranzytowej wizy lotniskowej, mogą być wydane w celu:

1. turystycznym;
2. odwiedzin;
3. udziału w imprezach sportowych;
4. prowadzenia działalności gospodarczej;
5. wykonywania pracy w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, na podstawie oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy, zarejestrowanego w powiatowym urzędzie pracy;
6. wykonywania pracy kierowcy wykonującego międzynarodowy transport drogowy;
7. wykonywania pracy na podstawie dokumentów innych niż oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy, zarejestrowanego w powiatowym urzędzie pracy lub pracy innej niż praca kierowcy wykonującego międzynarodowy transport drogowy;
8. prowadzenia działalności kulturalnej lub udziału w konferencjach;
9. wykonywania zadań służbowych przez przedstawicieli organu państwa obcego lub organizacji międzynarodowej;
10. odbycia studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich albo studiów trzeciego stopnia;
11. szkolenia zawodowego;
12. kształcenia się lub szkolenia w innej formie niż określona w pkt 10 i 11;
13. dydaktycznym;
14. prowadzenia badań naukowych;
15. tranzytu,
16. leczenia;
17. realizacji zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenia na osiedlenie się lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE;
18. dołączenia do obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej lub przebywania z nim;
19. udziału w programie wymiany kulturalnej lub edukacyjnej, programie pomocy humanitarnej lub programie pracy wakacyjnej;
20. udziału w postępowaniu w sprawie o udzielenie azylu (tylko wiza krajowa);
21. przesiedlenia się jako członek najbliższej rodziny repatrianta (tylko wiza krajowa D 22);
22. korzystania z uprawnień wynikających z posiadania Karty Polaka (tylko wiza krajowa D 23),
23. repatriacji (tylko wiza krajowa D 24);
24. korzystania z ochrony czasowej (tylko wiza krajowa);
25. przyjazdu ze względów humanitarnych, ze względu na interes państwa lub zobowiązania międzynarodowe;
26. lub też innym niż wskazane powyżej.

Ponadto, w oparciu o przepisy art. 48f ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach minister właściwy do spraw zagranicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych uwzględniając obowiązujące umowy lub powszechnie ustalone zwyczaje międzynarodowe w drodze rozporządzenia określa zasady wydawania wiz oraz dokumentów potwierdzających pełnienie funkcji

szeffów i członków personelu misji dyplomatycznych oraz m.in. członków ich rodzin. Ostatnie rozporządzenie w tej sprawie zostało opublikowane i weszło w życie z dniem 4 kwietnia 2011 roku²⁹.

2.4.2. Karta Polaka

Karta Polaka to dokument potwierdzający przynależność do Narodu Polskiego osób mieszkających na Wschodzie, i jest ona wydawana osobie deklarującej przynależność do Narodu Polskiego oraz spełniającej wymogi wskazane w art. 2 ust.1 pkt.1) – 3)³⁰ ustawy z dnia 7 września 2007 roku o Karcie Polaka. Cudzoziemiec, który zgodnie z przepisami uzyskał tzw. Kartę Polaka jest zwolniony z opłaty za wydanie wizy pobytowej długoterminowej (czyli tzw. wizy krajowej) uprawniającej do wielokrotnego przekraczania granicy Rzeczypospolitej Polskiej, jest także upoważniony do podejmowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pracy bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę, jeżeli takie jest wymagane. Uzyskuje on również prawo do prowadzenia w Polsce działalności gospodarczej na takich samych zasadach jak obywatele polscy³¹. Chociaż otrzymanie Karty Polaka nie oznacza przyznania obywatelstwa polskiego, przyznania prawa do osiedlenia się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ani prawa przekraczania granicy Polski bez wizy, to jednak stanowi istotny wkład w proces promowania przepływów migracyjnych do Polski oraz ułatwiania podjęcia decyzji o ewentualnej imigracji na terytorium Polski, podjęcia pracy i szybkiej integracji ze społeczeństwem kraju przyjmującego.

W związku z przepisami ustawy o Karcie Polaka wprowadzono nowy rodzaj wizy krajowej, wydawanej w celu korzystania z uprawnień wynikających z posiadania Karty Polaka (symbol D 23, nowy art. 28 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach).

²⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 17 marca 2011 roku w sprawie wiz oraz dokumentów potwierdzających pełnienie funkcji szefów i członków personelu misji dyplomatycznych, kierowników urzędów konsularnych i członków personelu konsularnego państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi pod względem przywilejów i immunitetów na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, a także status członków ich rodzin, uprawniających do wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zastąpiło wcześniejsze rozporządzenie z dnia 22 października 2009 roku w tej sprawie.

³⁰ Warunkami uzyskania tzw. Kart Polaka zgodnie z ww. ustawą jest: wykazanie związku z polskością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów. Oceny znajomości języka polskiego oraz znajomości i kultywowania polskich tradycji i zwyczajów dokonuje konsul w trakcie rozmowy z wnioskodawcą. W obecności konsula Rzeczypospolitej Polskiej lub upoważnionego pracownika organizacji pozarządowej posiadającej osobowość prawną i prowadzącej działalność w zakresie pomocy osobom narodowości polskiej zamieszkałym na terenie danego kraju (za art.15 ust.1 ww. ustawy) cudzoziemiec składa pisemną deklarację przynależności do Narodu Polskiego, wykazuje, że co najmniej jedno z jej rodziców lub dziadków albo dwoje pradiadków było narodowości polskiej lub posiadało obywatelstwo polskie, albo przedstawi zaświadczenie organizacji polskiej lub polonijnej, działającej na terenie jednego z państw: Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżańskiej, Republiki Białoruś, Republiki Estońskiej, Gruzji, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej, Republiki Tadżykistanu, Turkmenistanu, Ukrainy lub Republiki Uzbekistanu (może to być też osoba posiadająca w jednym z tych państw status bezpaństwowca), potwierdzające aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej ostatnich trzech lat. Zakres terytorialny obowiązywania ww. przepisów jest jednak ograniczony do wskazanych wyżej państw.

³¹ Do pozostałych przywilejów wynikających z posiadania przez obywatela państw trzecich tzw. Karty Polaka należą m.in.: możliwość korzystania na terytorium Polski z bezpłatnego systemu oświaty; taki cudzoziemiec może w stanach nagłych korzystać w Polsce z bezpłatnej opieki zdrowotnej na takich samych zasadach jak obywatele polscy; może też bez ponoszenia kosztów zwiedzać muzea państwowe w Polsce; może także w pierwszej kolejności ubiegać się o środki finansowe z budżetu państwa polskiego lub z budżetu samorządów gmin w Polsce przeznaczone na wspieranie Polaków za granicą.

Rozdział 3 Praktyka i organizacja polityki wizowej

3.1 Podstawowa procedura wydawania wiz krajowych

Obywatele państw trzecich, mogą wjechać na terytorium Polski, jeżeli posiadają jeden z wymienionych dokumentów:

- krótkoterminową wizę jednolitą Schengen (C), która umożliwia pobyt na terytorium państw strefy Schengen do maksymalnie 90 dni, w ciągu 6 miesięcy od momentu pierwszego wjazdu³²
- długoterminową polską wizę krajową (D), która umożliwia pobyt na terytorium Polski łącznie (w czasie jednego wjazdu lub kilku) więcej niż 90 dni (minimum 91) w okresie półrocznym liczonym od daty pierwszego wjazdu
- zezwolenie na pobyt w Polsce
- zezwolenie na pobyt lub wizę krajową wydane przez inne państwo Schengen³³
- lub też inny ważny dokument uprawniający do wjazdu i pobytu na terytorium Polski, np. zezwolenie na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego wydawanego na podstawie art. 24f ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach.

Istnieje kilka typów i wiele rodzajów wiz, czyli zezwolenia władz danego kraju na wjazd i pobyt danego cudzoziemca na jego terytorium, przy czym różne rodzaje wiz stwierdzają zakres uprawnień konkretnej osoby. Wizę uzyskuje się z zasady przed wyjazdem na terytorium Polski w konsulacie Rzeczypospolitej Polskiej (lub innego państwa strefy Schengen uprawnionego na podstawie umowy o reprezentacji wizowej do wydawania stosownych wiz) oraz – jeśli to konieczne – w konsulatach państw, przez które prowadzi trasa tranzytu do Polski.

Na tej podstawie cudzoziemcy mogą przebywać na terytorium Polski (wizy krajowe D) lub Schengen (wizy jednolite C) przez okres przewidziany w wizie („czas pobytu”, oznaczony cyframi) w okresie ważności wizy („wiza ważna od... do...”, oznaczony datami). Wyjazd z Polski/strefy Schengen musi nastąpić najpóźniej w ostatnim („ważna do...”) dniu ważności wizy (niezależnie od tego, ile dni cudzoziemiec wykorzystał z „czasu pobytu”).

3.1.1. Składanie wniosku o wizę

Instytucją odpowiedzialną za przyjmowanie wniosków cudzoziemców o wydanie wizy uprawniającej do wjazdu i pobytu na terytorium Polski jest urząd konsularny danego państwa. Wnioski te przyjmowane i dalej rozpatrywane są przez konsula lub uprawnionego pracownika urzędu konsularnego/wydziału konsularnego ambasady. Od dnia 24 maja 2010 roku przyjmowane są tylko formularze wniosków wizowych, przesłane w formie elektronicznej przez system *e-konsulat*

³² Wiza Schengen o ograniczonej ważności terytorialnej (C ważna tylko na Polskę lub z wyłączeniem określonego państwa/państw Schengen) upoważnia do pobytu jedynie na terytorium państwa/państw, na które jest ważna.

³³ W tym zestawieniu brak jest informacji o tranzytowej wizie lotniskowej (wiza typu A), gdyż z zasady jest ona przeznaczona dla obywateli państw trzecich podróżujących samolotem z państwa trzeciego do innego państwa trzeciego, wówczas gdy połączenie lotnicze przewiduje lądowanie na lotnisku położonym w strefie Schengen (w tym przypadku na terytorium Polski), a także gdy dany cudzoziemiec (1) nie zamierza opuszczać międzynarodowej strefy tranzytowej lotniska oraz (2) jest obywatelem Afganistanu, Bangladeszu, Demokratycznej Republiki Konga, Erytrei, Etiopii, Ghany, Iranu, Iraku, Nigeria, Pakistanu, Sudanu lub Sri Lanki. Tranzytowa wiza lotniskowa A upoważnia jedynie do wjazdu i pobytu w międzynarodowej strefie tranzytowej lotniska (nie upoważnia do wjazdu na terytorium Schengen czy opuszczenia strefy tranzytowej lotniska).

(<https://secure.e-konsulat.gov.pl>) oraz posiadające kod kreskowy tak dla interesantów indywidualnych, jak i dla firm turystycznych. Poprzez wskazaną stronę internetową można ponadto uzyskać ogólne informacje wizowo-paszportowe, a także polski obywatel może zgłosić indywidualny wyjazd poza granice kraju³⁴. W każdym przypadku do przyjęcia wniosku wizowego (oprócz właściwie wypełnionego wniosku wizowego) należy okazać:

- dokument podróży (ważny minimum trzy miesiące po planowanym wyjeździe z Polski/strefy Schengen; posiadający minimum 2 wolne strony; wydany w okresie ostatnich 10 lat);
- 2 fotografie (biometryczne lub inne, nie mogą być one starsze niż 6 miesięcy i umożliwiające identyfikację osoby aplikującej);
- opłatę wizową w wysokości wskazanej w rozporządzeniu Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 14 sierpnia 2003 roku w sprawie opłat konsularnych³⁵ (opłata wizowa za rozpatrzenie wniosku wizowego o wydanie wizy jednolitej wynosi 60 euro, opłatę zaś wnosi się w kasie urzędu konsularnego w walucie euro)³⁶;
- ubezpieczenie medyczne na wysokość minimum 30 tys. euro i ważne na całym terytorium Schengen;
- oraz dokumenty dodatkowe, określane indywidualnie przez konsula (są to najczęściej dokumenty potwierdzające cel wjazdu, posiadanie zakwaterowania, posiadanie środków utrzymania na wjazd, pobyt i wyjazd z terytorium państw strefy Schengen lub Polski, lub też potwierdzające gotowość do opuszczenia terytorium Polski/państw strefy Schengen po upływie terminu ważności wizy)³⁷.

Wydrukowany wniosek, wraz z pozostałymi dokumentami, należy złożyć w wybranym przez cudzoziemca terminie we właściwym urzędzie konsularnym. Należy pamiętać, że konsul lub uprawniony pracownik urzędu konsularnego (w trakcie przyjmowania wniosku o wydanie wizy w urzędzie konsularnym) po przejrzaniu dokumentów dołączonych do wniosku, może zawsze zdecydować o konieczności uzupełnienia wniosku o określone dokumenty. W związku z tym przed rozpoczęciem wypełniania formularza dostępnego w systemie *e-konsulat* rezerwującego termin spotkania w polskim urzędzie konsularnym rekomendowany jest wcześniejszy kontakt z danym urzędem konsularnym celem ustalenia, jakie dodatkowe dokumenty mogą być wymagane w danym przypadku.

Zasadniczo cudzoziemców wjeżdżających na terytorium Polski w zależności od posiadanego przez nich obywatelstwa można podzielić na 3 główne grupy; każdą z nich obowiązują różne warunki wjazdu na terytorium Polski, które prezentuje poniższa tabela.

³⁴ Powyższe ma umożliwić kontakt z obywatelami polskimi przebywającymi za granicą, w przypadku wystąpienia różnego rodzaju sytuacji kryzysowych (np. konieczności ewakuacji w związku z klęską żywiołową). Zgłaszający wyjazd wyraża zgodę na wykorzystanie informacji zawartych w zgłoszeniu również w przypadku organizacji wspólnych działań konsularnych Polski oraz innych państw UE.

³⁵ Dz.U. z 5 września 2003 roku Nr 156, poz. 1530 z późn. zm.

³⁶ Decyzją Ministra Spraw Zagranicznych Polski z dniem 1 stycznia 2011 roku zniesione zostały opłaty za rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej dla obywateli Białorusi ubiegających się o wizy w polskich urzędach konsularnych mających siedzibę na terytorium tego państwa.

³⁷ Dostyc częstą praktyką polskich urzędów konsularnych przy rozpatrywaniu wniosku o wizę krajową (typu D) jest wymaganie od cudzoziemca przedstawienia indywidualnego zaproszenia wpisanego do rejestru zaproszeń przez wojewodę właściwego ze względu na miejsce deklarowanego przez danego cudzoziemca pobytu na terytorium Polski. Podstawą prawną wydania przedmiotowego zaproszenia jest art. 16 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach.

Tabela 1. Lista państw trzecich, których obywatele potrzebują wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski

Obywatele państw trzecich, którzy nie potrzebują wiz uprawniających ich do wjazdu na terytorium Polski w okresie do 90 dni:	Dodatkowe warunki wjazdu	
<p>na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 roku wymieniającego państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.U. L 81 z 21.3.2001) oraz innych porozumień zawartych ze Wspólnotą</p>	<p>Albania (tylko dla posiadaczy paszportów biometrycznych), Andora, Antigua i Barbuda, Argentyna, Australia, Bahamy, Barbados, Bośnia i Hercegowina (tylko dla posiadaczy paszportów biometrycznych), Brazylia, Brunei, Chile, Chorwacja, Czarnogóra (tylko dla posiadaczy paszportów biometrycznych), Gwatemala, Honduras, Hong-Kong (Specjalny Region Administracyjny ChRL), Izrael, Japonia, Kanada, Korea Płd., Kostaryka, Liechtenstein, Macedonia (tylko dla posiadaczy paszportów biometrycznych), Makao (Specjalny Region Administracyjny ChRL), Malezja, Mauritius, Meksyk, Nikaragua, Norwegia, Nowa Zelandia, Panama, Paragwaj, Salwador, Saint Kitts and Nevis, San Marino, Serbia (tylko dla posiadaczy paszportów biometrycznych), Seszele, Singapur, Tajwan (tylko dla posiadaczy paszportów, w których figuruje numer dowodu tożsamości), Urugwaj, USA, Wenezuela.</p> <p>Z dniem 21 maja 2005 roku, w związku z przystąpieniem Polski do Europejskiego porozumienia w sprawie zniesienia wiz dla uchodźców, sporządzonego w Strasburgu dnia 20 kwietnia 1959 roku, uchodźcy zamieszkujący na stałe w Irlandii, Liechtensteinie, Rumunii oraz Szwajcarii są zwolnieni z obowiązku uzyskiwania wiz w celu wjazdu lub wyjazdu na terytorium Polski pod warunkiem posiadania ważnego dokumentu podróży wystawionego zgodnie z Konwencją dotyczącą statusu uchodźców z 28 lipca 1951 roku lub porozumieniem dotyczącym wydawania dokumentów podróży uchodźcom z 15 października 1946 roku, przez organy umawiającej się strony, na której terytorium uchodźcy ci zgodnie z prawem stale przebywają oraz że ich pobyt w Polsce nie przekroczy trzech miesięcy.</p>	<p>Obywatele tych państw mogą przebywać na terytorium Polski (całej strefy Schengen) bez wiz w okresie nie przekraczającym 90 dni. Osoby te podróżując w obszarze Schengen potrzebują wyłącznie ważnego dokumentu podróży (lub też innego dokumentu potwierdzającego obywatelstwo i tożsamość danej osoby). Jeżeli cudzoziemiec wjeżdża na terytorium Polski w celu podjęcia pracy lub innej działalności zarobkowej, albo też zamierza zostać w Polsce na dłużej niż 90 dni w okresie 180 dni, to jest zobowiązany do wniosku o wydanie wizy.</p>
Obywatele państw trzecich, którzy potrzebują wiz uprawniających ich do wjazdu na terytorium Polski (niezależnie od długości pobytu):	Dodatkowe warunki wjazdu	
<p>na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 roku wymieniające państwa trzecie, których obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz.U. L 81 z 21.3.2001) oraz wobec braku innych porozumień zawartych ze Wspólnotą</p>	<p>obywatele pozostałych państw trzecich</p>	<p>Osoby podróżujące muszą starać się o wydanie wizy uprawniającej do wjazdu na terytorium państw strefy Schengen. Zobowiązane są do okazania dokumentu podróży ważnego przez okres przynajmniej 90 dni od dnia wyjazdu z terytorium państw strefy Schengen.</p>

Źródło: Materiał Ministerstwa Spraw Zagranicznych

3.1.2. Weryfikacja wniosku o wizę

Dalsze czynności związane ze sprawdzaniem danych zawartych we wniosku o wydanie wizy i wydaniem pozytywnej decyzji podejmowane są przez polskiego konsula lub uprawnionego pracownika polskiego urzędu konsularnego/wydziału konsularnego w polskiej ambasadzie w państwie trzecim (lub też innym państwie, z którym Polska podpisała umowę o reprezentacji wizowej). Należy pamiętać, że konsulem właściwym jest zawsze konsul tego państwa strefy Schengen, które stanowi państwo głównego celu pobytu danego cudzoziemca. Jeżeli więc cudzoziemiec planuje podróż do kilku państw strefy Schengen, to polski konsul jest właściwy do rozpatrzenia wniosku jedynie wówczas, gdy pobyt w Polsce jest głównym celem wjazdu na terytorium państw strefy Schengen lub też Polska jest państwem, w którym dany cudzoziemiec zamierza przebywać najdłużej.

Wiza długoterminowa jest wydawana po sprawdzeniu czy osoba aplikująca spełnia warunki do wydania wizy danej kategorii. Do otrzymania tego zezwolenia oprócz oczywiście ważnego dokumentu podróży, dany cudzoziemiec musi spełniać następujące warunki:

1. uzasadnić cel podróży i warunki planowanego pobytu, a w przypadku ubiegania się o wydanie wizy krajowej uzasadnić konieczność przebywania na terytorium Polski powyżej 90 dni;

Uzasadnienie celu podróży cudzoziemca na terytorium państw strefy Schengen, w tym także i Polski, musi odnosić się do jednego z powodów wskazanych w art. 26 ust.1 pkt. 1-27 ustawy o cudzoziemcach z 2003 roku, tzn. - w przypadku krótkoterminowych wiz Schengen - np. odwiedzin (C 02), różnych form pracy (C 03-C 07), odbycia studiów, szkoleń zawodowych lub prowadzenia badań naukowych (C 10-C 14), leczenia (C 16) lub też - w przypadku długoterminowych wiz krajowych dodatkowo - np. repatriacji i przesiedlenia się jako członek najbliższej rodziny repatrianta (odpowiednio D 24 i D 22), ze względu na wydanie Karty Polaka (D23) lub też ze względów humanitarnych (D 26).

Ponadto, należy pamiętać, że w ramach konsultacji wizowych, czyli wymiany informacji między poszczególnymi państwami członkowskimi oraz krajowymi Instytucjami Konsultowanymi (w przypadku Polski są to: Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Komendant Główny Straży Granicznej, Komendant Główny Policji, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szef Agencji Wywiadu oraz minister właściwy do spraw zagranicznych) na temat cudzoziemców ubiegających się o wizę upoważniającą do wjazdu na terytorium państw strefy Schengen, w tym i Polski, mając na uwadze zminimalizowanie zagrożenia migracyjnego, w różnych systemach szczegółowo sprawdzane jest uzasadnienie celu i warunków deklarowanego pobytu, np. poprzez prowadzenie wywiadów z osobami/ firmami zapraszającymi, czy ustalenia w zakresie weryfikacji wiarygodności polskich podmiotów gospodarczych i instytucji krajowych zapraszających cudzoziemców.

2. posiadać środki wystarczające na utrzymanie, zarówno podczas planowanego pobytu jak i na powrót do kraju zamieszkania lub na tranzyt do państwa trzeciego, do którego osoba ta ma zagwarantowany wjazd, albo być w stanie legalnie zdobyć wyżej wymienione środki;

Cudzoziemiec może przedstawić jako dokument potwierdzający posiadanie wystarczających środków utrzymania na czas trwania planowanego pobytu oraz na powrót zarejestrowane u właściwego wojewody i wpisane do rejestru zaproszenie, które może wystawić: (1) obywatel polski zamieszkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, oraz członek jego rodziny, zamieszkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na tym terytorium, (2) cudzoziemiec przebywający bezpośrednio przed wystawieniem zaproszenia legalnie i nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub posiadający zezwolenie na osiedlenie się lub zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE lub też (3) osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, mająca siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W takim zaproszeniu zamieszcza się dane zapraszającego oraz zapraszanego (imię (imiona), nazwisko, datę i miejsce urodzenia, obywatelstwo, adres zamieszkania, numer telefonu, rodzaj, serię i numer dokumentu tożsamości lub firmę albo nazwę, numer REGON, adres siedziby i numer telefonu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej), stopień pokrewieństwa zapraszanego z zapraszającym, zobowiązanie się zapraszającego do pokrycia kosztów związanych z pobytem cudzoziemca, w tym kosztu zakwaterowania i ewentualnego leczenia, kosztu powrotu do państwa pochodzenia lub zamieszkania lub kosztu tranzytu do państwa trzeciego, które udzieli pozwolenia na wjazd, oraz kosztów wydalenia z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dalej adres miejsca

zakwaterowania zapraszanego cudzoziemca. W tym dokumencie określa się również czas, na który zapraszający zaprasza cudzoziemca³⁸.

3. nie może znajdować się na liście osób, którym odmówiono zgody na wjazd;
4. nie może być uznawany za osobę, która może naruszyć porządek publiczny, bezpieczeństwo lub stosunki międzynarodowe jednego z państw strefy Schengen.

W toku weryfikacji wizowej mają miejsce również konsultacje wizowe, za które odpowiada Wydział Konsultacji Wizowych w Urzędzie do Spraw Cudzoziemców realizujący zadania nałożone, zgodnie z art. 33, art. 34, art. 34a oraz art. 46. ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach, na Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców jako Centralnego Organu Wizowego (COW). Informacje jakie są przekazywane między poszczególnymi państwami członkowskimi oraz krajowymi Instytucjami Konsultowanymi na temat cudzoziemców ubiegających się o wizę upoważniającą do wjazdu na terytorium Schengen dotyczą dokonania sprawdzeń, zgodnie z art. 30.1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach, czy osoba ubiegająca się o wizę Schengen lub wizę krajową *nie stanowi zagrożenia dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego albo narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej* oraz czy uzasadniła cel i warunki planowanego pobytu. Zgodnie z powyższą ustawą informacje o osobach, które ubiegają się o krótkoterminową wizę Schengen przekazywane mogą być do wszystkich państw członkowskich oraz do Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Głównego Policji, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Agencji Wywiadu oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Osoby ubiegające się o wizę krajową są konsultowane jedynie w polskich Instytucjach Konsultowanych. W przypadkach, które nie wymagają prowadzenia dokładniejszych sprawdzeń, konsultacje wizowe powinny zakończyć się w ciągu dziesięciu dni, z poszanowaniem 15-sto dniowego terminu na podjęcie decyzji w sprawie wniosku przez organ wydający wizę³⁹.

3.1.3. Wjazd, Pobyt i Wyjazd cudzoziemca

Stosownie do uregulowań zarówno krajowych jak i wspólnotowych udzielenie wizy nie determinuje bezwarunkowego uprawnienia cudzoziemca do wjazdu na terytorium Polski i ma jedynie charakter decyzji wstępnej, która jest ostatecznie weryfikowana przez funkcjonariuszy Straży Granicznej podczas przekraczania granicy państwowej. Zgodnie z ustawą z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach cudzoziemiec może przekroczyć granicę i przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli posiada ważny dokument podróży oraz ważną wizę, jeżeli jest wymagana. Ponadto cudzoziemiec wjeżdżający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy krajowej powinien:

1. uzasadnić cel i warunki planowanego pobytu,
2. posiadać oraz okazać na żądanie funkcjonariusza Straży Granicznej:
 - dokument potwierdzający posiadanie ubezpieczenia zdrowotnego w rozumieniu przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych lub posiadanie podróжного ubezpieczenia medycznego o minimalnej kwocie ubezpieczenia w

³⁸ W przypadku braku np. zarejestrowanego u właściwego wojewody zaproszenia i wpisania go do ewidencji zaproszeń cudzoziemiec może być zobligowany do przedstawienia innych dokumentów potwierdzających m.in. jego dochód, plan powrotu do kraju pochodzenia (np. bilety lotnicze lub kolejowe), miejsce zakwaterowania w Polsce (rezerwacja hotelowa, pobyt w miejscu zamieszkania polskich obywateli) oraz dodatkowo, poza dokumentem podróży, dokumenty potwierdzające tożsamość (np. dokument tożsamości, rachunek za prąd, gdzie wskazane są dane cudzoziemca).

³⁹ W pierwszym półroczu 2011 roku z COW wpłynęło do konsultacji 11.805 spraw (w porównywalnym okresie roku ubiegłego – 12.940 - spadek o ok. 9 proc.).

wysokości 30 000 euro, ważnego przez okres planowanego pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pokrywającego wszelkie wydatki, które mogą wyniknąć podczas pobytu na tym terytorium w związku z koniecznością powrotu z powodów medycznych, potrzebą pilnej pomocy medycznej, nagłym leczeniem szpitalnym lub ze śmiercią, w którym ubezpieczyciel zobowiązuje się do pokrycia kosztów udzielonych ubezpieczonemu świadczeń zdrowotnych bezpośrednio na rzecz podmiotu udzielającego takich świadczeń, na podstawie wystawionego przez ten podmiot rachunku (przy czym wymóg dotyczący posiadania ubezpieczenia medycznego można uznać za spełniony w przypadku, gdy cudzoziemiec posiada odpowiednie ubezpieczenie w związku ze swoją sytuacją zawodową),

- wystarczające środki utrzymania na czas trwania planowanego pobytu oraz na powrót do państwa pochodzenia lub zamieszkania lub na tranzyt do państwa trzeciego, które udzieli pozwolenia na wjazd, albo dokument potwierdzający możliwość uzyskania takich środków zgodnie z prawem,
- zezwolenie na wjazd do innego państwa lub zezwolenie na pobyt w innym państwie, jeżeli zezwolenia takie są wymagane w przypadku przejazdu tranzytem.

W tym miejscu należy zauważyć, że obowiązek okazania środków utrzymania lub dokumentów potwierdzających możliwość uzyskania takich środków zgodnie z prawem nie dotyczy cudzoziemców przekraczających granicę na podstawie wizy wydanej w celu wykonywania pracy.

Kontroli dokumentów potwierdzających cel i warunki planowanego pobytu oraz środków utrzymania dokonuje funkcjonariusz Straży Granicznej podczas przekraczania przez cudzoziemca granicy państwowej. W zakresie wjazdu i pobytu krótkoterminowego/długoterminowego na terytorium Polski zastosowanie mają przepisy wspomnianego kodeksu granicznego Schengen oraz ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach. Warunki dokonywania kontroli granicznej, uwzględniające formy kontroli granicznej, sposoby jej przeprowadzania określa rozporządzenie (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiające wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen).

Analiza posiadanych przez Komendę Główną Straży Granicznej informacji potwierdza – podobnie jak w pierwszym półroczu 2010 – duże zainteresowanie przyjazdami do Polski cudzoziemców pochodzących z państw wysokiego ryzyka migracyjnego (Bangladesz, Indie, Nepal, Pakistan, Egipt, Tunezja), głównie w celu podjęcia pracy oraz edukacyjnym. Na potrzeby postępowania wizowego cudzoziemcy ci przedkładają niezbędne formalnie dokumenty, np. zezwolenia na pracę, listy akceptacyjne ze szkół, jednakże, w wyniku dokonywanych przez funkcjonariusza Straży Granicznej sprawdzeń często okazuje się, iż deklarowany przez nich cel podróży jest jedynie pretekstem do wjazdu na terytorium Polski i często dalszej migracji do innego kraju strefy Schengen. Realizując zadania z zakresu konsultacji wizowych w ciągu ostatnich kilku lat można zauważyć pojawienie się zupełnie nowych zjawisk. Jednym z nich jest fakt pojawienia się w Polsce pośredników rekrutujących pracowników, głównie z Azji i związanych z tym nieprawidłowości. Dotyczą one niejednokrotnie procedury rekrutacji pracowników prowadzonej przez firmy, których działalność budzi zastrzeżenia wielu polskich instytucji. W wielu przypadkach cudzoziemcy wybierani są ze względu na różnego rodzaju powiązania, np. z pracodawcą, nie zaś posiadane kwalifikacje. W obliczu pogłębiającego się w Polsce problemu niżu demograficznego wśród dzieci i młodzieży dla wielu szkół (głównie prywatnych) jedynym kryterium przyjęcia studenta jest wniesienie czesnego i nie wymagają podania powodów wybrania określonego kierunku studiów czy różnego rodzaju kursów.

Odmowa wjazdu

W razie niespełnienia przez cudzoziemca warunków wjazdu decyzję o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje komendant placówki Straży Granicznej. Od decyzji komendanta placówki Straży Granicznej przysługuje odwołanie do Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Decyzji o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

Kontrola legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Polski

Zgodnie z ustawą z 2003 roku o cudzoziemcach (art. 85 ww. ustawy) kontrolę legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sprawują właściwe organy Straży Granicznej i Policji. W zakresie niezbędnym do prowadzenia postępowań w sprawach cudzoziemców z powyższe uprawnienia przysługują także Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz wojewodom. Kontrole legalności pobytu mogą również sprawować organy Służby Celnej.

Na żądanie uprawnionych organów cudzoziemiec ma obowiązek okazania:

- dokumentów i zezwoleń uprawniających go do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- środków utrzymania na czas trwania planowanego pobytu oraz na powrót do państwa pochodzenia lub na tranzyt albo dokumentu potwierdzającego możliwość uzyskania takich środków zgodnie z prawem,
- dokumentów uprawniających do wykonywania pracy, prowadzenia działalności gospodarczej oraz powierzenia mu wykonywania pracy.

Unieważnianie i cofanie wizy krajowej / Schengen

Wizę krajową unieważnia się, jeżeli w chwili jej wydawania zachodziły okoliczności uzasadniające odmowę jej wydania. Jeżeli okoliczności uzasadniające odmowę wydania wizy krajowej, z wyjątkiem figurowania danych cudzoziemca w SIS, powstały po jej wydaniu, wizę krajową cofa się.

Wizę krajową można cofnąć na wniosek posiadacza tej wizy. Przesłanki unieważniania / cofania wiz Schengen określają przepisy Wspólnotowego Kodeksu Wizowego.

Unieważnienie lub cofnięcie wizy krajowej / Schengen następuje w drodze decyzji wydawanej przez konsula, komendanta placówki Straży Granicznej, komendanta oddziału Straży Granicznej lub ministra właściwego do spraw zagranicznych w zakresie wiz dyplomatycznych i służbowych.

Od decyzji o unieważnieniu lub cofnięciu wizy krajowej / Schengen wydanej przez komendanta placówki Straży Granicznej lub komendanta oddziału Straży Granicznej przysługuje odwołanie do Komendanta Głównego Straży Granicznej. Powyższym decyzjom nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

Unieważnienie wizy krajowej może nastąpić także z mocy prawa – w przypadku, gdy cudzoziemcowi zostanie wydana decyzja o wydaleniu lub zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Polski. Decyzje w sprawie unieważnienia i cofnięcia wizy krajowej / Schengen można podejmować zarówno na terytorium kraju jak i na granicy.

Wydalenie cudzoziemców i zobowiązanie ich do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Cudzoziemcowi, który przestał spełniać warunki wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje się decyzję o wydaleniu z tego terytorium. Decyzję o wydaleniu cudzoziemca wydaje, z urzędu lub na wniosek Ministra Obrony Narodowej, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Agencji Wywiadu, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Głównego Policji, komendanta oddziału Straży Granicznej, komendanta wojewódzkiego Policji, komendanta placówki Straży Granicznej lub organu Służby Celnej, wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca lub miejsce ujawnienia faktu albo zdarzenia będącego podstawą wystąpienia z wnioskiem o wydalenie cudzoziemca.

Decyzję o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Polski (w terminie do 7 dni) można wydać cudzoziemcowi – w pewnych przypadkach – gdy z okoliczności sprawy wynika, że dobrowolnie

wykona ten obowiązek. Decyzję o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje komendant wojewódzki Policji, komendant powiatowy (miejski) Policji, komendant oddziału Straży Granicznej lub komendant placówki Straży Granicznej.

Od decyzji o wydaleniu przysługuje cudzoziemcowi odwołanie do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, a od decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Polski – do właściwego wojewody.

3.2 Procedura wydawania wiz w celu promocji legalnej migracji

3.2.1. Praktyka wydawania wiz krajowych obywatelom państw trzecich

Powołując się na art. 13 ust.1. ustawy z 2003 roku o cudzoziemcach należy stwierdzić, że cudzoziemiec może przekroczyć granicę i przebywać na terytorium Polski, jeżeli posiada oprócz ważnego dokumentu podróży ważną wizę (krótko- lub długoterminową) lub też inny ważny dokument uprawniający do wjazdu i pobytu na tym terytorium lub też zezwolenie na wjazd do innego państwa (w tym przypadku również np. wizę/zezwolenie na pobyt wydane obywatelowi państwa trzeciego w innym państwie członkowskim UE). Cudzoziemiec może ubiegać się o wydanie zezwolenia na pobyt na terytorium Polski na okres przekraczający 90 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy, (czyli wizy długoterminowej, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenia na osiedlenie się lub też zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE) zza granicy lub też przebywając już na terytorium Polski. W oparciu o art. 62 ust. 1 ustawy z 2003 roku o cudzoziemcach decyzję w sprawie udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony (lub też innego zezwolenia na pobyt w Polsce) wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamierzonego pobytu cudzoziemca na terytorium Polski. Miejsce złożenia wniosku o wydanie stosownego zezwolenia na pobyt dłuższy niż 90 dni oraz kraj oczekiwania na wydanie stosownej decyzji w sprawie lub też dokumentu potwierdzającego ww. decyzję będzie miał istotny wpływ na praktykę dotyczącą wydawania wiz. Powyższe powoduje, iż w przypadku Polski zastosowanie mają, z pewnymi zastrzeżeniami, wszystkie cztery wskazane scenariusze postępowania. Należy jednak pamiętać, iż każdy ze wskazanych scenariuszy określa jedynie pewien wycinek rzeczywistości. I tak:

1. scenariusz pierwszy: posiadanie wizy stanowi warunek wydania zezwolenia na pobyt (powyższe ma zastosowanie wówczas, gdy wniosek o wydanie zezwolenia na pobyt jest składany w kraju pochodzenia cudzoziemca)

Sytuacja ta ma miejsce, gdy cudzoziemiec przebywający w kraju pochodzenia składa wniosek o udzielenie zezwolenia na pobyt za pośrednictwem konsula. Konsul dołącza do wniosku o wydanie stosownego zezwolenia na pobyt w Polsce informację, czy wjazd i pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanowią zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego⁴⁰. Cudzoziemiec decyzje w ww. sprawie odbiera już jednak na terytorium Polski u właściwego wojewody. W takim przypadku jest on zobowiązany do posiadania wizy, uprawniającej go do wjazdu na terytorium Polski.

2. scenariusz drugi: posiadanie wizy stanowi warunek wydania zezwolenia na pobyt (powyższe ma zastosowanie wówczas, gdy wniosek o wydanie zezwolenia na pobyt jest składany na terytorium państwa docelowego pobytu)

⁴⁰ Przed wydaniem decyzji o udzieleniu zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony właściwy wojewoda jest obowiązany zwrócić się do komendanta oddziału Straży Granicznej, komendanta wojewódzkiego Policji, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a w razie potrzeby także do konsula właściwego ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania cudzoziemca za granicą lub do innych organów, z wnioskiem o przekazanie informacji, czy wjazd i pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanowią zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W tym przypadku cudzoziemiec jest w pierwszej kolejności zobowiązany do złożenia wniosku o wydanie wizy uprawniającej do wjazdu na terytorium Polski. Powyższy wniosek składa w urzędzie konsularnym w kraju pobytu, a po uzyskaniu decyzji pozytywnej w sprawie o wydanie wizy już na terytorium Polski składa wniosek o wydanie zezwolenia na pobyt w Polsce u wojewody właściwego ze względu na miejsce zamierzonego pobytu danego cudzoziemca.

3. scenariusz trzeci: wniosek o wydanie zezwolenia na pobyt jest składany w kraju pochodzenia cudzoziemca

Ta z kolei sytuacja ma miejsce, gdy cudzoziemiec składa wniosek o wydanie stosownego zezwolenia na pobyt w Polsce w kraju pochodzenia i oczekuje na jego odbiór w tym państwie. W takim przypadku już po uzyskaniu decyzji pozytywnej w tej sprawie o udzielenie zezwolenia na pobyt cudzoziemiec jest zobligowany do przyjazdu na terytorium Polski w celu złożenia wniosku o wydanie tzw. karty pobytowej. Potwierdza ona tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz uprawnia, wraz z dokumentem podróży, do wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskania wizy. W takiej sytuacji i w oparciu o art. 26 pkt 17 ustawy z 2003 roku o cudzoziemcach wjazd cudzoziemca do Polski następuje na podstawie wizy krajowej lub Schengen wydanej w celu realizacji zezwolenia pobytowego. Jej wydanie nie jest jednak warunkiem wstępnym wydania danego zezwolenia na pobyt.

4. scenariusz czwarty: wiza stanowi dokument uprawniający do pobytu na terytorium Polski powyżej 3 miesięcy i żaden inny dokument pobytowy nie jest konieczny

Powyższe ma zastosowanie wówczas, gdy cudzoziemiec zamierza przebywać na terytorium Polski powyżej 3 miesięcy na podstawie wizy krajowej, lecz nie zamierza ubiegać się o długoterminowe zezwolenie na pobyt na terytorium kraju. W takim przypadku wiza krajowa wydana w celu określonym w art. 26 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach wraz z dokumentem podróży stanowi podstawę legalnego pobytu cudzoziemca w kraju. Ze względu na cel pobytu na terytorium kraju (np.: odbycie studiów, wykonywanie pracy) cudzoziemiec jest zobligowany do przedstawienia w urzędzie konsularnym lub w wydziale konsularnym polskiej placówki dyplomatycznej dodatkowych dokumentów potwierdzających celowość pobytu w Polsce na okres przekraczający 90 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy.

Istotnymi z krajowego punktu widzenia procedurami ułatwiającymi wjazd i pobyt na terytorium Polski są dwa unikatowe rozwiązania w tej kwestii. Jest to tzw. wiza repatriacyjna, wiza w celu korzystania z uprawnień wynikających z Karty Polaka. Ponadto, innym zaświadczeniem (nie wizą) ułatwiającym wjazd na terytorium Polski jest tzw. zezwolenie na przekraczanie granicy w małym ruchu granicznym:

1. wiza repatriacyjna (wiza krajowa D 24 i D 22) wydawana jest w oparciu o przepisy ustawy o cudzoziemcach oraz ustawy z dnia 9 listopada 2000 roku o repatriacji. Artykuł 1 ust. 2 ww. ustawy wskazuje, iż repatriantem jest osoba polskiego pochodzenia, która przybyła do Polski na podstawie wizy krajowej w celu repatriacji z zamiarem osiedlenia się na stałe;
2. wiza w celu korzystania z uprawnień wynikających z Karty Polaka (wiza krajowa D 23) wydawana jest w oparciu o przepisy ustawy o cudzoziemcach oraz ustawy z dnia 7 września 2007 roku o Karcie Polaka. Oznacza ona, iż cudzoziemiec może bez opłat otrzymać wizę pobytową długoterminową uprawniającą do wielokrotnego przekraczania granicy Rzeczypospolitej Polskiej; może podejmować na terenie Rzeczypospolitej Polskiej legalną pracę bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę; może prowadzić w Polsce działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak obywatele polscy; może w Polsce korzystać z bezpłatnego systemu oświaty; może w stanach nagłych korzystać w Polsce z bezpłatnej opieki zdrowotnej na takich samych zasadach jak obywatele polscy⁴¹; może za darmo

⁴¹ Powyższe zwalnia go z konieczności posiadania ubezpieczenia zdrowotnego ważnego na terytorium Polski.

zwiedzać muzea państwowe w Polsce; może w pierwszej kolejności ubiegać się o środki finansowe z budżetu państwa polskiego lub z budżetu samorządów gmin w Polsce przeznaczone na wspieranie Polaków za granicą.

Karta Polaka nie jest dokumentem uprawniającym do przekraczania granicy ani do osiedlenia się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; jest wydawana na okres 10 lat i traci ważność z chwilą nabycia przez cudzoziemca obywatelstwa polskiego albo uzyskania zezwolenia na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; oraz

3. zezwolenie na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego (MRG) w oparciu o podpisaną przez Polskę umowę o małym ruchu granicznym z Ukrainą, Białorusią (brak ratyfikacji umowy ze strony Białorusi) oraz Rosją (dotyczy obwodu kaliningradzkiego, nie weszła jeszcze w życie) może być wydane mieszkańcom strefy przygranicznej nie uprawnia on jednak jego posiadacza do przemieszczania się poza strefę przygraniczną a każde naruszenie zasad Małego Ruchu Granicznego podlega sankcjom przewidzianym w przepisach wewnętrznych obu państw (min. unieważnienie zezwolenia, grzywna, wydalenie). W celu uzyskania dokumentu zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach Małego Ruchu Granicznego z Ukrainy należy złożyć do właściwych organów wypełniony formularz wniosku, ważny paszport oraz dokumenty potwierdzające fakt posiadania miejsca stałego zamieszkania w strefie przygranicznej i ewentualne dokumenty potwierdzające istnienie uzasadnionych powodów do częstego przekraczania granicy Polski i Ukrainy. Do wniosku dołącza się 2 aktualne fotografie kolorowe, o wymiarach 35 x 45 mm, przedstawiające osobę od wierzchołka głowy do górnej części barków, bez nakrycia głowy i przyciemnianych okularów.

3.2.2. Wyzwania i czynniki sprzyjające ułatwianiu legalnej migracji

Istotnymi czynnikami sprzyjającymi legalnej migracji do Polski obywateli państw trzecich jest niewątpliwie współpraca w dziedzinie wizowej w ramach państw członkowskich UE. Obejmuje następujące formy:

1. stosowanie w odniesieniu do wiz krótkoterminowych jednakowych wymogów i procedur określonych w Konwencji Wykonawczej Schengen., a od 5 kwietnia 2010 roku Wspólnotowego Kodeksu Wizowego,
2. dokonywanie za pośrednictwem Centralnego Organu Wizowego konsultacji z organami innych państw które zastrzegły to sobie w stosunku do określonych kategorii osób ubiegających się o wizy,
3. wymianę informacji i danych statystycznych z konsulami innych państw Schengen w ramach tzw. współpracy lokalnej, z zakresu oceny ryzyka imigracyjnego,
4. negocjacje i zawarcie z innymi państwami UE umów o reprezentacji podczas wydawania wiz oraz alokacje w siedzibach polskich urzędów konsularnych konsulów innych państw UE. Umożliwi to m.in. wydawanie wiz dla cudzoziemców podróżujących do Polski z krajów gdzie Polska nie posiada własnych placówek zagranicznych (np. w Afryce). Odpowiednie umowy w tej sprawie zostały ostatnio podpisane m.in. z Estonią w dniu 22 stycznia 2010 roku (M.P. z dnia 2 kwietnia 2010 roku Nr 18, poz. 191), z Niderlandami w dniu 11 stycznia 2010 roku (M.P. z dnia 5 sierpnia 2010 roku Nr 54, poz. 730) oraz ze Szwecją w dniu 3 marca 2010 roku (M.P. z dnia 14 lipca 2010 roku Nr 49, poz. 657).

W zakresie współpracy Polski w wymiarze bilateralnym szczególne znaczenie ma współpraca z państwami objętymi Partnerstwem Wschodnim oraz obywateli regionu Bałkanów Zachodnich. Przyjęty z inicjatywy Polski i Szwecji program Partnerstwa Wschodniego przewiduje stopniowe otwieranie granic UE dla obywateli tych państw na podstawie zawieranych porozumień o *mobility i*

bezpieczeństwie, które gwarantują uprzywilejowaną pozycję w zakresie dostępu do rynku pracy oraz w perspektywie dialog dotyczący ruchu bezwizowego.

W stosunkach dwustronnych ze wschodnimi sąsiadami podejmowane są następujące działania usprawniające funkcjonowanie ruchu osobowego:

1. zawarcie i realizacja umów o małym ruchu granicznym, oraz
2. stosowanie wszystkich rozwiązań ułatwiających przyjazdy, a przewidzianych uregulowaniami Schengen.

Wspomnieć w tym kontekście należy o umowach w sprawie ułatwień w wydawaniu wiz, które zostały podpisane przez UE lub Rzeczpospolitą Polską z wybranymi krajami trzecimi. Zapisy poniżej wskazanych umów w sposób szczegółowy regulują zasady wydawania wiz i wprowadzają rozwiązania często liberalizujące ogólne warunki ich wydawania obywatelom państw trzecich.

Tabela 2. Lista obowiązujących Polskę umów o liberalizacji reżimu wizowego

Albania	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Albanii o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and the Republic of Albania on the facilitation of the issuance of visas
Białoruś	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o ruchu osobowym Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisana w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokół, podpisany w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (umowa w przygotowaniu)
Bośnia i Hercegowina	Umowa między Wspólnotą Europejską a Bośnią i Hercegowiną o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and Bosnia and Herzegovina on the facilitation of the issuance of visas
Czarnogóra	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Czarnogóry o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and the Republic of Montenegro on the facilitation of the issuance of visas
Federacja Rosyjska	Umowa między Wspólnotą Europejską a Federacją Rosyjską o ułatwieniach w wydawaniu wiz obywatelom Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o warunkach podróży obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obywateli Federacji Rosyjskiej Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego oraz wykaz jednostek podziału administracyjnego znajdujących się w strefie przygranicznej Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o małym ruchu granicznym (podpisana, jeszcze nie weszła w życie)
Macedonia	Umowa między Wspólnotą Europejską a byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and the Former Yugoslav Republic of Macedonia on the facilitation of the issuance of visas <i>Od 1 stycznia 2009 roku obywatele Macedonii mogą podróżować po strefie Schengen bez wiz</i>

Republika Mołdowy	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Mołdowy o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and the Republic of Moldova on the facilitation of the issuance of visas
Serbia	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Serbii o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and the Republic of Serbia on the facilitation of the issuance of visas <i>Od 1 stycznia 2009 r. obywatele Serbii mogą podróżować po strefie Schengen bez wiz</i>
Ukraina	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 roku ⁴² Protokół między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego Umowa między Wspólnotą Europejską a Ukrainą o ułatwieniach w wydawaniu wiz Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego wykaz jednostek podziału administracyjnego znajdujących się w strefie przygranicznej protokół (o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego

Źródło: Materiał Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Głównym wyzwaniem polskiej polityki wizowej wydaje się wciąż zmiana wizerunku Polski na arenie międzynarodowej, który określałby ją jako kraj atrakcyjny dla migrantów. Jednak położenie geograficzne Polski (w sąsiedztwie atrakcyjnych migracyjnie państw jak Niemcy, Francja, czy też kraje skandynawskie), a przede wszystkim mało atrakcyjny rynek pracy (znacznym poziomem bezrobocia, niskie płace, często wymóg znajomości języka polskiego) powoduje, iż wysokowyzkwalifikowani migranci zarobkowi wybierają jako kraj migracji docelowej inne państwa Europy Zachodniej. Z tego też powodu niedobory rynku pracy w sektorach wymagających małej specjalizacji wypełniane są zazwyczaj niskowyzkwalifikowanymi pracownikami z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdowy oraz Gruzji (w oparciu o art. 26 ust. 1 pkt. 5 mogą oni ubiegać się o wydanie wizy w celu wykonywania pracy w okresie nieprzekraczalnym 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, na podstawie oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy, zarejestrowanego w powiatowym urzędzie pracy).

Wydaje się, że innym z głównych czynników negatywnie wpływających na skalę legalnej migracji do Polski z krajów sąsiadujących z Polską od Wschodu są opłaty wizowe. Konieczność wprowadzenia opłat wizowych zwłaszcza dla obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji po 2003 roku spowodowała czasowy spadek liczby osób, które na tej podstawie przekraczały granicę Polski.

Opłaty za wydanie wiz w urzędzie konsularnym wyznaczone są w rozporządzeniu Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 14 sierpnia 2003 roku w sprawie opłat konsularnych (Dz. U. z dnia 5 września 2003 roku Nr 156, poz. 1530). Zgodnie z ww. rozporządzeniem opłata konsularna składa się z opłaty podstawowej oraz zryczałtowanej należności z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych przez urząd

⁴² Podpisana 30 lipca 2003 roku umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego zawiera postanowienie o bezwizowym trybie podróży obywateli polskich na Ukrainę i bezpłatnym wydawaniu wiz obywatelom Ukrainy przez konsulów polskich.

konsularny w związku z wykonaniem czynności konsularnej (ok. 20 proc. opłaty podstawowej zaokrąglonej w górę do pełnych jednostek).

Tabela 3. Cennik opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku wizowego

Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie tranzytowej wizy lotniskowej Schengen	50 euro
Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy Schengen jednokrotnej, dwukrotnej lub wielokrotnej	50 euro
Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej jednokrotnej, dwukrotnej lub wielokrotnej	50 euro
Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekroczenie granicy w ramach małego ruchu granicznego	16 euro
Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy o wydanie wizy Schengen lub wizy krajowej	50 euro

Źródło: Materiał Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Przy czym, jak to już zostało wspomniane, z opłaty konsularnej z dniem 1 stycznia 2011 roku zwolnieni zostali obywatele Białorusi ubiegający się o wydanie wizy krajowej w urzędzie konsularnym na terytorium Białorusi. Wcześniej, gdyż w czerwcu 2009 roku, z pobierania opłat za wydanie wizy krajowej zwolniono obywateli Ukrainy; pobierana jest kwota 35 euro za rozpatrzenie wniosku wizowego.

Jednocześnie art. 7 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw⁴³ zmienia załącznik do ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o opłacie skarbowej w części III ust. 6 i 7 (Dz.U. z dnia 8 grudnia 2006 roku Nr 225, poz. 1635 z późn. zm.). Na tej podstawie oznaczony został koszt wydawanej wizy m.in. przez komendanta placówki Straży Granicznej (np.: dla dzieci w wieku od 6 do 12 lat – równowartość 35 euro, a w przypadkach innych niż wydanie wizy dla członka rodziny obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, który do niego dołącza lub z nim przebywa, wizy dla cudzoziemca korzystającego z ochrony czasowej, wizy dla cudzoziemca w wieku poniżej 6 lat, wizy dla uczniów szkół, studentów, studentów podyplomowych oraz towarzyszących im nauczycieli, którzy podróżują w celu nauki, studiowania lub szkolenia, wizy dla naukowców przybywających w celu prowadzenia badań naukowych, lub też wizy dla przedstawicieli organizacji niekomercyjnych w wieku do 25 lat uczestniczących w seminariach, konferencjach, imprezach sportowych, kulturalnych i edukacyjnych organizowanych przez organizacje niekomercyjne – równowartość 60 euro, a w przypadku przedłużenia wizy Schengen w przypadkach, o których mowa w art. 33 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Wizowy jednak na okres nie dłuższy niż 90 dni – równowartość 30 euro lub 406 PLN dla wizy krajowej.

3.3 Procedura wydawania wiz w celu zapobiegania nielegalnej migracji

3.3.1. Zapobieganie nielegalnej migracji w czasie wydawania wiz i monitorowanie zjawiska

Wymóg posiadania wizy krótko- lub długoterminowej stanowi pierwszą z dwóch istotnych barier uniemożliwiających niezgodny z przepisami kraju migracji wjazd na terytorium danego państwa. Należy podkreślić, że ograniczona skuteczność „bariery” wizowej może znacząco ograniczyć skuteczność drugiego z elementów przeciwdziałających nielegalnej migracji, czyli kontroli granicznej

⁴³ Dz.U. z dnia 14 maja 2010 roku Nr 81, poz. 531.

przeprowadzanej na odcinku zewnętrznej granicy UE/Schengen. Przypadki wyłudzeń wiz (turystycznych, w celu nauki lub prowadzenia działalności gospodarczej) odnotowywane przez Straż Graniczną oraz służby graniczne innych państw członkowskich UE wskazują na znaczny stopień zagrożenia polskich placówek konsularnych tym procederem. Monitorowanie sytuacji cudzoziemca, któremu wydano wizę uprawniającą do wjazdu na terytorium Polski oraz innych państw strefy Schengen następuje poprzez kontrolę graniczną posiadanych przez cudzoziemca dokumentów, w tym dokumentu podróży oraz pozostałych dokumentów uprawniających do przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z tym, że przekroczenie polskiej granicy zewnętrznej wiąże się z prawem do swobodnego poruszania się po obszarze Schengen, kontrola graniczna musi zapewniać najwyższy poziom bezpieczeństwa przed osobami i towarami niepożądanymi lub niebezpiecznymi. Równocześnie nie może powstrzymywać legalnego ruchu osobowego i handlu międzynarodowego. Straż Graniczna dokonuje kontroli ruchu granicznego oraz kontroli bezpieczeństwa zgodnie z ustawą z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej, ustawą z dnia 12 października 1990 roku o ochronie granicy państwowej i Kodeksem granicznym Schengen. Przygotowanie Straży Granicznej do wykonywania tego zadania, stosowane procedury oraz ich skuteczność zostały pozytywnie ocenione przez ekspertów Unii Europejskiej już podczas misji ewaluacyjnych Scheval, poprzedzających włączenie Polski do Strefy Schengen.

W wyjątkowych sytuacjach będzie możliwe przywrócenie kontroli granicznej na odcinkach granicy wewnętrznej. Działania takie będą prowadzone w oparciu o Kodeks graniczny Schengen, który dopuszcza przywracanie na czas określony kontroli granicznej osób na granicach wewnętrznych, po spełnieniu określonych w nim warunków. Przywracanie kontroli będzie dokonywane w formie rozporządzenia, które jako akt powszechnie obowiązujący, publikowane jest w Dzienniku Ustaw, a kompetencje w tym zakresie powierzone zostały ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Wśród narzędzi kontrolowania sytuacji migracyjnej w związku z wydanymi dokumentami uprawniającymi do wjazdu i pobytu na terytorium Polski należy wskazać istniejące w Polsce autonomiczne systemy monitoringu.

Monitorowanie zjawiska nielegalnej migracji prowadzone jest przede wszystkim przez Straż Graniczną. Zadanie to wynika z roli, jaką formacja pełni w polskim systemie służb poszanowania prawa. W celu prowadzenia efektywnego monitoringu zjawiska nielegalnej migracji konieczna jest również współpraca z innymi służbami, w tym w szczególności z Policją oraz Państwową Inspekcją Pracy (w zakresie m.in. kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców). Do monitorowania zjawiska nielegalnej migracji Straż Graniczna wykorzystuje możliwość prowadzenia rozpoznania migracyjnego. Bardzo pomocne w tym zakresie są uprawnienia Straży Granicznej, pozwalające m.in. na:

- przeprowadzaniu wywiadu środowiskowego,
- ustalaniu miejsca pobytu małżonka lub innego członka rodziny cudzoziemca, a także osoby, z którą cudzoziemca łączy więzi o charakterze rodzinnym,
- sprawdzaniu lokalu wskazanego przez cudzoziemca jako miejsce jego pobytu.

Działania, podejmowane przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, prowadzone są w celu ujawniania, zapobiegania i zwalczania zjawisk związanych z naruszaniem przepisów, dotyczących zasad wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Aby były one skuteczne, konieczne jest rozwijanie współpracy SG z innymi instytucjami - w zakresie ujawniania przypadków nielegalnego pobytu cudzoziemców. Do szczególnie ważnych instytucji i podmiotów należy zaliczyć rektorów uczelni wyższych oraz dyrektorów szkół, w których uczą się cudzoziemcy. Równie istotną pozostaje bieżąca współpraca z dyrektorami aresztów śledczych i zakładów karnych, w których osadzeni są cudzoziemcy, a także dyrektorami instytucji dla osób niepełnoletnich.

Konieczna jest również sprawna współpraca z urzędami wojewódzkimi, w celu pozyskiwania i weryfikowania informacji w zakresie pobytu na obszarze danego województwa obywateli państw

trzecich. Wprowadzenie takiego rozwiązania umożliwi bardziej efektywne planowanie i przeprowadzanie działań kontrolnych, podejmowanych wobec cudzoziemców, jak również przeciwdziałanie zjawiskom niepożądanym, takim jak fikcyjne małżeństwa lub fikcyjne podejmowanie nauki na uczelniach wyższych, które często służą wyłącznie do legalizowania pobytu cudzoziemcom.

Straż Graniczna korzysta również z informacji przekazywanych przez służby graniczne/migracyjne i policyjne innych państw członkowskich UE w ramach współpracy z Europejską Agencją Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (Agencją FRONTEX), INTERPOLEM i EUROPOLEM, prac grup roboczych funkcjonujących na forum UE. Konieczna jest również dobra współpraca i pozyskiwanie informacji od służb granicznych/migracyjnych i policyjnych innych państw, w tym w szczególności sąsiadujących z Polską państw trzecich.

Na system monitoringu składa się również właściwa współpraca i wymiana informacji ze służbami konsularnymi Rzeczypospolitej Polskiej, znajdującymi się w krajach pochodzenia nielegalnych migrantów, oraz ze służbami dyplomatycznymi tych państw.

Ponadto Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców na podstawie art. 125 ust. 3 ustawy z 2003 roku o cudzoziemcach prowadzi wykaz cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany w celu zapobiegania wjazdowi cudzoziemcom, wobec których zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 128 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach. W ramach systemu informatycznego Pobyt funkcjonuje moduł Wykaz, z którego dane eksportowane są do systemów innych instytucji tj. Straży Granicznej, Policji, Ministerstwu Spraw Zagranicznych, lub udostępniane uprawnionym użytkownikom Systemu Pobyt np. w urzędach wojewódzkich. Informacje z modułu Wykaz wykorzystywane są m.in. przy kontroli granicznej, kontroli legalności pobytu, wydawaniu decyzji np. w sprawie odmowy wjazdu, czy wszelkich decyzjach związanych z legalizacją pobytu, wydawaniu wiz.

Ponadto, zgodnie z art. 134a ustawy o cudzoziemcach, dane cudzoziemców, z wyłączeniem danych obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, są przechowywane w wykazie oraz przekazywane do Systemu Informacyjnego Schengen do celów odmowy wjazdu na okres przechowywania ich w wykazie.

Organy administracji oraz sądy, które posiadają informacje o okolicznościach, o których mowa w art. 128 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach, uzasadniających dokonanie wpisu danych cudzoziemców do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany, są obowiązane do przekazania ich Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Dane cudzoziemców, przetwarzane w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany udostępnia się organom tj.: Policji, Straży Granicznej, Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefowi Agencji Wywiadu, Szefowi Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Ministrowi Obrony Narodowej, ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, Radzie do Spraw Uchodźców, sądowni i sądowni administracyjnemu, prokuratorowi, wojewodzie i konsulowi, Szefowi Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Szefowi Służby Wywiadu Wojskowego oraz Komendantowi Głównemu Żandarmerii Wojskowej. Informacje dotyczące podstawy prawnej i faktycznej wpisu danych cudzoziemców do wykazu udostępniane są ww. organom, z wyłączeniem - zgodnie z art. 133 ust. 5 ustawy o cudzoziemcach - wojewody i konsula.

3.3.2. Zapobieganie nielegalnej migracji poprzez inne działania

Wśród innych działań zmierzających do przeciwdziałania zjawisku nielegalnej migracji należy wskazać kontrolę legalności zatrudnienia i pobytu cudzoziemców, wprowadzenie sankcji dla cudzoziemców przebywających nielegalnie oraz innych podmiotów zaangażowanych w ułatwianie nielegalnej

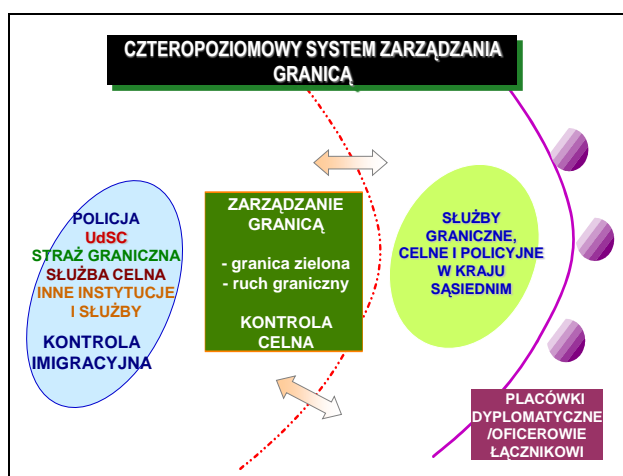
imigracji, w tym w przemyt ludzi i handel nimi, przygotowywanie informacji o krajach pochodzenia migrantów.

Kontrola legalności zatrudnienia i pobytu

System ochrony granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej oparty jest na współdziałaniu wszystkich polskich służb granicznych, ze szczególnym uwzględnieniem roli Straży Granicznej. Z uwagi na członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (od 1 maja 2004 roku) oraz Strefie Schengen (od 21 grudnia 2007 roku), skuteczność tego systemu wpływa na bezpieczeństwo nie tylko naszego kraju, lecz również pozostałych państw Członkowskich UE.

System ochrony polskiej granicy państwowej jest dostosowany do czteropoziomowego systemu zarządzania bezpieczeństwem granicy zewnętrznej Unii Europejskiej, stosowanym również w pozostałych państwach Członkowskich UE. Model ten został opracowany w 2002 roku na potrzeby systemu zarządzania granicami zewnętrznymi UE; wyodrębnia on cztery komplementarne strefy ochrony granicy:

- 1) system udzielania wiz (konsultacje krajowe i między państwami członkowskimi UE) oraz wykorzystanie sieci oficerów łącznikowych (policyjnych i imigracyjnych),
- 2) współpraca z krajami trzecimi (zwłaszcza sąsiednimi) w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz zagrożeniom granicy,
- 3) ochrona granicy państwowej i kontrola ruchu granicznego, wykonywana przez służby graniczno-imigracyjne, celne i inne,
- 4) kontrole imigracyjne (legalność pobytu, pracy i zatrudnienia cudzoziemców), prowadzone na terytorium Państwa Członkowskiego przez służby graniczno-imigracyjne lub/ oraz inne uprawnione do tego służby i instytucje (policję, służby kontroli legalności zatrudnienia).

Rys. 1. Czteropoziomowy system zarządzania granicą państwową (Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej)

Dostosowanie służb polskich do funkcjonowania w ramach tego systemu dotyczy nie tylko regulacji prawnych i organizacyjnych, lecz także odpowiedniej jakości współdziałania oraz zdolności operacyjnych wszystkich polskich służb granicznych, przede wszystkim Straży Granicznej. Do głównych zadań tej formacji, oprócz ochrony granicy państwowej oraz przeprowadzania kontroli granicznej, należy m.in. przeciwdziałanie i zwalczanie nielegalnej migracji (kontrola legalności pobytu, pracy i zatrudnienia w Polsce cudzoziemców).

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2009 roku przepisów ustawy z dnia 24 października 2008 roku o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw⁴⁴, Straż Graniczna jest służbą o coraz wyraźniej zarysowującym się charakterze służby migracyjnej, odpowiedzialną za zwalczanie nielegalnej migracji. Realizowane jest to przede wszystkim poprzez kontrole legalności wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także kontrole legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom i zatrudnienia cudzoziemców. Powyższe działania wykonywane jest przez Straż Graniczną w ścisłym współdziałaniu z Państwową Inspekcją Pracy, która działania te wykonuje z dniem 1 lipca 2007 roku na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 roku o Państwowej Inspekcji Pracy⁴⁵. W przedmiocie legalności zatrudnienia i wykonywania pracy przez cudzoziemców kontroli Państwowej Inspekcji Pracy podlegają w szczególności następujące działania: posiadanie przez cudzoziemca ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Polski, odpowiednia podstawa pobytu, uprawniająca cudzoziemca do wykonywania pracy na terytorium Polski, posiadanie wymaganego zezwolenia na pracę, powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemca na stanowisku i na warunkach określonych w zezwoleniu na pracę, realizacja obowiązku zawarcia umowy o pracę w formie pisemnej z cudzoziemcem oraz z obywatelem Ukrainy, Rosji, Białorusi, Mołdowy lub Gruzji pracującym na podstawie oświadczenia pracodawcy o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi (powyższe na okres 6 miesięcy w czasie kolejnych 12 miesięcy), zgłoszenie cudzoziemca do ubezpieczenia społecznego oraz opłacenie za cudzoziemca składek na Fundusz Pracy.

Zasady współpracy tych dwóch instytucji zostały określone w dniu 18 kwietnia 2008 roku na podstawie Porozumienia Głównego Inspektora Pracy i Komendanta Głównego Straży Granicznej w sprawie zasad współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej. Porozumienie to zobowiązuje ww. organy do wzajemnego przekazywania informacji o naruszeniu przepisów dotyczących cudzoziemców, w tym o przypadkach nielegalnego zatrudnienia cudzoziemców, oraz podejmowania wspólnych kontroli w zakresie realizacji ustawowych zadań związanych z kontrolą przestrzegania przepisów o cudzoziemcach lub kontroli na wniosek organu współdziałającego.

Ponadto należy wskazać, że Państwowa Inspekcja Pracy oprócz działalności kontrolno-nadzorczej prowadzi także działania prewencyjne, mające na celu zapobieganie nielegalnemu zatrudnianiu cudzoziemców. Należą do nich w szczególności udzielanie porad prawnych z zakresu legalności zatrudniania (np. spotkanie informacyjne dla cudzoziemców), współpraca z placówkami dyplomatycznymi innych państw, których obywatele podejmują pracę w Polsce (np. Ukrainy, Filipin).

Sankcje dla cudzoziemców przebywających nielegalnie oraz innych podmiotów zaangażowanych w ułatwianie nielegalnej imigracji (m.in. agencje zatrudnienia, podmiot zapraszający cudzoziemców)

Z uwagi na coraz intensywniejszy napływ czasowych migrantów zarobkowych na terytorium Polski oraz stwierdzenie wielu nieprawidłowości z zakresu m.in. legalności zatrudnienia cudzoziemców (np. kierowanie obcokrajowców do innego pracodawcy niż wskazany w zezwoleniu na pracę, niezachowywanie wobec nich ustawowych warunków powierzenia pracy na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu oraz zawieranie mniej korzystnych umów niż wynikające z zezwolenia - głównie umów cywilnoprawnych zamiast umów o pracę) zintensyfikowaniu uległy działania kontrolne m.in. w agencjach zatrudnienia rekrutujących cudzoziemców do pracy w Polsce, zwłaszcza agencji pracy tymczasowej. Stale prowadzone są również działania kontrolne przewoźników oraz podmiotów ułatwiających wjazd cudzoziemców na terytorium Polski, np. poprzez rejestrowanie w urzędach wojewódzkich zaproszeń dla obywateli państw trzecich. Należy pamiętać, że ww. podmiotom grozi zarówno odpowiedzialność karna (art. 264 i 264a ustawy z dnia 6 czerwca 1997

⁴⁴ Dz.U. z dnia 5 grudnia 2008 roku Nr 216, poz. 1367.

⁴⁵ Dz.U. z dnia 21 maja 2007 roku Nr 89, poz. 589 z późn. zm.

roku Kodeks karny stanowią, że (art. 264 § 2) kto wbrew przepisom przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej, używając przemocy, groźby, podstępów lub we współdziałaniu z innymi osobami, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3; (§ 3) kto organizuje innym osobom przekraczanie wbrew przepisom granicy Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 oraz (za art. 264a. § 1) kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, umożliwia lub ułatwia innej osobie pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wbrew przepisom, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Ponadto art. 49a ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń stwierdza, że kto wbrew przepisom usuwa, przekracza granicę Rzeczypospolitej Polskiej lub pomaga w tych działaniach podlega karze grzywny), jak i sankcje administracyjne (w oparciu o ustawę z 2003 roku o cudzoziemcach cudzoziemiec może być niezwłocznie doprowadzony do granicy państwowej, w stosunku do niego może być wydane zobowiązanie do opuszczenia terytorium Polski lub też wydana decyzja o wydaleniu, może być on również wpisany do rejestru osób, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany, cudzoziemiec lub podmiot zapraszający danego cudzoziemca jest zobowiązany do pokrycia kosztów wydalenia – z wyjątkiem udzielania pomocy w dobrowolnym powrocie oraz realizacji wspomaganych dobrowolnych powrotów).

Sankcje dla cudzoziemców nielegalnie przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych podmiotów pomagających w ułatwianiu nielegalnej migracji powinny uniemożliwiać ponowne podejmowanie prób nielegalnej migracji przez te osoby. Wiązać się to musi z odpowiednio długim okresem zakazu wjazdu na terytorium Polski oraz skutecznym (szybkim i sprawnym) wydaleniem takich osób z terytorium Polski. Mechanizmy prawne powinny również eliminować nadużywanie możliwości, jakie w tej materii stwarza procedura ubiegania się o ochronę międzynarodową. Skuteczność sankcji, jak również nieuchronność ich egzekwowania, powinny stanowić jednocześnie czynnik zniechęcający nielegalnych migrantów do prób osiedlenia się na terytorium Polski wbrew obowiązującym przepisom.

Informacje o krajach pochodzenia cudzoziemców

W procesie podejmowania decyzji o udzieleniu ochrony międzynarodowej na terytorium Polski, pracownicy Urzędu do Spraw Cudzoziemców (UdSC) zobowiązani są do korzystania z wszelkich dostępnych im informacji, które mogą się przyczynić do obiektywnej oceny danego wniosku. W praktyce do informacji tych, obok oświadczeń wnioskodawców i przedłożonych przez nich dokumentów, należą przede wszystkim informacje o krajach pochodzenia (ang. Country of Origin Information, COI). Informacje te wykorzystywane są jednak nie tylko w trakcie procedury w sprawie o nadanie statusu uchodźcy w Polsce, ale także są one wykorzystywane przez inne organy właściwe ds. cudzoziemców. Informacje o krajach pochodzenia wnioskodawców mają na celu:

1. pomoc w ustaleniu rzeczywistego, a nie tylko deklarowanego przez wnioskodawcę kraju jego pochodzenia oraz jego narodowości;
2. pomoc w ustaleniu/ocenie aktualnej sytuacji w kraju pochodzenia wnioskodawcy, w tym także - o ile to może mieć znaczenie dla pełnego wyjaśnienia sprawy wniosku wnioskodawcy - w konkretnym regionie tego kraju;
3. pomoc w weryfikacji wiarygodności poszczególnych elementów oświadczeń wnioskodawcy, członków jego rodziny, a także przedstawionej przez wnioskodawcę dokumentacji (np. legitymacji partyjnych, artykułów z lokalnej prasy itp.).

Komórką organizacyjną Urzędu do Spraw Cudzoziemców odpowiedzialną za pozyskiwanie, opracowywanie i gromadzenie informacji o krajach pochodzenia odpowiedzialny jest Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia (WIKP). Przy opracowywaniu odpowiedzi na szczegółowe pytania pracowników prowadzących postępowania w sprawach cudzoziemców, jednostka ta korzysta przede wszystkim z publicznie dostępnych informacji, pozyskując je z różnego rodzaju źródeł internetowych (za ich pośrednictwem możliwy jest dostęp do wielu raportów organizacji rządowych, pozarządowych, międzynarodowych, do artykułów prasowych, map itp.) oraz książek, magazynów

specjalistycznych, gazet. W niektórych sytuacjach WIKP zwraca się także z prośbą o pomoc do innych instytucji krajowych, np. Ministerstwa Spraw Zagranicznych lub Ośrodka Studiów Wschodnich (OSW), jak również zagranicznych (np. partnerskich komórek w urzędach imigracyjnych/azylowych innych państw UE) oraz międzynarodowych (np. UNHCR), a także do ekspertów zewnętrznych. W ostatnim czasie Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia zaczął pozyskiwać informacje także w trakcie tzw. misji badawczych do krajów pochodzenia (w 2011 roku miała miejsce misja do Armenii oraz Nigerii, w roku 2009 do Gruzji)⁴⁶.

Wpis do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Polski jest niepożądany

W oparciu o art. 128 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach nielegalny pobyt i związane z tym wydanie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Polski lub też decyzji o wydaleniu wiążą się z wpisem danych cudzoziemca do wykazu osób, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej jest niepożądany, co skutkuje odmową wjazdu i pobytu na terytorium Polski w okresie obowiązywania danego wpisu.

3.3.3. Wyzwania i czynniki sprzyjające zapobieganiu nielegalnej migracji

1. Współpraca z państwami pochodzenia głównych grup imigrantów, przebywających w Polsce bez wymaganego tytułu prawnego

Stosowany w Polsce czteropoziomowy system zarządzania bezpieczeństwem granicy zewnętrznej zakłada między innymi współpracę z krajami trzecimi w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz zagrożeniom granicy. Jest to ważny element tego systemu, który realizuje się poprzez m.in.: wykorzystanie sieci oficerów łącznikowych (policyjnych i imigracyjnych) wykonujących zadania w krajach trzecich oraz właściwą współpracę z przedstawicielstwami dyplomatycznymi w tych państwach.

Pozwala to na bieżące gromadzenie i analizowanie informacji o sytuacji migracyjnej, co umożliwia identyfikację zjawisk związanych z ewentualnym nasileniem nielegalnej migracji, a także metod stosowanych w celu osiedlania się wbrew obowiązującym przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Właściwa współpraca z krajami pochodzenia nielegalnych migrantów ułatwia również przygotowywanie i przeprowadzanie procedur wydaleniovych cudzoziemców pochodzących z tych państw.

Ponadto Straż Graniczna w Polsce od wielu lat prowadzi dwustronne konsultacje z właściwymi przedstawicielami najważniejszych z polskiej perspektywy państw pochodzenia cudzoziemców. Współpraca ta prowadzona jest m.in. z przedstawicielami Ukrainy (od czerwca 2008 roku rozpoczęto regularną wymianę informacji i danych statystycznych na szczeblu centralnym pomiędzy Komendą Główną Straży Granicznej a Administracją Państwowej Służby Granicznej Ukrainy) oraz Gruzji (w 2000 roku Straż Graniczna zadeklarowała gotowość współpracy z m.in. Departamentem Ochrony Granicy Państwowej MSW Gruzji). W konsekwencji odbyła się wymiana wizyt na szczeblu szefów służb granicznych, a od 2003 roku prowadzone są szkolenia gruzińskiej służby granicznej w ośrodkach szkoleniowych Straży Granicznej Polski. W dniu 31 maja 2007 roku w Tbilisi została podpisana umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Gruzji o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i innego rodzaju przestępczości).

2. Kampanie informacyjne w krajach pochodzenia i w Polsce na temat zagrożeń związanych z nielegalną migracją.

⁴⁶ Należy zaznaczyć, że Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu uznawany jest za jedną z lepszych w Europie jednostek gromadzenia informacji o krajach pochodzenia (zwłaszcza nt. państw azjatyckich). Kilka opracowań dotyczących wyników misji badawczych zostało opublikowanych na stronie internetowej <http://www.udsc.gov.pl/CIEKAWY,OPRACOWANIA,O,KRAJACH,POCHODZENIA,1767.html>.

Kampanie informacyjne przedstawiające zdarzenia związane z zatrzymywaniem i deportowaniem nielegalnych migrantów, w tym ofiar handlu ludźmi, prowadzone są w państwach pochodzenia nielegalnych migrantów. Nagłaśnianie takich zdarzeń powinno pokazywać skuteczność zarówno systemu kontroli granicznej oraz działań kontrolnych prowadzonych wewnątrz kraju; stanowić będzie też jeden z czynników zniechęcających do podejmowania prób nielegalnej migracji na terytorium Polski.

3. Zjawisko tzw. *visa shopping*

Zadania związane z wykrywaniem zjawiska *visa shopping* jednostki Straży Granicznej realizują w trakcie rutynowych działań związanych z kontrolą ruchu granicznego podróżnych oraz kontrolami wewnątrz terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (kontrola legalności pobytu, zatrudnienia). Uzyskane w toku rozpoznania informacje wykorzystywane są do profilowania cudzoziemców wykorzystujących ten proceder do nielegalnego wjazdu/pobytu na terytorium Polski oraz innych podmiotów (pośredników) ułatwiających (świadomie lub nieświadomie) uzyskanie wizy. Analiza danych pozwala na tworzenie list np. nieuczciwych instytucji naukowych/sportowych lub też nieuczciwych pracodawców, którzy czerpią określone korzyści materialne za wystawianie tzw. oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy, fikcyjnych firm tworzonych przez grupy przestępcze na potrzeby tego procederu. Straż Graniczna współpracuje również z Centralnym Organem Wizowym w zakresie konsultacji wizowych określonych kategorii cudzoziemców. Wyniki prowadzonych działań oraz zebrane w trakcie ich realizacji informacje są analizowane i przekazywane właściwym organom odpowiedzialnym za wydawanie wiz.

4. Nadużywanie wiz jako dokumentu pobytowego

W celu zmniejszenia skali nadużywania wiz, jako dokumentu pobytowego na terytorium Polski, z momentem udziału Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Systemie Informacji Wizowej oraz na podstawie ustawy z dnia 24 października 2008 roku o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 5 grudnia 2008 roku Nr 216, poz.1367) z dniem 1 stycznia 2009 roku została wyłączona możliwość wydania wizy krajowej (ważnej na okres do 3 miesięcy) w celu przyjazdu do Polski z przyczyn, o których mowa w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku. Przepis ten zezwalał na wydanie wizy pobytowej cudzoziemcowi pomimo istnienia okoliczności, na podstawie których należałoby mu odmówić wydania wizy, jeżeli m.in. zachodzi wyjątkowa sytuacja osobista wymagająca jego obecności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; przepisy prawa polskiego wymagają od niego osobistego stawiennictwa przed polskim organem władzy publicznej (obecnie art. 53a ust.2 ustawy z 2003 roku o cudzoziemcach).

5. System teleinformatyczny *Odprawa SG*

Straż Graniczna pracuje nad wdrożeniem nowego systemu teleinformatycznego *Odprawa SG*, którego zadaniem jest zwiększenie możliwości jednoczesnego korzystania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej z systemu informacji wizowej (VIS), drugiej generacji systemu informacji Schengen (SIS II), systemu Entry/Exit oraz programu rejestracji osób podróżujących.

Rozdział 4. Współpraca z krajami trzecimi: przypadek Ukrainy i Wietnamu

4.1. Promowanie legalnej migracji: przykład Ukrainy

Wielowiekowe więzy historyczne, bliskie sąsiedztwo geograficzne oraz wspólny 535,18 km odcinek granicy państwowej między Polską a Ukrainą i wciąż zmieniający się charakter współczesnych ruchów migracyjnych sprawiają, że interesującą wydaje się być analiza polityki wizowej względem Ukrainy. Również w kontekście blisko 200 tysięcznej społeczności osób deklarujących narodowość polską na terytorium Ukrainy⁴⁷.

Rys. 2. Mapa Polski ze wskazanymi przejściami granicznymi na zewnętrznym odcinku granicy państwowej (Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej)

Zgodnie z przekazaną w rozdziale drugim informacją, stosunki wizowe między Polską a krajami sąsiadującymi od wschodu (w tym z Ukrainą) podzielić można na dwa główne okresy. Pierwszy z nich, trwający do początku lat 90. minionego stulecia, charakteryzował się z zasady ograniczoną możliwością swobodnego przepływu osób z i na terytorium Polski. Ruch ten odbywał się m.in. w oparciu o podpisane w maju 1985 roku porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o uproszczonym trybie przekraczania granicy państwowej przez obywateli zamieszkałych w miejscowościach przygranicznych. Po uzyskaniu niepodległości przez Ukrainę (24 sierpnia 1991 roku) doszło do podpisania wspólnego komunikatu między Polską a Ukrainą o nawiązaniu stosunków

⁴⁷ Według ostatniego powszechnego spisu ludności (2001 roku) na terenie całej Ukrainy zamieszkuje ok. 144 tys. osób deklarujących narodowość polską. Jest to znaczący spadek w stosunku do poprzedniego spisu z 1989 roku, kiedy odnotowano 219 tys. osób narodowości polskiej. Polska mniejszość zajmuje pod względem liczebności dziewiąte miejsce w skali kraju. Podobnie jak inne grupy narodowe i etniczne, jest ona chroniona zarówno przez wewnętrzne prawo ukraińskie, jak i międzynarodowe akty prawne, w tym *Konwencję ramową Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych* oraz umowy dwustronne. Ukraińskie akty prawne, w tym *Ustawa o mniejszościach narodowych na Ukrainie*, gwarantują podstawowe prawa mniejszości, takie jak prawo do kultuwowania tradycji i języka narodowego (także w szkołach) oraz wolność zrzeszania się w organizacjach. Akty te nie określają jednak w sposób jasny zobowiązań, zwłaszcza finansowych, państwa ukraińskiego wobec mniejszości. W praktyce rząd Ukrainy przeznacza nieznaczne środki na działalność polskich organizacji. Obecnie znaczna większość organizacji polonijnych działających na Ukrainie zrzeszona jest w dwóch centralach – w Federacji Organizacji Polskich (Lwów) oraz Związku Polaków na Ukrainie (Kijów).

dyplomatycznych z dniem 4 stycznia 1992 roku. W dniu 8 września 1991 roku podpisano również konwencję konsularną między tymi dwoma krajami; w niedługim czasie w Warszawie i Kijowie rozpoczęli urzędowanie przedstawiciele dyplomatyczni w randze *specjalnych wysłanników rządów* (warto zauważyć, że Polska już wcześniej posiadała w Kijowie swój Konsulat Generalny). W roku 1995 podpisano umowę o bezwizowej turystyce, a w dniu 25 czerwca 1996 roku umowę o ruchu bezwizowym.

W toku negocjacji akcesyjnych do Unii Europejskiej Polska była zobligowana do zreformowania dotychczasowego reżimu wizowego. Nowy reżim w ruchu osobowym między Polską a Ukrainą został wprowadzony na podstawie umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego (umowę podpisano w dniu 30 lipca 2003 roku, weszła ona w życie 9 października 2003 roku) podpisanej w Kijowie dnia 30 lipca 2003 roku. Przyjęte rozwiązania, m.in. postanowienie o bezwizowym trybie podróży obywateli polskich na Ukrainę i bezpłatnym wydawaniu wiz obywatelom Ukrainy przez polskich konsuli, stanowiło wyraz strategicznego partnerstwa polsko-ukraińskiego i woli obu państw pogłębienia dalszej współpracy. W umowie wskazano katalog osób zwolnionych z obowiązku posiadania wizy (m.in. obywatele Ukrainy, którzy otrzymują karty pobytu wydane przez właściwe organy Rzeczypospolitej Polskiej), określono też, kiedy ma zastosowanie przyspieszony tryb wydawania wiz (wydawanych niezwłocznie, wydawanych w ciągu 2 dni od dnia otrzymania wniosku, itd.). Powyższe rozwiązania uległy zmianie w związku m.in. z obowiązywaniem na terytorium Polski od 21 grudnia 2007 roku dorobku Schengen. Zmiany wprowadzono na podstawie protokołu między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego (protokół podpisano w dniu 30 listopada 2007 roku, wszedł on w życie 15 maja 2008 roku). Jednym z krytykowanych wówczas zapisów ww. protokołu było wprowadzenie opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku wizowego (w roku 2009 Polska zaprzestała pobierania opłat konsularnych za wydanie wizy krajowej w urzędach konsularnych zlokalizowanych na terytorium Ukrainy).

4.1.1. Istniejące formy promocji legalnej migracji na terytorium Polski

Liberalizacja reżimu wizowego

Polska wspiera unijne plany liberalizacji reżimu wizowego z Ukrainą⁴⁸, czego wyrazem może być m.in. uczestnictwo w dniach 20-23 września 2010 roku w misji migracyjnej UE do Ukrainy, wspieranie reform migracyjnych, których integralną częścią były w roku 2010 działania głowy państwa dotyczące powołania przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy i przyjęcia w dniu 30 maja 2011 roku dekretem prezydenta Wiktora Janukowycza Koncepcji Państwowej Polityki Migracyjnej Ukrainy⁴⁹ oraz liczne warsztaty oraz seminaria dla funkcjonariuszy ukraińskiej straży granicznej z zakresu efektywnego zarządzania granicą państwową.

Mały ruch graniczny

Innym elementem wspierającym stały wzrost liczby przekroczeń granicy państwowej między Polską a Ukrainą są wspomniane już zapisy umowy pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego (tzw. MRG)⁵⁰, które w relacjach

⁴⁸ Powyższe dotyczy Planu Działań ws. liberalizacji reżimu wizowego UE-Ukraina, który został przyjęty dekretem prezydenta Wiktora Janukowycza w dniu 22 kwietnia 2011 roku (Nr 494/2011). Został on przedstawiony w dniu 22 listopada 2010 roku na szczycie UE-Ukraina.

⁴⁹ Dokument ten definiuje kierunki i cele strategiczne polityki migracyjnej, priorytety działalności instytucji publicznych w tym zakresie, obszary wymagające zmian instytucjonalnych bądź legislacyjnych oraz mechanizmy ich wdrażania.

⁵⁰ *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach MRG, podpisana w Kijowie dnia 28.03.2008 r. oraz Protokół podpisany w Warszawie dnia 22.12.2008 r. między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie ww. Umowy* (wykaz wszystkich miejscowości

dwustronnych obowiązują już od dnia 1 lipca 2009 roku. W ramach MRG mieszkańcy strefy przygranicznej obu państw mogą regularnie przekraczać wspólną granicę w celu przebywania w strefie drugiego państwa bez konieczności posiadania wizy. Podstawą przekraczania granicy w takich przypadkach jest posiadanie „zezwolenia” (karty MRG), które wydaje konsul po spełnieniu określonych warunków (np. udokumentowanie zamieszkiwania w strefie przez okres trzech lat).

W roku 2010 przyjęto 36.934 wnioski (26.652 w konsulacie we Lwowie i 9.742 w Łucku) oraz wydano 38.845 kart MRG (29.703 we Lwowie, 9.142 w Łucku). Całościowo w latach 2009 – XI 2011 w obu placówkach konsularnych przyjęto 102.429 wniosków (77.415 w konsulacie we Lwowie i 25.014 w Łucku) oraz wydano 89.875 kart MRG.

Należy zwrócić uwagę na to, iż w zakresie małego ruchu granicznego z Ukrainą zaobserwowano nieznaczną liczbę nadużywania przez obywateli Ukrainy przepisów umowy o małym ruchu granicznym. Ujawnione przypadki dotyczyły głównie: przekroczenia dopuszczalnego czasu pobytu na podstawie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach MRG i przebywania osób poza strefą przygraniczną oraz sporadycznie okazywania zaświadczenia MRG po przekroczeniu terminu ważności posiadanej polskiej wizy⁵¹. W związku z powyższym w stosunku do obywateli Ukrainy w okresie styczeń-wrzesień 2010 roku wydano 65 decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co wobec ogólnej liczby wydanych zezwoleń na przekraczanie granicy w małym ruchu granicznym stanowi niewielką skalę.

Promocja migracji zarobkowych

Wprowadzenie ułatwień w zakresie legalnego zatrudnienia cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w postaci rejestrowanych oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy, spowodowało znaczne zwiększenie liczby cudzoziemców przybyłych do Polski w celu wykonywania pracy przy wykorzystaniu ww. procedury. Statystyki dotyczące liczby oświadczeń przedstawiają się następująco:

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych oświadczeń pracodawcy o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca na terytorium Polski w latach 2007-2010

Liczba zarejestrowanych oświadczeń pracodawcy o zatrudnieniu cudzoziemca	2010		2009		2008		2007	
	Razem obywateli Ukrainy, Rosji, Białorusi, Mołdowy i Gruzji	Obywatele Ukrainy	Razem obywateli Ukrainy, Rosji, Białorusi, Mołdowy	Obywatele Ukrainy	Razem obywateli Ukrainy, Rosji, Białorusi	Obywatele Ukrainy	Razem obywateli Ukrainy, Rosji, Białorusi	Obywatele Ukrainy
	180073	169490	188414	180133	156713	142960	21797	20260
w tym liczba oświadczeń dla osób, które posiadają wizę lub zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony	17717	16855	13410	12862	8806	8021	1286	1110

Źródło: Materiał Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

W latach 2007-2010 około 96% ogólnej liczby oświadczeń dotyczyło obywateli Ukrainy, którym przy wjeździe na terytorium Polski wydaje się wizę krajową D 05. Największa liczba oświadczeń została zarejestrowana w branży rolniczej i budowlanej.

obejmujących strefę przygraniczną zawarto w załączniku do Protokołu o zmianie umowy).

⁵¹ Powyższa sytuacja miała miejsce najczęściej w przypadku obywateli Ukrainy migrujących dalej w celu podjęcia pracy na terytorium Włoch.

Karta Polaka

Inną z form promocji legalnej migracji do Polski jest możliwość ubiegania się na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 roku o Karcie Polaka o wydanie dokumentu potwierdzającego przynależność do Narodu Polskiego. Na tej podstawie obywatele m.in. Ukrainy, po spełnieniu określonych w ustawie warunków, mogą wjechać na terytorium Polski na podstawie wizy wydanej w celu korzystania z uprawnień wynikających z posiadania Karty Polaka (wiza krajowa D 23). Posiadacz Karty Polaka jest m.in. upoważniony do podejmowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pracy bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę, jeżeli takie jest wymagane. Uzyskuje on również prawo do prowadzenia w Polsce działalności gospodarczej na takich samych zasadach jak obywatele polscy.

Od momentu wejścia w życie przepisów ustawy do końca 2010 roku w urzędach konsularnych za granicą złożono ok. 55 tys. wniosków o wydanie Karty Polaka, z czego w 2010 roku – 19.046. Decyzje pozytywne wydano w zdecydowanej większości przypadków, odmowy dotyczyły jedynie ok. 200 wniosków. Karty odebrało już ok. 40 tys. osób w tym w 2010 roku- 18.333 osoby. Główny ciężar realizacji ustawy o Karcie Polaka przypada na polskie urzędy konsularne na Ukrainie i Białorusi, które realizują 90% wszystkich wniosków (Ukraina – ok. 29 tys. wniosków, Białoruś – ok. 20 tys. wniosków). Najwięcej wniosków wpływa do Konsulatu Generalnego we Lwowie (38% wniosków), a następnie Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Grodnie oraz placówek w Mińsku, Brześciu, Łucku, Wilnie i Kijowie. Na Litwie do końca 2010 roku złożono ok. 3 tys. wniosków, zaś w Rosji – ok. 1,7 tys. Do połowy lipca 2011 roku wydano ogółem 71 tys. kart, z czego 35 tys. na Ukrainie, 26 tys. na Białorusi, 3,8 tys. na Litwie i 1,7 tys. w Rosji.

Umowa o readmisji

Zasady postępowania w sprawie readmisji z terytorium Polski obywateli Ukrainy oraz innych państw trzecich (w tym bezpaństwowców), którzy przebywali na terytorium Polski w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami jest uregulowany umową o readmisji między Unią Europejską a Ukrainą⁵². Jej zapisy w relacjach między Polską a Ukrainą obowiązują od dnia 1 stycznia 2008 roku; natomiast zapisy szczegółowo określające zasady przyjmowania (przekazywania) innych cudzoziemców zamieszkałych na terytoriach umawiających się stron weszły w życie z dniem 1 stycznia 2010 roku. Na tej podstawie przekazanie osoby w ramach readmisji może nastąpić w trybie pełnym (wniosek readmisyjny wysyłany jest drogą elektroniczną do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Kijowie; odpowiedź przekazywana jest w terminie do 14 dni) lub uproszczonym (wniosek readmisyjny wysyłany jest faxem na Punkt Kontaktowy w Korczonej oraz do placówki, w której ma nastąpić przekazanie). W praktyce najczęściej stosowane są przekazania osób w trybie uproszczonym, realizowane w wyznaczonych miejscach na granicy państwowej z Ukrainą w ciągu 48 godz. po przekroczeniu granicy (blisko 99 proc. przekazania ma miejsce w przejściu granicznym w Medyce).

Dane statystyczne z wykonania postanowień umowy o readmisji wskazują, iż w roku 2009 na Ukrainę przekazano ogółem 373 cudzoziemców (w tym 304 obywateli Ukrainy, 25 obywateli Mołdowy, 14 obywateli Wietnamu, 11-Rosji, 5-Gruzji, 4-Turcji, 2-Afganistanu oraz po jednym obywatelu m.in. Pakistanu, Białorusi, Kazachstanu oraz Sri Lanki), w roku 2010 ogółem przekazano 456 cudzoziemców (w trybie zwykłym przekazano 5 cudzoziemców, a w trybie uproszczonym 451), a w okresie od 1 stycznia do 31 lipca 2011 roku ogółem na terytorium Ukrainy przekazano 210 cudzoziemców (większość wniosków w tej sprawie rozpatrywano w trybie zwykłym).

⁵² Dz.U. UE L 332/48 z dnia 18.12.2007. Tekst umowy dostępny na stronie <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:332:0048:0065:PL:PDF>.

Tabela 5. Liczba osób wydalonych z terytorium Polski w oparciu o realizację umowy o readmisji z Ukrainą

	2010	I-VII 2011
Ogółem	453	210
w tym:		
Ukraina	373	39
Mołdowa	27	13
Gruzja	13	7
Afganistan	9	11
Białoruś	b.d.	3
Rosja	20	2

Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej

Platformą do wymiany doświadczeń w zakresie realizacji umowy o readmisji między państwami członkowskimi UE a Ukrainą są posiedzenia wspólnego Komitetu ds. Readmisji ustanowionego na mocy art. 15 ww. umowy. Komitetowi współprzewodniczy Komisja Europejska, która reprezentuje UE i której pracę wspomagają eksperci z państw członkowskich UE. Wspólny Komitet ds. Readmisji odbył dotychczas sześć posiedzeń, podczas których rozpatrywał kwestie techniczne, na które państwa członkowskie zwróciły uwagę Komisji Europejskiej. Ostatnie posiedzenie Komitetu miało miejsce 5 maja 2011 roku w Brukseli, a kolejne odbędzie się na Ukrainie. Ponadto, strony organizują także dwustronne spotkania nt. wykonywania umowy o readmisji⁵³.

4.1.2. Ocena współpracy w pozostałych obszarach

Obsługa konsularna

Niezwykle istotnym elementem wspomagającym migrację cudzoziemców z Ukrainy jest kwestia sprawnej obsługi konsularnej, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, iż od kilku lat trzy urzędy konsularne zlokalizowane na terytorium Ukrainy (tzn. we Lwowie, Łucku oraz Kijowie) przodują w statystykach dotyczących największej liczby rejestrowanych czynności konsularnych. W chwili obecnej obywatele Ukrainy mogą wnioskować o wydanie wizy uprawniającej do przekroczenia granicy państwowej z Polską w jednym z siedmiu konsulatów Rzeczypospolitej Polskiej: w Kijowie, Lwowie, Łucku, Charkowie, Winnicy, Odessie i Sewastopolu. W roku 2011 polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zapowiedziało wprowadzenie niebawem w miastach na Ukrainie, w których nie ma polskich konsulatów, specjalnych punktów wizowych. Pierwszy taki punkt został otwarty w końcu 2011 roku w Iwano-Frankiwsku, na zachodniej Ukrainie. W planach jest powstanie kolejnych punktów wizowych w Doniecku i Dniepropietrowsku na wschodzie kraju oraz we Lwowie. Punkty wizowe prowadzone będą przez firmę prywatną, która będzie pośredniczyć między osobą aplikującą o wizę a konsulatami. Za swe usługi firma ta będzie pobierać opłatę w wysokości 19,5 euro. Opłata ta jest niezależna od stawek pobieranych przez konsulaty za rozpatrzenie wniosku wizowego. W przypadku polskiej wizy krajowej jest to 20 euro, a przy wizie Schengen - 35 euro.

Powyższe działania mają wesprzeć już wprowadzone w życie środki (czyli m.in. zniesienie w roku 2009 opłat konsularnych za rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej w urzędach konsularnych zlokalizowanych na terytorium Ukrainy, uproszczeniu od września 2011 roku procedury uzyskiwania wiz krajowych: wówczas zmniejszeniu uległa liczba wymaganych przez konsuli dokumentów, polscy konsule nie proszą obywateli Ukrainy o przedstawienie zaświadczeń o zarobkach, zatrudnieniu, czy też posiadanych środkach finansowych; dokumenty te należy jednak okazać funkcjonariuszom Straży Granicznej w czasie kontroli granicznej) i tak zachęcić obywateli Ukrainy do legalnej migracji na terytorium Polski.

⁵³ Ostatnie takie spotkanie miało miejsce w dniach 6-9 lutego 2012 roku w Kombornii.

Mapa drogowa współpracy Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy

W dniu 3 lutego 2011 roku prezydenci Polski oraz Ukrainy podpisali istotny z punktu widzenia wytycznych dalszej współpracy dwustronnej dokument ramowy: *Mapa drogowa współpracy Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy*. Niniejszy dokument wskazuje na główne kierunki i przykłady partnerskiej współpracy dwustronnej dotyczącej m.in. współpracy w zakresie integracji europejskiej Ukrainy, w tym:

1. wspieranie udziału Ukrainy we flagowych inicjatywach i innych projektach wielostronnego wymiaru Partnerstwa Wschodniego;
2. wsparcie Ukrainy w implementacji Planu Działań w zakresie liberalizacji wizowej dla obywateli ukraińskich przy podróżach do Unii Europejskiej;
3. przekazywanie polskich doświadczeń dotyczących reformy administracyjno-terytorialnej i reformy samorządowej m.in. w formie szkoleń dla wyższego korpusu państwowej służby Ukrainy oraz dwustronnych konsultacji w zakresie wprowadzenia elektronicznych usług administracji publicznej i rozwoju społeczeństwa informatycznego;

oraz współpracy przygranicznej i międzyregionalnej, zwłaszcza w zakresie:

1. rozbudowy i modernizacji istniejących przejść granicznych, w szczególności rozdzielanie ruchu osobowego od towarowego w drogowym przejściu granicznym Korczowa-Krakowiec oraz utworzenie nowych przejść granicznych z wykorzystaniem dostępnych funduszy, w tym środków UE;
2. kontynuacji prac nad rozszerzeniem zakresu współpracy przy dokonywaniu kontroli granicznej;
3. realizacji współpracy transgranicznej między regionami Polski, Ukrainy i Białorusi w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013.

Przygotowania do EURO 2012, w tym wspólny raport analityczny nt. oceny zagrożeń i ryzyka ze strony ukraińskiej

W celu zapewnienia właściwej opieki konsularnej na czas organizacji na terytorium Polski oraz Ukrainy finałów Europejskich Mistrzostw w Piłce nożnej EURO 2012, a także sprawnego wystawiania wiz dla kibiców i uczestników mistrzostw, polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy ze stroną ukraińską przygotowało szereg wytycznych oraz zasad, których celem jest usprawnienie procedury wydawania wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski, głównie obywatelom Ukrainy oraz Rosji. Stwierdzono, iż uczestnikom mistrzostw EURO 2012 (piłkarze, sędziowie, lekarze, działacze UEFA i FIFA), na podstawie oryginału pisma UEFA lub narodowej federacji piłki nożnej, polskie placówki konsularne będą wydawały bezpłatne wizy długoterminowe z prawem wielokrotnego wjazdu (bez potrzeby osobistego stawiennictwa w placówce konsularnej). Na okres EURO 2012 we wszystkich polskich placówkach konsularnych w Rosji i na Ukrainie wydzielony zostanie osobny korytarz wizowy, niewymagający wcześniejszej rejestracji daty złożenia wniosku wizowego przez system *e-konsulat*⁵⁴.

Zagadnienie wspólnej organizacji mistrzostw Europy w piłce nożnej zostało zawarte również we wspomnianym wyżej dokumencie *Mapa drogowa współpracy Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy w latach 2011-2012*. Stwierdzono w nim, iż konieczne jest zapewnienie stałej i efektywnej współpracy instytucji i służb państwowych odpowiedzialnych za realizację Planu wspólnych działań tych dwóch państw podczas przygotowywania i przeprowadzenia finałowego turnieju EURO 2012 przyjętego

⁵⁴ Więcej informacji znaleźć można na stronie [Ukraińskie informacje wizowe: http://www.mfa.gov.ua/mfa/en/publication/content/1865.htm](http://www.mfa.gov.ua/mfa/en/publication/content/1865.htm).

podczas spotkania polsko-ukraińskiego Komitetu do spraw Przygotowania i Przeprowadzenia EURO 2012 (30 września 2010 roku).

Także Straż Graniczna prowadzi istotne działania przygotowawcze w tej materii: w 2011 roku eksperci z Polski oraz Ukrainy rozpoczęli prace nad przygotowaniem wspólnego raportu analitycznego nt. oceny zagrożeń i ryzyka w ramach przygotowania i przeprowadzenia mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 roku. Przygotowano również *Koncepcję funkcjonowania granicy polsko-ukraińskiej podczas Mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012* oraz *Plan współpracy pomiędzy Strażą Graniczną Rzeczypospolitej Polskiej a Państwową Służbą Graniczną Ukrainy*. Ponadto, w dniu 20 kwietnia 2011 roku przyjęto inny ważny dokument *Koncepcja Współpracy z Oficerami Łącznikowymi w związku z działaniami związanymi z bezpieczeństwem EURO 2012*.

Współpraca służb granicznych

Od czerwca 2008 roku Komenda Główna Straży Granicznej w Polsce rozpoczęła regularną wymianę informacji i danych statystycznych z Zarządem Informacyjno-Analitycznym Administracji Państwowej Służby Granicznej Ukrainy. Była to realizacja ustaleń, wynikająca z *Memorandum z roboczego spotkania ekspertów służb granicznych Polski i Ukrainy*, które odbyło się w dniach 17-18 marca 2008 roku w Świdrze, zatwierdzonego przez Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz Przewodniczącego Państwowej Służby Granicznej Ukrainy. Na spotkaniu w Świdrze strona ukraińska przekazała projekt protokołu o wymianie informacji pomiędzy polską a ukraińską Strażą Graniczną, zakładający również wymianę informacji na szczeblu poszczególnych oddziałów. Protokół ten był przedmiotem uzgodnień zarówno wewnątrz Straży Granicznej, jak i we właściwych resortach rządu Ukrainy. Porozumienie w tej sprawie podpisano w trakcie Konferencji Głównych Pełnomocników Granicznych Polski i Ukrainy, która odbyła się w Jałcie w dniach 15-17 czerwca 2009 roku (*Porozumienie Nr 12/BP między Komendantem Głównym Straży Granicznej Rzeczypospolitej Polskiej a Administracją Państwowej Służby Granicznej Ukrainy o wymianie informacji statystycznych i analitycznych*).

Straż Graniczna współpracuje również ze Stroną ukraińską w ramach systemu DSR/MSR (Daily Situation Report/Monthly Situation Report). Współpraca obejmuje wymianę danych o sytuacji na granicy zewnętrznej UE z Ukrainą i jest realizowana przez służby graniczne Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy. System ten został utworzony w 2005 roku podczas spotkania ekspertów służb granicznych Placówce Straży Granicznej w Huwnikach (Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej), a następnie rozwinięty podczas kolejnych spotkań ewaluacyjnych. System służy wymianie informacji o osobach zatrzymanych za nielegalne przekraczanie granicy, pomocnictwo, a także przekazywanych w ramach readmisji. Dane są przekazywane w systemie dobowym (DSR) oraz miesięcznym (MSR) poprzez pocztę elektroniczną. System DSR/MSR traktowany jest przez uczestników tego przedsięwzięcia, w tym polską Straż Graniczną, jako ważne źródło informacji, potrzebnych do analizowania zjawiska nielegalnej migracji. Dla strony ukraińskiej jest to również ważny element współpracy międzynarodowej, świadczący o jej proeuropejskim kierunku⁵⁵.

Ponadto należy zaznaczyć, że w ciągu ostatnich kilku lat miały miejsce różnego typu warsztaty dla ukraińskich służb migracyjnych, w czasie których polscy i ukraińscy eksperci rozmawiają na tematy polityki migracyjnej obu krajów⁵⁶. Również funkcjonariusze polskiej Straży granicznej brali

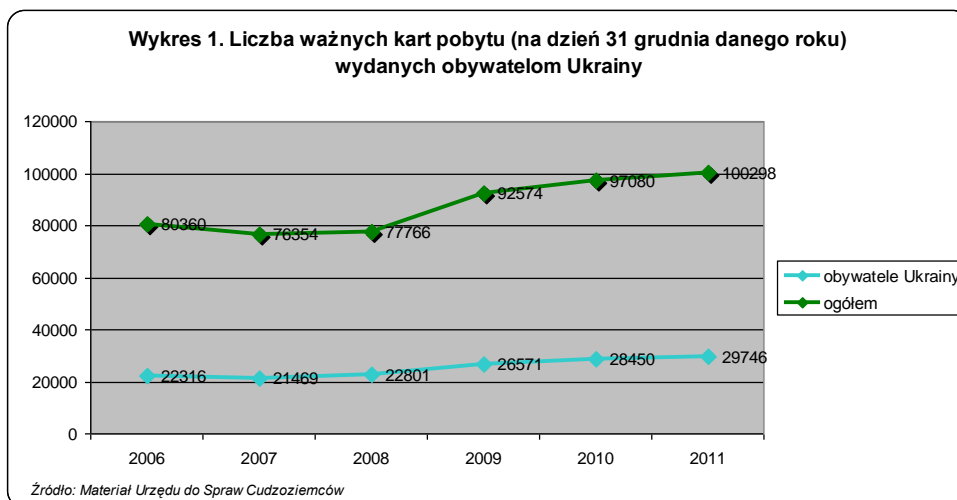
⁵⁵ Na bazie wzoru meldunków oraz definicji wypracowanych na potrzeby DSR/MSR utworzono kilka lokalnych systemów wymiany danych np. między Polską i Litwą (tzw. IMMS - aktualnie jego funkcjonalność została zastąpiona przez wymianę informacji w ramach FRAN poprzez sieć ICONet) oraz Węgrami i Rumunią. Z doświadczeń DSR/MSR skorzystała również Agencja Frontex. Uczestniczące w systemie służby podjęły decyzję, że miesięczne meldunki, będą również przekazywane Agencji Frontex, co będzie stanowiło dla niej dodatkowe źródło informacji potrzebne do monitorowania sytuacji migracyjnej w tym regionie.

⁵⁶ We współpracy z Fundacją Inicjatyw Menedżerskich i Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego i w ramach programu Ministerstwa Spraw Zagranicznych *Polska Pomoc 2009* Straż Graniczna

wielokrotnie udział w wielu wizytach studyjnych na Ukrainie, których wynikiem było zaplanowanie w latach 2011 i pierwszej połowie 2012 roku wspólnych ćwiczeń na wszystkich przejściach granicznych z Ukrainą z zarządzania sytuacjami kryzysowymi.

4.1.3 Statystyki

Biorąc pod uwagę wszystkie powyżej wskazane działania promujące legalną migrację obywateli Ukrainy na terytorium Polski należy wskazać, że liczba obywateli Ukrainy wjeżdżających legalnie na terytorium Polski oraz pozostających na tym terytorium systematycznie wzrasta.

Dane dotyczące liczby ważnych na terytorium Polski kart pobytu (czyli ogólna liczba legalnie przebywających cudzoziemców) obywateli Ukrainy stopniowo zwiększa się odzwierciedlając ogólny trend w tej materii. Główną podstawą prawną pobytu tej grupy cudzoziemców są przede wszystkim dwa typy zezwolenia na pobyt, tzn. zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony oraz zezwolenie na osiedlenie się. Dwie powyżej wskazane podstawy prawne pobytu cudzoziemców na terytorium Polski stanowią ponad 90 proc. wszystkich ważnych kart pobytu.

Tabela 6. Liczba ważnych kart pobytu obywateli Ukrainy na terytorium Polski w latach 2008-2011 z podziałem na podstawę prawną wydania danej karty pobytu

Rok	OCHRONA UZUPEŁNIAJĄCA	OSIEDLENIE SIĘ	POBYT REZYDENTA DŁUGOTERMINOWEGO WE	POBYT TOLEROWANY	STATUS UCHODŹCY	ZAMIESZKANIE NA CZAS OZNACZONY	Suma
2008	12	12383	1202	12	1	9191	22801
2009	17	13787	1656	36	1	11074	26571
2010	13	15338	2027	74	-	10998	28450
2011	7	15919	2002	67	1	11750	29746

Źródło: Materiał Urzędu do Spraw Cudzoziemców

Biorąc pod uwagę wymogi dotyczące wjazdu m.in. obywateli Ukrainy na terytorium Polski, jak to zostało wskazane w pierwszej części niniejszego rozdziału, należy wskazać przede wszystkim na liczbę zarejestrowanych zaproszeń dla obywateli Ukrainy, które z jednej strony promują legalną migrację cudzoziemców na terytorium Polski, a z drugiej strony ułatwiają uzyskanie wizy krajowej.

Należy pamiętać, że zaproszenia dla obywateli państw trzecich mogą być wystawione przez obywatela polskiego (typ A), przez cudzoziemca przebywającego legalnie co najmniej przez 5 lat na

zrealizowała projekt *Profesjonalna kadra, przyjazna granica - wzmocnienie ukraińskich służb granicznych i celnych*.

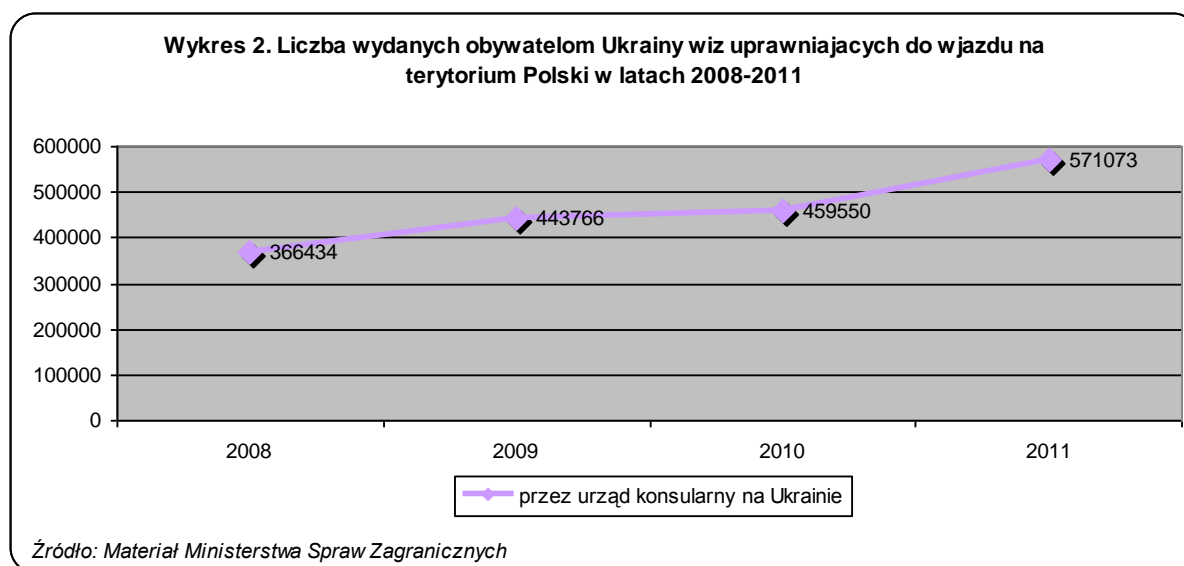
terytorium Polski (typ B) oraz przez osoby prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej (typ C). Z poniżej załączonej tabeli wynika, iż ww. zaproszenia rejestrują we właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby zapraszającej urządzenie wojewódzkim przede wszystkim polscy obywatele (typ A). Jednakże zauważyć należy również stopniowy wzrost liczby zaproszeń wystawianych przez obywateli innych państw trzecich (typ B), domniemywać można, iż są to zaproszenia wystawiane przez obywateli Ukrainy dla innych osób pochodzących z Ukrainy.

Tabela 7. Liczba zarejestrowanych zaproszeń dla obywateli Ukrainy oraz Wietnamu w latach 2008-2010

OBYWATELSTWO	Dane	2008				2009				2010			
		A	B	C	Razem	A	B	C	Razem	A	B	C	Razem
Total	wpisane	52 500	4 008	3 426	59 934	60 901	4 609	2 756	68 266	64 826	4 978	2 487	72 291
	odmowa wpisu	263	26	15	304	578	47	9	634	1088	78	64	1230
Ukraina	wpisane	21922	1663	1231	24816	24760	2016	818	27594	23845	2105	760	26710
	odmowa wpisu	111	10	3	124	171	17	2	190	252	26	19	297
Wietnam	wpisane	173	161	17	351	145	127	11	283	150	147	20	317
	odmowa wpisu	1	-	-	1	-	-	-	0	3	1	-	4

Źródło: Materiał Urzędu do Spraw Cudzoziemców

Również liczba wydanych obywatelom Ukrainy wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski (wiz krótko- i długoterminowych) stale wzrasta. O ile w roku 2008 obywatelom tego kraju wydano ponad 360 tys. wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski, o tyle w roku 2011 wydano ich już ponad 570 tys.

Należy przy tym pamiętać, iż znaczna część wiz (krajowych i/lub Schengen) została wydana w związku z podejmowaniem pracy na terytorium Polski i głównie w oparciu o wspomniane oświadczenia pracodawców o zatrudnieniu cudzoziemca na okres 6 miesięcy w przeciągu kolejnych 12 miesięcy. Rozwiązanie to wprowadzone do polskiego prawodawstwa w drugiej połowie 2007 roku spowodowało m.in. promocję legalnej migracji zarobkowej i wzrost migracji cyrkulacyjnych oraz sezonowych z Ukrainy do Polski oraz spadek liczby obcokrajowców z Ukrainy wydalonych lub zobowiązanych do opuszczenia terytorium kraju w związku z nielegalnym pobytom i/lub niezgodnym z przepisami wykonywaniem przez nich pracy na terytorium Polski. Powyższy wniosek potwierdzać mogą dane wskazane w poniższej tabeli.

Tabela 8. Ogólna liczba wiz wydanych obywatelom Ukrainy oraz liczba wydanych zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony w latach 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
<i>podstawowy typ dokumentu uprawniający do wjazdu na terytorium Polski (wiza krajowa lub wiza Schengen)</i>				
liczba wiz krajowych wydanych przez urząd konsularny na Ukrainie uprawniających do wjazdu na terytorium Polski	113208	158337	128954	200434
liczba wiz Schengen wydanych przez urząd konsularny na Ukrainie uprawniających obywateli Ukrainy do wjazdu na terytorium Polski	232672	277929	302266	370639
<i>podstawowy typ dokumentu legalizujący dalszy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski (tzw. wiz pobytowych oraz zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony)</i>				
liczba wydanych obywatelom Ukrainy zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony	8472	8660	8549	8165

Źródło: Opracowano na podstawie materiału Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Na ich podstawie stwierdzić można, iż zaledwie od 2 proc. do 4 proc. osób, które wjechały na terytorium Polski na podstawie wizen dalej legalizuje swój pobyt na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Kontrola graniczna dość często ujawnia fakt wyłudzenia wiz w polskich konsulatach na Ukrainie na podstawie poświadczających nieprawdę dokumentów. W takiej sytuacji wizen miały posłużyć cudzoziemcom jedynie do przekroczenia polskiej granicy, a tym samym wjazdu do strefy Schengen. Dokumenty wykorzystane do wyłudzenia wiz miały być rzekomo wystawione przez polskie firmy (m.in. zaproszenia).

Tabela 9. Ogólna liczba wydanych obywatelom Ukrainy decyzji, ze wskazaniem na ich rodzaj, związanych z ich nielegalnym pobylem na terytorium Polski w latach 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca
Liczba wydanych cudzoziemcom odmów wjazdu na terytorium Polski	15.334		9.446		12.802		11.599	
Liczba ogółem wydanych decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Polski	6.273		2.593		4.549		4.769	
w tym liczba decyzji zobowiązujących cudzoziemca do opuszczenia terytorium Polski wydanych przez Straż Graniczną	5.755		2.425		4.438		4.661	
w tym ze względu na:	4.931	795	2.251	156	2.276	315	2.570	538
Liczba wydanych decyzji o wydaleniu	1.186		1.933		632		554	
Liczba cudzoziemców faktycznie wydalonych przez Straż Graniczną*	1.592		3.430		705		752	

Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej

* dane wskazują na liczbę cudzoziemców faktycznie wydalonych przez Straż Graniczną (również w oparciu o decyzje z poprzednich lat oraz decyzje o odmowie nadania statusu uchodźcy z orzeczeniem o wydaleniu)

Największa liczba wiz długoterminowych krajowych wydawanych przez polskie konsulaty obywatelom Ukrainy dotyczy wiz w celu obycia studiów w Polsce, w celu pracy w Polsce lub też ze względu na fakt posiadania Karty Polaka. Jednym z problemów są jednak dość częste próby wyłudzenia wiz w celu wjazdu na terytorium Polski lub/i państw członkowskich strefy Schengen.

4.2 Zapobieganie nielegalnej migracji: przykład Wietnamu

Oficjalne nawiązanie stosunków dyplomatycznych między Polską a Wietnamem nastąpiło w dniu 4 lutego 1950 roku, gdy ówczesna Polska Rzeczypospolita Ludowa jako jedno z nielicznych państw uznała niepodległość Demokratycznej Republiki Wietnamu. Do 1989 roku stosunki polsko-wietnamskie oparte były na zasadach ideologicznych, a w następstwie przemian ustrojowych w Polsce, po 1989 roku, dokonano ich całkowitego przewartościowania. Po pierwszej wizycie prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Wietnamie w roku 1999 do dnia dzisiejszego miały miejsce dwie wizyty polskich premierów (w 2005 oraz 2010 roku) oraz dwie wizyty przedstawicieli Wietnamu (w roku 2003 oficjalną wizytę złożył w Polsce ówczesny prezydent Socjalistycznej Republiki Wietnamu Tran Duc Luong⁵⁷ oraz w roku 2007 – premier Wietnamu).

Stosunki dwustronne Polski z Wietnamem regulują m.in. konwencja konsularna między Polską Rzeczypospolitą Ludową a Socjalistyczną Republiką Wietnamu, podpisana w Hanoi dnia 27 września 1979 roku⁵⁸, umowa o pomocy prawnej w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych⁵⁹ (1993), protokół o obowiązywaniu umów⁶⁰ (2000), umowa o współpracy w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej⁶¹ (2003), umowa o readmisji⁶² (2004) oraz porozumienie między Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu Rzeczypospolitej Polskiej a Ministrem Edukacji i Kształcenia Socjalistycznej Republiki Wietnamu o współpracy w dziedzinie oświaty i szkolnictwa wyższego na lata 2005-2008⁶³.

W kontekście niniejszego raportu należy zaznaczyć, że imigracja obywateli Wietnamu na terytorium Polski ma charakter mieszany. Z jednej strony można mówić o cudzoziemcach, którzy przyjechali do Polski w okresie przed zjednoczeniem kraju i pozostali, zrywając wszelkie więzi z ich krajem pochodzenia (grupa ta utworzyła silne sieci migracyjnej, częste są przypadki łączenia rodzin). Z drugiej strony migracja z Wietnamu od lat 90. po dzień dzisiejszy to przede wszystkim osoby delegowane przez rodzinę, czy szerszą społeczność, których zadaniem jest w jak najszybszy sposób uzyskanie potrzebnego kapitału i przekazanie go do kraju pochodzenia. Osobom reprezentującym tę

⁵⁷ W trakcie wizyty w Polsce w październiku 2003 roku prezydentowi Socjalistycznej Republiki Wietnamu towarzyszyli ministrowie: Handlu i Edukacji; wiceministrowie: Spraw Zagranicznych, Przemysłu, Rolnictwa, Finansów, Edukacji oraz Nauki i Technologii, którzy odbyli spotkania i rozmowy ze swoimi polskimi odpowiednikami.

⁵⁸ Dz.U. z dnia 29 września 1980 roku Nr 21, poz. 76.

⁵⁹ Umowa z dnia 22 marca 1993 roku między Rzeczypospolitą Polską a Socjalistyczną Republiką Wietnamu o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych i karnych, (Dz.U. z 1995 r. Nr 55, poz. 289).

⁶⁰ Protokół z dnia 18 lipca 2000 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Socjalistycznej Republiki Wietnamu w sprawie obowiązywania dwustronnych umów w stosunkach między Rzeczypospolitą Polską a Socjalistyczną Republiką Wietnamu, (M.P. z dnia 2002 r. Nr 6, poz. 129).

⁶¹ Umowa z dnia 28 lipca 2003 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Socjalistycznej Republiki Wietnamu o współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej (Dz.U. z 2004 r. Nr 216, poz. 2197).

⁶² Umowa z dnia 22 kwietnia 2004 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Socjalistycznej Republiki Wietnamu o przekazywaniu i przyjmowaniu obywateli obu państw (Dz.U. z 2005 r. Nr 156, poz. 1306).

⁶³ M.P. z dnia 1 stycznia 2005 roku Nr 13, poz. 242.

grupę często nie zależy na zalegalizowaniu pobytu i pracy w kraju pobytu; wyjechali z kraju pochodzenia najczęściej z przyczyn ekonomicznych.

Warto podkreślić, że obywatele Wietnamu w dużym stopniu nadużywają procedur w zakresie legalizacji pobytu i statusu uchodźcy posługując się często fałszywymi danymi i dokumentami, podejmują także próby korumpowania urzędników administracji publicznej. Do najczęściej praktykowanych form nadużywania tych procedur należą: zawieranie fikcyjnych małżeństw, uznawanie przez polskich obywateli dzieci obywateli Wietnamu oraz podawanie nieprawdziwych danych osobowych. Powyższym nadużyciom sprzyja dobrze funkcjonująca sieć nieformalnych powiązań funkcjonujących w ramach diaspory, umożliwiająca uzyskiwanie szczegółowych informacji dotyczących procedur legalizacyjnych i sposobów ich wykorzystywania.

4.2.1. Istniejące formy przeciwdziałania nielegalnej migracji na terytorium Polski

Realizacja umowy o readmisji

Obecnie do najliczniejszych grup nielegalnych migrantów przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej należą między innymi obywatele Ukrainy, Rosji i Wietnamu. W tym kontekście przykładem właściwej realizacji umowy o kluczowej roli w przeciwdziałaniu nielegalnej migracji z państw trzecich jest stosowanie dwustronnej umowy z dnia 22 kwietnia 2004 roku o readmisji z Socjalistyczną Republiką Wietnamu⁶⁴ (Polska jest jednym z nielicznych państw Unii Europejskiej, które mają podpisaną taką umowę). Pierwsze wnioski o readmisję zostały przesłane do Urzędu Kontroli Ruchu Granicznego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Hanoi, w czerwcu 2005 roku, za pośrednictwem Ambasady Socjalistycznej Republiki Wietnamu w Warszawie.

Z uwagi na wydłużony okres przepływu korespondencji z załączonymi aktami cudzoziemców, od września 2005 roku do zadań związanych z realizacją Umowy o readmisji została włączona Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Hanoi. Pracownicy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej, po otrzymaniu dokumentacji readmisyjnej, która przesyłana jest lotniczą przesyłką kurierską do Hanoi, przekazują wnioski readmisyjne do Urzędu Kontroli Ruchu Granicznego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Hanoi. Wszystkie decyzje wydane przez stronę wietnamską, w tym również dokumenty tożsamości, przekazywane są do Komendy Głównej Straży Granicznej w Warszawie w tym samym trybie. Mając na uwadze dość skomplikowaną współpracę polskich służb granicznych z Ambasadą Wietnamu przede wszystkim w zakresie wymiany informacji związanej z procedurą weryfikacyjną cudzoziemców deklarujących obywatelstwo wietnamskie⁶⁵ w ramach umowy o readmisji w maju 2007 roku w Warszawie odbyło się pierwsze spotkanie przedstawicieli Urzędu Kontroli Ruchu Granicznego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Hanoi z przedstawicielami pionu do spraw cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej. Głównym celem spotkania było znalezienie nowych sposobów zmierzających do zwiększenia efektywności realizacji umowy o readmisji. Spotkanie to zakończyło się podpisaniem protokołu uzgodnień, w którym strona wietnamska wyraziła zgodę do cyklicznych wizyt ekspertów wietnamskich w Rzeczypospolitej Polskiej organizowane w celu potwierdzania obywatelstwa wietnamskiego i wystawiania zastępczych dokumentów podróży na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w stosunku do osób zatrzymanych w związku z nielegalnym pobytom lub usiłowaniami przekroczenia granicy wbrew przepisom, wobec

⁶⁴ Umowa weszła w życie w dniu 14 maja 2005 roku [Dz.U. z 2005r Nr 156, poz. 1306 i 1307].

⁶⁵ Odnotowano przypadki bezpośredniego wnioskowania przez cudzoziemców osadzonych w ośrodkach detencyjnych (zazwyczaj były to osoby, których okres pobytu zbliżał się do 12 miesięcy) o potwierdzenie tożsamości i wydanie dokumentu podróży, do Ambasady Socjalistycznej Republiki Wietnamu w Warszawie. Cudzoziemcy w przesyłanych do Ambasady wnioskach paszportowych podawali inne, niż w deklaracjach readmisyjnych, dane personalne (bardzo częste stosowanie np. nazwiska Nguyen). Należy dodać, iż wymienieni cudzoziemcy nie podawali miejsca osadzenia w ośrodku detencyjnym. W wielu przypadkach tożsamość została potwierdzona przez Ambasadę po wyjściu cudzoziemców z ośrodków detencyjnych. Readmisja nie mogła jednak być zrealizowana, z uwagi na brak podania prawdziwego adresu.

których istnieje domniemanie, że są obywatelami wietnamskimi. Wizyty robocze grupy ekspertów z Urzędu Kontroli Ruchu Granicznego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Hanoi są realizowane. Nie zmienia to jednak ogólnej oceny, z której wynika, że zarówno wietnamskie przedstawicielstwo dyplomatyczne, jak i władze w Hanoi bardzo niechętnie realizują wnioski dotyczące przyjęcia na swoje terytorium nielegalnych migrantów, często tworząc przeszkody o charakterze biurokratycznym, a niekiedy poświadczając nawet nieprawdziwe informacje.

Współpraca z krajami sąsiadującymi

Ze względu na wciąż utrzymujące się umiarkowane zagrożenie nielegalną migracją obywateli Wietnamu, polska Straż Graniczna współpracuje ze służbami granicznymi Białorusi, Rosji (obwód Kaliningradzki) oraz Ukrainy w celu skutecznego przeciwdziałania nielegalnej migracji przez terytorium tych państw do Polski. Często Wietnamczycy przybywają do Polski legalnie lub nielegalnie mając na celu dalszą migrację do innych państw członkowskich UE lub pozostanie nielegalnie na terytorium Polski. Główne trasy migracyjne wykorzystywane przez obywateli Wietnamu wiodą zazwyczaj do Polski z Rosji, Białorusi (bezpośrednio lub przez terytorium Litwy) i z Ukrainy. Do tych państw obywatele Wietnamu docierają z kraju pochodzenia drogą lotniczą (Moskwa, Mińsk, Kijów) legalnie na podstawie wiz. Dalsza podróż do Polski oraz do innych państw członkowskich UE związana jest z wykorzystaniem pomocy zorganizowanych grup przestępczych. Z tego powodu tak ważne są konsultacje wizowe, wymiana danych statystycznych, spotkania oficerów łącznikowych oraz grup ekspertów m.in. w zakresie realizacji umowy o readmisji.

4.2.2. Ocena współpracy w pozostałych obszarach

Akcja regularyzacyjna

Mając świadomość istnienia dużej skali nieudokumentowanych pobytów obywateli Wietnamu w Polsce oraz związanych z tym patologii, w Polsce do tej pory trzykrotnie podjęto decyzję o wprowadzeniu rozwiązań prawnych w zakresie legalizacji pobytu cudzoziemców nielegalnie przebywających na terytorium kraju. Wprowadzona po raz pierwszy w roku 2003 regulacja wprowadziła na okres 4 miesięcy przepisy pozwalające na zastosowanie tzw. abolicji wobec nielegalnie przebywających migrantów. Na całkowitą liczbę 2.747 wydanych wówczas pozytywnych decyzji umożliwiających pobyt na terytorium Polski obywatelom Wietnamu udzielono 1.047 zezwoleń. Nie zmieniło to faktu, że w latach 2003-2005 w stosunku do 1.200 Wietnamczyków wydano decyzje o wydaleniu z terytorium Polski (6% wniosków z 20.004 wniosków tego typu ogółem), głównie w związku z pobytem bez właściwego zezwolenia. W ramach kolejnej regularyzacji z 2007 roku wśród 2 026 cudzoziemców, którzy do dnia 31 maja 2008 r. złożyli wniosek o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w tym trybie było 1.125 obywateli Wietnamu (na 2. miejscu – 577 obywateli Armenii). Na tej podstawie swój pobyt zalegalizowało 840 obywateli Wietnamu. Z dniem 1 stycznia 2012 roku, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2011 roku o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach, cudzoziemcy, którzy przebywają w Polsce nielegalnie mają po raz trzeci możliwość zalegalizowania pobytu w Polsce.

Pierwsze analizy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotyczących skuteczności dotychczasowych dwóch akcji regularyzacyjnych wskazują, iż blisko 60% osób, które zalegalizowały swój pobyt na tej podstawie, wciąż przebywa w Polsce i nie ma problemów z dalszą legalizacją pobytu.

Tabela 10. Liczba wniosków oraz decyzji pozytywnych w sprawie wydania zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w oparciu o przepisy regularyzacyjne w Polsce

	Wietnam	Armenia	Ukraina	Ogółem
<i>Akcja regularyzacyjna 2003</i>				
liczba wniosków	1341	1626	88	3508
liczba decyzji pozytywnych	1047	1245	68	2696

Akcja regularyzacyjna 2007				
liczba wniosków	1125	577	115	2028
liczba decyzji pozytywnych	840	301	34	1263
Akcja regularyzacyjna 2012				
liczba wniosków (1-31 stycznia)	1047	384	751	2863

Źródło: Opracowano na podstawie danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców

*Liczba cudzoziemców, którzy w okresie 1.09-31.12.2003 (akcja regularyzacyjna 2003) / 20.07.2007-14.01.2008 (akcja regularyzacyjna 2007) złożyli wniosek o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony odpowiednio w trybie art. 154 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach oraz art. 18 ustawy zmieniającej ustawę z dnia 13 czerwca 2003 roku o cudzoziemcach oraz liczba osób, które otrzymały decyzje pozytywne w tym trybie

Studenci w Polsce

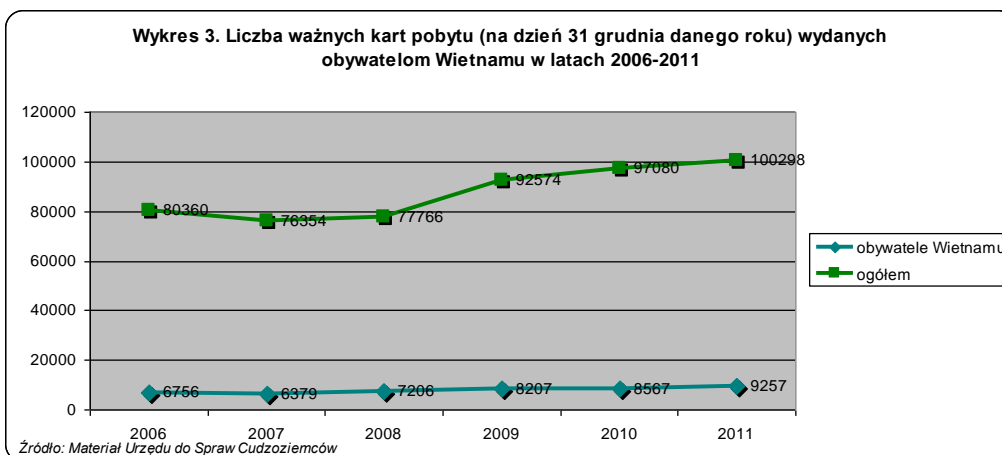
Liczba studentów z Wietnamu nie jest znaczna, ale stabilna (w roku akademickim 2010/11 studiowało 305 obywateli Wietnamu, a w latach poprzednich oscylowała w granicy 190). Zasady i warunki dotychczasowej współpracy zostały określone w Porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej i Ministerstwem Edukacji i Kształcenia Socjalistycznej Republiki Wietnamu⁶⁶ o współpracy w dziedzinie oświaty i szkolnictwa wyższego na lata 2005-2008 (porozumienie jest automatycznie przedłużane na dalsze okresy trzyletnie). Porozumienie przewiduje kierowanie 10 osób rocznie: studentów, uczestników studiów doktoranckich, nauczycieli akademickich i pracowników naukowych na staże naukowe trwające do 10 miesięcy. Za organizację pobytu cudzoziemców w Polsce odpowiada Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej.

Również polskie szkoły wyższe podejmują wysiłki mające na celu pozyskiwanie studentów z Wietnamu, a jednym z istotnych działań jest tworzenie konsorcjów, np.: konsorcjum Study in Warsaw, Study in Krakow, Study in Wrocław. Wskazane projekty, współfinansowane ze środków unijnych, mają na celu promowanie informacji o możliwości studiowania na terytorium Polski poprzez strony internetowe, jak i również przez udział w targach edukacyjnych. W roku 2007 polska misja edukacyjna wzięła udział w Europejskich Targach Szkolnictwa Wyższego (European Higher Education Fair - EHEF) w Hanoi. Również w ramach nowego projektu *Promocja Oferty Edukacyjnej Szkolnictwa Wyższego Małopolski* jego pomysłodawcy zakładają ekspansję na rynku brazylijskim oraz wietnamskim. Głównym powodem jest potencjał obu rynków edukacyjnych.

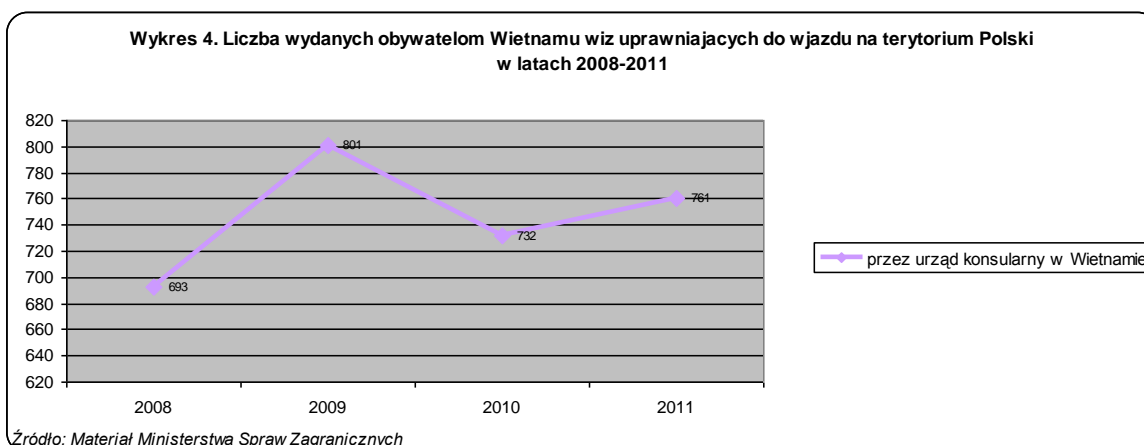
4.2.3 Statystyki

Biorąc pod uwagę wszystkie powyżej wskazane działania przeciwdziałające nielegalnej migracji obywateli Wietnamu na terytorium Polski należy wskazać, że odnoszą one zamierzone skutki. Większa świadomość migrantów z Wietnamu dotycząca możliwych reperkusji nielegalnego wjazdu, pobytu i pracy na terytorium Polski sprawia, że przy stopniowo wzrastającej liczbie legalnie przebywających cudzoziemców z Wietnamu po wejściu Polski do strefy Schengen zauważa się dość dynamiczny wzrost liczby ważnych kart pobytu obywateli Wietnamu, który w roku 2011 wzrósł z poziomu 8.567 w roku poprzednim do wysokości 9.257 (czyli wzrósł o ok.7 proc.).

⁶⁶ Szczegóły na stronie internetowej <http://www.buwiwm.edu.pl/wym/intro.htm>. Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej jest jednostką podległą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego. Zostało powołane Zarządzeniem Nr 16 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 listopada 1998 r. w sprawie powołania Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (Dz.Urz. MENiS z 1998 roku Nr 7, poz.37 z późn. zm.). Biuro koordynuje i organizuje rekrutację i kwalifikację polskich naukowców i studentów na stypendia zagraniczne oraz cudzoziemców na studia i staże w Polsce. Prowadzi również obsługę Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako obcego.

W przeciwieństwie jednak do sytuacji obywateli Ukrainy, w przypadku cudzoziemców z Wietnamu przebywających w sposób legalny na terytorium Polski można zauważyć zależność między liczbą wydanych wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski i następnie liczby wydanych zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony.

Ze wskazanych poniżej danych wynika pośrednio, iż blisko 40 proc. wydanych w roku 2011 wiz uprawniających do wjazdu na terytorium Polski mogło wiązać się na dalszym etapie z podjęciem decyzji o czasowym pobycie w Polsce, co wiązało się z ubieganiem się o wydanie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Tabela 11. Ogólna liczba wiz wydanych obywatelom Wietnamu oraz liczba wydanych zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony w latach 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
<i>podstawowy typ dokumentu uprawniający do wjazdu na terytorium Polski (wiza krajowa lub wiza Schengen)</i>				
liczba wiz krajowych wydanych przez urząd konsularny w Wietnamie uprawniających do wjazdu na terytorium Polski	46	220	147	121
liczba wiz Schengen wydanych przez urząd konsularny w Wietnamie uprawniających obywateli Ukrainy do wjazdu na terytorium Polski	642	581	577	640
<i>podstawowy typ dokumentu legalizujący dalszy pobyt cudzoziemca na terytorium Polski (tzw. wiz pobytowych oraz zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony)</i>				
liczba wydanych obywatelom Wietnamu zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony	2173	2400	2255	1915

Źródło: Opracowano na podstawie materiału Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Charakter migracji obywateli Wietnamu do Polski charakteryzuje się też (choć w mniejszej skali) większym odsetkiem osób ubiegających się o wydanie kolejnych (generujących długoterminowy pobyt) zezwoleń legalizujących pobyt danego cudzoziemca w Polsce (mowa jest tu o zezwoleniu na osiedlenie się oraz zezwoleniu na pobyt rezydenta długoterminowego WE). W roku 2011 procentowy udział wydanych obywatelom Wietnamu zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony wyniósł 38 proc (w roku 2010 -33 proc.), a zezwoleń na osiedlenie się – 48 proc (w roku 2010 – 52 proc.). W roku 2010 oraz 2011 udział wydanych obywatelom Wietnamu zezwoleń na pobyt rezydenta długoterminowego WE ukształtował się na poziomie 16-18 proc.

Tabela 12. Liczba ważnych kart pobytu obywateli Wietnamu na terytorium Polski w latach 2008-2011 z podziałem na podstawę prawną wydania danej karty pobytu

Rok	OCHRONA UZUPEŁNIAJĄCA	OSIEDLENIE SIĘ	POBYT REZIDENTA DŁUGOTERMINOWEGO WE	POBYT TOLEROWANY	STATUS UCHODŹCY	ZAMIESZKANIE NA CZAS OZNACZONY	Suma
2008	3	4218	182	246	-	2557	7206
2009	4	4375	721	333	-	2774	8207
2010	2	4471	943	337	3	2811	8567
2011	1	4437	1032	252	3	3532	9257

Źródło: Materiał Urzędu do Spraw Cudzoziemców

Powyższe spowodowane może być podejmowaniem przez przebywających już na terytorium Polski obywateli Wietnamu decyzji o pozostaniu w kraju.

Obywatele Wietnamu, którzy w sposób legalny przebywają na terytorium Polski najczęściej znajdują zatrudnienie jako wykwalifikowani robotnicy, lub też jako członkowie kadry kierowniczej wietnamskich przedsiębiorstw w Polsce. Należy przy tym zaznaczyć, iż napływ obywateli Wietnamu do Polski nie opiera się na zorganizowanym systemie rekrutacji pracowniczej oraz ma charakter spontaniczny (w 2010 roku na ogółem 37.121 wydanych zezwoleń na pracę obywatele Wietnamu uzyskali w Polsce 2.252 zezwoleń na pracę, w roku 2009 wydano ich 1.241). Ponadto nieznaczną, lecz stałą grupą obywateli Wietnamu (ok. 190 osób w skali roku), podejmuje w Polsce studia.

Jednocześnie na dość niskim poziomie utrzymuje się liczba obywateli tego kraju, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski (w roku 2009 funkcjonariusze Straży Granicznej odmówili wjazdu do Polski trzem obywatelom Wietnamu, w roku 2010 – 10), a także w stosunku do których wydano decyzję o wydaleniu lub/i zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Polski. Tendencja spadkowa wydawanych przez wojewodów lub też komendantów oddziałów lub placówek Straży Granicznej (i Policji) ww. decyzji skutkujących koniecznością dobrowolnego lub też przymusowego powrotu cudzoziemca do kraju pochodzenia jest zauważalna, choć waha się. Istotnym elementem zaś wydaje się fakt, iż systematycznie zmniejsza się liczba osób zobowiązanych do opuszczenia kraju w związku z nielegalnym wykonywaniem pracy.

Tabela 13. Ogólna liczba wydanych obywatelom Wietnamu decyzji, ze wskazaniem na ich rodzaj, związanych z ich nielegalnym pobytom na terytorium Polski w latach 2007-2010

	2007	2008	2009	2010
Liczba wydanych cudzoziemcom odmów wjazdu na terytorium Polski	110	3	3	10
Liczba ogółem wydanych decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Polski	133	38	82	44
w tym liczba decyzji zobowiązujących cudzoziemca do opuszczenia terytorium Polski wydanych przez Straż Graniczną	41	18	74	33

w tym ze względu na:	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca	nielegalny pobyt	nielegalna praca
	36	5	15	3	50	8	15	6
Liczba wydanych decyzji o wydaleniu	210		282		213		196	
Liczba cudzoziemców faktycznie wydanych przez Straż Graniczną*	215		439		245		227	

Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej

* dane wskazują na liczbę cudzoziemców faktycznie wydanych przez Straż Graniczną (również w oparciu o decyzje z poprzednich lat oraz decyzje o odmowie nadania statusu uchodźcy z orzeczeniem o wydaleniu)

Szczegółowe dane dotyczące liczby cudzoziemców w stosunku do których wydano decyzję o wydaleniu oraz zobowiązano do opuszczenia terytorium Polski w latach 2007-2010 przedstawia załączona tabela.

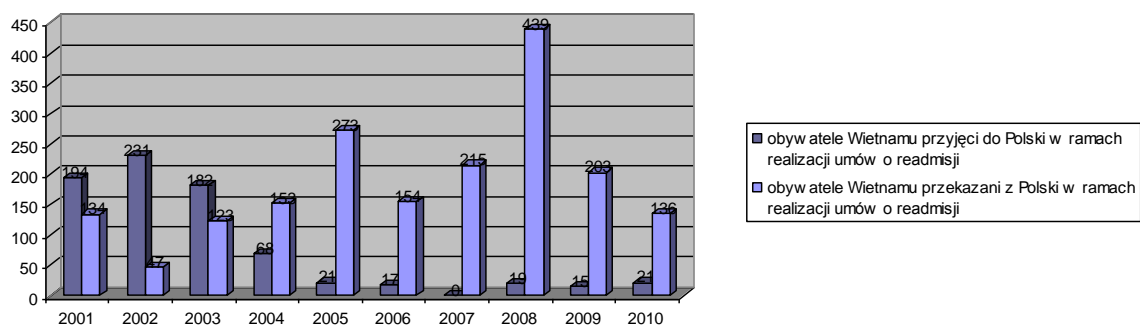
Tabela 14. Ogólna liczba wydanych decyzji o wydaleniu oraz o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Polski w latach 2007-2010 (najliczniejsze obywatelstwa)

Liczba decyzji o wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	2007	2.390	Ukraina	1.186
			Armenia	214
			Wietnam	210
			Białoruś	125
	2008	3.831	Ukraina	1.933
			Rosja	442
			Białoruś	321
			Wietnam	282
	2009	1.793	Ukraina	632
			Wietnam	213
			Rosja	190
			Gruzja	129
2010	1.603	Ukraina	554	
		Rosja	200	
		Wietnam	196	
		Gruzja	125	
Liczba decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	2007	7.625	Ukraina	6.273
			Białoruś	526
			Armenia	166
			Rosja	164
	2008	3.322	Ukraina	2.593
			Rosja	235
			Białoruś	128
			Armenia	77
	2009	6.381	Ukraina	4.549
			Rosja	694
			Białoruś	444
			Mołdowa	133
2010	6.650	Ukraina	4.769	
		Rosja	853	
		Białoruś	461	
		Mołdowa	91	

Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej

W stosunku do nielegalnie przebywających w Polsce obywateli Wietnamu zastosowanie ma podpisana w dniu 22 kwietnia 2004 roku umowa o readmisji z Socjalistyczną Republiką Wietnamu. Jak już zostało wspomniane w ramach umowy o readmisji z Polski organizowane są wizyty ekspertów wietnamskich, których zadaniem jest potwierdzanie obywatelstwa wietnamskiego i wystawianie zastępczych dokumentów podróży. W 2010 roku przekazano ogółem 136 obywateli Wietnamu (111 przez zewnętrzną granicę UE).

Wykres 5. Liczba obywateli Wietnamu przekazanych z i do Polski w ramach realizacji umów o readmisji w latach 2001-2010

Źródło: Materiał Komendy Głównej Straży Granicznej

Nielegalnie przebywający na terytorium Polski obywatele Wietnamu pracują zazwyczaj w handlu, w niewielkich firmach, których właścicielami są najczęściej Wietnamczycy lub też obywatele Chin.

Rozdział 5. Skutki prawa i polityki UE

Z uwagi na członkostwo Polski w Unii Europejskiej od maja 2004 roku oraz ze względu na stosowanie od grudnia 2007 roku pełnego dorobku Schengen polityka wizowa Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowana przy stosowaniu od dnia 5 kwietnia 2010 roku przez polskie urzędy konsularne oraz Straż Graniczną przepisów Wspólnotowego Kodeksu Wizowego oraz zaleceń wskazanych w podręczniku Komisji Europejskiej do rozpatrywania wniosków wizowych i zmieniania wydanych wiz, a także w zakresie legalizacji pobytu cudzoziemców – przez krajowe rozwiązania prawne (zaproszenia, wizy krajowe) realizowane przez konsuli oraz wojewodów.

Ważnymi komponentami wdrażanego w Polsce reżimu wizowego są przyjmowane na szczeblu unijnym działania promujące legalną migrację na terytorium Polski, czyli m.in.:

1. umowy o małym ruchu granicznym z Ukrainą (realizowana od stycznia 2008 roku) oraz Białorusią i Rosją (oczekują na ratyfikacje) podpisane na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 roku ustanawiającego przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE L 29 z 3.02.2007),
2. unijne plany i umowy o ułatwieniach wizowych, które modyfikują istniejące procedury wydawania wiz uprawniających do wjazdu na terytorium państw strefy Schengen:
 - a. Umowa z dnia 18 grudnia 2007 roku między Unią Europejską a Ukrainą o ułatwieniach w wydawaniu wiz
 - b. Plan Działań ws. liberalizacji reżimu wizowego UE-Ukraina, który został przyjęty dekretem prezydenta Wiktora Janukowycza w dniu 22 kwietnia 2011 roku (Nr 494/2011),
 - c. Umowa z 17 czerwca 2010 roku między Unią Europejską a Gruzją o ułatwieniach w wydawaniu wiz weszła w życie z dniem 1 marca 2011 roku,
 - d. Umowa z 17 maja 2007 roku między Wspólnotą Europejską a Federacją Rosyjską o ułatwieniach w wydawaniu wiz obywatelom Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej,
 - e. Umowa z dnia 19 grudnia 2007 roku między Wspólnotą Europejską a Republiką Mołdowy o ułatwieniach w wydawaniu wiz,
 - f. Umowa z dnia 19 grudnia 2007 roku między Wspólnotą Europejską a Albanią o ułatwieniach w wydawaniu wiz,
 - g. oraz rozpoczęcie negocjacji w sprawie podpisania umowy o ułatwieniach w wydawaniu wiz z Białorusią, Armenią oraz Azerbejdżanem.
3. wdrożenie z dniem 11 października 2011 roku w pierwszym regionie (Afryka Północna) systemu informatycznego VIS, umożliwiającego pobieranie oraz przesyłanie do centralnego serwera UE w Strasburgu danych biometrycznych osób aplikujących o wizę. W Polsce mechanizm ten obsługiwany jest przez *program Wiza-Konsul*⁶⁷, który zaimplementowany został we wszystkich urzędach konsularnych,
4. uzgodnienia wdrażanych programów na forum unijnym, np. w ramach Procesu Praskiego będącego inicjatywą polityczną, która pojawiła się w trakcie realizacji projektu „Budowanie

⁶⁷ System Wiza-Konsul został wprowadzony Zarządzeniem nr 10 Dyrektora Generalnego Służby Zagranicznej z dnia 9 maja 2011 roku w sprawie wdrożenia i eksploatacji systemu Wiza-Konsul w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i placówkach zagranicznych (Dz. Urz. MSZ z dnia 19 lipca 2011 roku Nr 4, poz. 36).

partnerstw migracyjnych” (BMP). Plan działań Procesu na lata 2012-2016 przewiduje m.in. odniesienie się do wzmocnienia działań zapewniających bezpieczeństwo dokumentów podróży oraz wiz, przeciwdziałanie praktykom fałszerstwa tychże dokumentów (w tym spełnianie standardów ICAO) oraz promowanie wprowadzania dokumentów biometrycznych,

5. zawieranie partnerstw na rzecz mobilności, w ramach których Unia Europejska poszerza prawne możliwości admisyjności obywateli państw trzecich (głównie w ramach migracji cyrkulacyjnych i tymczasowych) w zamian za realizację przez władze Gruzji, Mołdowy oraz Armenii (również Republika Zielonego Przylądka) obietnicy walki z nielegalną imigracją. Zapowiedzią rozszerzonych działań w tym obszarze jest przedstawiony 25 maja 2011 roku przez Komisję Europejską oraz Wysoką Przedstawiciel UE do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Catherine Ashton dokument: *Nowa odpowiedź na zmieniające się sąsiedztwo*, zawierający wnioski z trwającego prawie rok przeglądu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa oraz propozycje jej usprawnienia. I tak, jako jedną z nich wymienia możliwość objęcia w przyszłości instrumentem partnerstwa na rzecz mobilności również Maroka, Tunezji oraz Egiptu.
6. współpraca w zakresie Partnerstwa Wschodniego⁶⁸, zwłaszcza w kontekście jednej z szeregu inicjatyw flagowych dotyczącej zintegrowanego zarządzania granicą oraz Panelu ds. migracji i azylu I Platformy Partnerstwa Wschodniego dot. demokracji, dobrych rządów oraz stabilności (pierwsze posiedzenie panelu miało miejsce w Sztokholmie w dniu 8 grudnia 2011 roku).

W kwestii przeciwdziałania nielegalnej migracji w ramach prowadzonej polityki wizowej należy wskazać na stosowane przez polskie placówki konsularne standardów i wymogów określonych w Konwencji Wykonawczej do Układu z Schengen oraz we Wspólnotowym Kodeksie Wizowym, którego zadaniem jest ujednoczenie praktyki wizowej, również w kwestii jednolitego zabezpieczenia wiz. W tym zwłaszcza przeprowadzanie elektronicznej wymiany informacji z organami pozostałych państw strefy Schengen w stosunku do określonych kategorii osób ubiegających się o wize oraz dokonywanie konsultacji z Centralnym Organem Wizowym, współpraca z zakresem oceny ryzyka imigracyjnego z konsulami innych państw strefy Schengen oraz zawieranie przez Polskę umów o reprezentacji wizowej.

Ponadto, istotną rolę pełnią w tym względzie unijne umowy o readmisji, w tym ostatnio podpisane z Gruzją (Umowa między Unią Europejską a Gruzją o readmisji osób przebywających nielegalnie, która weszła w życie z dniem 1 marca 2011 roku) oraz negocjowane z Białorusią, Azerbejdżanem i Armenią.

⁶⁸ Autorska inicjatywa Polski i Szwecji wprowadzona do systemu stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej, zatwierdzona przez Radę Europejską w dniach 19-20 marca 2009 roku. Partnerstwo Wschodnie skierowane jest do takich państw trzecich jak: Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdowa oraz Ukraina.

Załączniki

Tabela 1. Wykaz umów dwustronnych zawartych z państwami trzecimi dot. spraw wizowych

Kraj	Tytuł umowy	Data podpisania	Data wejścia w życie
Albania	Porozumienie w formie wymiany not pomiędzy RP a Republiką Albanii w sprawie zniesienia wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych oraz służbowych MSZ oraz rodzin pozostających z nimi we wspólnocie domowej bez względu na rodzaj posiadanego paszportu.	1992-03-21	1992-04-25
Argentyna	Porozumienie między Rządem PRL a Rządem Republiki Argentyny w sprawie uproszczenia wydawania wiz kurierom dyplomatycznym zawarte w drodze wymiany not	1981-10-27	1981-10-27
	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Republiki Argentyńskiej o wzajemnym zniesieniu obowiązku posiadania wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych, służbowych i prywatnych.	1990-10-22	1990-11-22
Armenia	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o wzajemnym zniesieniu wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych	1998-11-24	2000-01-01
Benin	Porozumienie między Rządem PRL a Rządem Republiki Ludowej Beninu o wzajemnym zniesieniu wiz w odniesieniu do posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych zawarte w formie wymiany not.	1982-05-11	1982-05-11
Białoruś	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o ruchu osobowym, w formie wymiany not.	2007-12-20	2008-08-06
Bośnia	Porozumienie w formie wymiany not między RP a Bośnią i Hercegowiną o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych	1999-03-04	1999-05-04
Brazylia	Umowa między Rządem RP a Rządem Federacyjnej Republiki Brazylii o ruchu bezwizowym.	1999-07-14	2000-04-23
Chile	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Chile o zniesieniu wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych w ruchu osobowym między Polską i Chile.	1990-09-06	1990-10-07
	Umowa o zniesieniu obowiązku wizowego między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Chile.	1995-02-24	1995-02-24
Chiny	Umowa między Rządem PRL a Rządem Chińskiej Republiki Ludowej o wzajemnym zniesieniu obowiązku wizowego przy podróżach służbowych.	1988-06-07	1988-07-06
	Porozumienie w formie wymiany not w sprawie zmiany w art. 2 pkt 1 i 2 Umowy między Rządem PRL a Rządem ChRL o wzajemnym zniesieniu obowiązku wizowego przy podróżach służbowych, podpisanej 07.06.1988 r.	1992-06-26	1992-07-27
Chorwacja	Porozumienie zawarte w formie wymiany not o zniesieniu obowiązku wizowego między Rządem RP a Rządem Republiki Chorwacji.	1992-12-08	1992-12-08
Ekwador	Umowa między Rządem RP a Rządem Rep. Ekwadoru o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych	2007-10-03	2007-11-24
Filipiny	Porozumienie zawarte w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Republiki Filipin w sprawie zniesienia wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych MSZ.	1992-10-14	1992-11-13
Honduras	Porozumienie w formie wymiany not w sprawie zniesienia obowiązku wizowego pomiędzy RP a Republiką Hondurasu.	1993-12-10	1994-01-11
Hongkong	Porozumienie w formie wymiany not między RP i Hongkongiem o zniesieniu obowiązku wizowego w podróżach obywateli polskich do Hongkongu i mieszkańców Hongkongu do Polski, legitymujących się tzw. brytyjskim paszportem Hongkongu.	1991-10-28	1991-11-28

Kraj	Tytuł umowy	Data podpisania	Data wejścia w życie
	Umowa między Rządem RP a Rządem Hongkongu-Specjalnego Regionu Administracyjnego Chińskiej Republiki Ludowej o ruchu bezwizowym.	2001-08-30	2002-08-28
Iran	Porozumienie w sprawie ułatwień wizowych dla niektórych kategorii obywateli polskich i irańskich zawarte w formie wymiany listów.	1975-04-24	1975-05-01
	Protokół między Rządem RP a Rządem Islamskiej Republiki Iranu w sprawie zniesienia obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych.	1991-07-08	1991-08-07
Islandia	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP i Rządem Islandii o zniesieniu obowiązku wizowego	1992-06-19	1992-07-01
Izrael	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Izraela o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych wydanych przez MSZ obu Państw.	1992-11-08	1993-02-08
	Porozumienie w formie wymiany not między RP a Państwem Izrael o wzajemnym zniesieniu opłat wizowych dla grup młodzieży do 20 lat o liczbie uczestników powyżej dziesięciu.	1999-05-04	1999-06-03
	Umowa między Rządem RP a Rządem Państwa Izrael o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów zwykłych i krajowych.	1999-12-29	2000-05-15
Japonia	Umowa w formie wymiany not dotycząca zniesienia obowiązku wizowego (paszporty dyplomatyczne i służbowe) między RP i Japonią.	1994-12-07	1995-02-07
	Umowa w formie wymiany not między Polską a Japonią w sprawie zniesienia obowiązku wizowego i opłat za wizy od obywateli obu Państw.	1998-12-16	1999-02-14
Kanada	Porozumienie zawarte w formie wymiany not między MSZ Kanady a Ambasadą PRL w Ottawie w sprawie utworzenia polskiego przedstawicielstwa handlowego w Toronto, zatrudniania obywateli polskich w firmie Dalimpex i ułatwień wizowych dla polskich przedstawicieli handlowych.	1971-10-15	1971-10-15
Kazachstan	Umowa między Rządem RP a Rządem Rep. Kazachstanu o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych	2007-03-29	2008-07-31
Korea	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Republiki Korei o zniesieniu obowiązku wizowego.	1993-11-24	1993-12-24
Kostaryka	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Republiki Kostaryki o zniesieniu obowiązku wizowego dla obywateli obu Państw.	1992-07-08	1992-07-08
Laos	Umowa między Rządem PRL a Rządem Laotańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej o wzajemnym zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych.	1981-09-10	1981-10-26
Makau	Umowa między Rządem RP a Rządem Makau-Specjalnego Regionu Administracyjnego Chińskiej Republiki Ludowej o ruchu bezwiz.	2001-09-03	2002-08-28
Malezja	Umowa między Rządem RP a Rządem Malezji w sprawie częściowego zniesienia obowiązku wizowego.	1997-12-23	1998-05-24
Maroko	Porozumienie w formie wymiany not w sprawie zniesienia wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych MSZ na okres 90 dni między RP a Królestwem Maroka.	1992-04-13	1992-04-13
Meksyk	Umowa między Rządem RP a Rządem Meksykańskich Stanów Zjednoczonych o ruchu bezwizowym.	1998-11-30	1999-06-08
Nikaragua	Porozumienie o zniesieniu obowiązku wizowego między RP a Republiką Nikaragui, zawarte w formie wymiany not.	1995-01-10	1995-02-10
Norwegia	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Królestwa Norwegii o zniesieniu wiz.	1991-03-26	1991-04-15
Panama	Umowa między Rządem RP a Rządem Republiki Panamy o ruchu bezwizowym.	2000-06-27	2002-08-23

Kraj	Tytuł umowy	Data podpisania	Data wejścia w życie
Paragwaj	Umowa o ruchu bezwizowym między Rządem RP a Republiką Paragwaju dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i paszportów służbowych	1991-08-07	1993-10-04
Peru	Porozumienie (w formie wymiany not) w sprawie zniesienia wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych, służbowych MSZ na okres 90 dni między RP a Republiką Peru.	1991-12-12	1992-01-11
Rosja	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o warunkach podróży obywateli RP i obywateli Federacji Rosyjskiej.	2003-09-18	2003-10-01
RPA	Porozumienie między Rządem RP a Rządem RPA w sprawie zniesienia obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych.	1992-02-07	1992-03-08
Serbia	Uzgodnienie między MSZ RP a Federalnym Ministrem Spraw Zagranicznych Federacyjnej Republiki Jugosławii w sprawie wzajemnych ułatwień w praktyce udzielania wiz obywatelom RP i FRJ.	1996-09-03	1996-09-03
Singapur	Umowa między Rządem RP a Rządem Republiki Singapuru o ruchu bezwizowym.	1998-11-21	1999-09-02
Szwajcaria	Umowa między Rządem RP a Radą Federalną Konfederacji Szwajcarskiej o wzajemnym zniesieniu obowiązku wizowego.	1991-09-02	1991-09-03
Tajlandia	Umowa między Rządem RP a Rządem Królestwa Tajlandii o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych.	1992-07-31	1992-10-29
Tunezja	Porozumienie zawarte w formie wymiany not o zniesieniu obowiązku wizowego dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych, służbowych i specjalnych.	1990-09-17	1990-10-19
Turcja	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Turcji o zniesieniu wiz dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych, specjalnych i służbowych.	1996-02-14	1996-03-14
Ukraina	Umowa między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego.	2003-07-30	2003-10-09
	Protokół między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego, podpisanej w Kijowie dnia 30 lipca 2003 roku.	2007-11-30	2008-05-15
Urugwaj	Porozumienie zawarte w formie wymiany not dotyczące zniesienia wiz w paszportach dyplomatycznych, oficjalnych, służbowych i zwykłych obywateli RP i Urugwaju.	1991-08-02	1991-09-02
USA	Porozumienie w formie wymiany not w sprawie zniesienia opłat wizowych dla artystów i grup artystycznych udających się na występy z Polski do USA i z USA do Polski.	1963-01-21	1963-01-21
	Porozumienie w drodze wymiany aid-memoires między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Stanami Zjednoczonymi w sprawie zasad podejmowania decyzji wizowych.(paszporty służbowe i dyplomatyczne).	1982-10-06	1982-10-06
	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Stanów Zjednoczonych w sprawie zniesienia wiz dla obywateli USA.	1991-04-04	1991-04-15
	Porozumienie w formie wymiany not między Rządem RP a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie zwolnienia z opłat wizowych i wydłużenie okresu ważności wiz dla pewnej kategorii obywateli polskich.	1995-12-05	1995-12-15
Watykan	List Prezesa Rady Ministrów dotyczący jednostronnego zniesienia obowiązku uzyskiwania polskich wiz w paszportach dyplomatycznych i służbowych wystawianych przez Stolicę Apostolską, dla ich posiadaczy, udających się do Polski.	1988-12-23	1989-01-01

Kraj	Tytuł umowy	Data podpisania	Data wejścia w życie
Wenezuela	Porozumienie w formie wymiany not o zniesieniu obowiązku posiadania wiz przez obywateli RP i Republiki Wenezueli, posiadaczy paszportów dyplomatycznych i służbowych wystawionych przez MSZ.	1996-11-22	1996-12-22

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 2. Umowy wielostronne dot. spraw wizowych

Oznaczenie	Tytuł umowy	Miejsce sporządzenia	Data sporządzenia	Data podpisania przez Polskę	Data wejścia w życie prowizorycznie	Data wejścia w życie	Data wejścia w stosunku do Polski
Wspólnota Europejska	Umowa między Wspólnotą Europejską a Federacją Rosyjską o ułatwieniach w wydawaniu wiz obywatelom Unii Europejskiej i Federacji Rosyjskiej.	Soczi	2006-05-25			2007-06-01	2007-06-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Mołdowy o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Bruksela	2007-10-10			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Serbii o ułatwieniach w wydawaniu wiz.	Bruksela	2007-08-19			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Bruksela	2007-09-18			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Czarnogóry o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Bruksela	2007-09-18			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Bośnią i Hercegowiną o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Bruksela	2007-09-18			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Albanii o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Bruksela	2007-09-18			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Ukrainą o ułatwieniach w wydawaniu wiz	Luksemburg	2007-06-18			2008-01-01	2008-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Seszeli w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28			2010-01-01	2010-01-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Republiką Mauritiusu w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28			2010-03-01	2010-03-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Federacją Saint Kitts i Nevis w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28			2009-05-28	
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Wspólnotą Bahamów w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28			2010-04-01	2010-04-01
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Barbadosem w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28			2010-03-01	2010-03-01

Oznaczenie	Tytuł umowy	Miejsce sporządzenia	Data sporządzenia	Data podpisania przez Polskę	Data wejścia w życie prowizorycznie	Data wejścia w życie	Data wejścia w życie w stosunku do Polski
	Umowa między Wspólnotą Europejską a Antiguą i Barbudą w sprawie zniesienia wiz krótkoterminowych	Bruksela	2009-05-28		2009-05-28	2010-05-01	2010-05-01
Rada Europy	Europejskie Porozumienie w sprawie zniesienia wiz dla uchodźców /31/	Strasburg	1959-04-20	2004-05-19		1960-09-04	2005-05-21

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 3. Liczba wiz wydanych w latach 2001 – 2007 w polskich urzędach konsularnych (wg. konsulatów)

Państwo	Konsulat	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Afganistan	Kabul	0	0	0	0	0	0	77
Albania	Tirana	748	631	586	690	649	604	585
Algieria	Algier	428	333	591	673	625	570	508
Angola	Luanda	76	79	193	74	68	87	98
Arabia Saudyjska	Rijad	510	394	469	509	547	629	942
Argentyna	Buenos Aires	33	27	52	111	30	35	25
Armenia	Erewań	55	1163	1006	1304	1598	1491	1102
	Canberra	24	30	33	2	7	7	0
Australia	Sydney	7987	7808	7573	3533	158	135	135
Austria	Wiedeń	923	894	850	786	861	919	768
Azerbejdżan	Baku	1229	1115	1223	1666	1262	876	1370
Bangladesz	Dhaka	108	0	0	0	0	0	0
Belgia	Bruksela	831	906	784	622	702	663	608
	Brześć	8837	8975	41330	102494	124076	94035	106732
	Grodno	13254	7366	35460	84304	86780	99258	87531
Białoruś	Mińsk	10729	10337	43325	105667	97443	98144	85640
Bośnia i Hercegowina	Sarajewo	631	701	584	667	670	762	1024
	Brasilia	2	4	4	6	9	4	12
	Kurytyba	19	13	14	17	14	17	16
	Rio de Janeiro	20	9	3	14	11	20	19
Brazylia	Sao Paulo	9	8	12	36	25	41	65
	Sofia	255	185	225	156	155	151	118
Bułgaria	Warna	347	192	86	66	56	284	16
Chile	Santiago	3	18	5	15	6	9	10
	Hong Kong	1084	1591	291	190	480	379	375
	Kanton	122	469	273	629	996	1424	1771
	Pekin	1069	1236	1061	2031	2395	4057	4577
Chiny	Szanghaj	339	444	418	1062	1771	2908	3488
Chorwacja	Zagrzeb	190	130	98	111	125	85	73
Cypr	Nikozja	66	44	69	102	88	65	85
	Ostrawa	1715	1353	2699	9219	7316	5089	3019
Czechy	Praga	4436	4168	5607	6651	4792	4069	2541
Dania	Kopenhaga	974	953	1003	797	657	573	473
Egipt	Kair	1133	1051	1184	1113	1390	1764	1592
Estonia	Tallin	1915	1987	1783	1952	2053	2167	347
Etiopia	Addis Abeba	0	0	0	21	26	39	29
Finlandia	Helsinki	384	280	309	182	138	202	201
Francja	Lille	105	77	81	66	0	77	75

Państwo	Konsulat	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	Lyon	385	375	305	294	268	291	255
	Paryż	1581	1383	1264	1394	1723	1855	1777
	Strasburg	565	514	739	738	636	439	114
Grecja	Ateny	182	142	187	212	282	276	383
Gruzja	Tbilisi	1256	963	1025	1475	1607	2047	2157
Hiszpania	Barcelona	141	121	168	133	185	292	307
	Madryt	285	301	454	379	559	662	653
Holandia	Haga	1086	924	1036	901	1090	1122	946
Indie	Mumbaj	1300	1267	1306	1368	1681	1951	2940
	New Delhi	1170	1469	1723	2307	2492	3419	3752
Indonezja	Dżakarta	547	620	990	1013	806	868	847
Irak	Bagdad	78	110	36	365	425	379	263
Iran	Teheran	594	656	738	824	849	903	762
Irlandia	Dublin	273	308	388	413	376	488	913
Izrael	Tel Aviv	298	343	299	293	277	333	397
Japonia	Tokio	242	149	247	357	336	397	557
Jemen	Sana	138	120	70	95	74	97	90
Jordania	Amman	169	238	148	289	412	368	325
Kambodża	Phnom Penh	8	12	8	23	58	18	37
Kanada	Montreal	2776	2761	2690	1004	95	88	90
	Ottawa	1501	1341	1596	507	51	43	45
	Toronto	5840	5462	7768	3243	402	377	397
	Vancouver	2959	2132	2539	1178	155	209	162
Kazachstan	Almaty	31902	25608	19554	17225	12816	9473	6164
Kenia	Nairobi	168	181	226	285	262	330	229
Kolumbia	Bogota	226	249	251	231	299	603	580
Kongo	Kinszasa	71	51	39	70	54	42	102
Korea Płd.	Seul	97	75	139	172	153	541	669
Korea Płn.	Pjongjang	98	93	52	83	54	66	70
Kostaryka	San Jose	61	41	45	79	9	15	32
Kuba	Hawana	3	94	154	119	134	181	180
Kuwejt		582	594	714	541	472	668	598
Laos	Vientiane	5	1	2	6	8	11	29
Liban	Bejrut	564	476	483	508	598	469	499
Libia	Benghazi	184	173	114	95	0	0	0
	Trypolis	747	750	645	544	527	521	456
Litwa	Wilno	1096	881	912	1118	1153	1121	1025
Luksemburg	Luksemburg	0	0	0	0	0	32	36
Łotwa	Ryga	11529	10840	9306	8473	7944	6229	313
Macedonia	Skopje	79	256	1281	1051	1386	1436	1567
Malezja	Kuala Lumpur	47	25	76	59	31	357	1031
Maroko	Casablanca	214	170	113	172	0	0	0
	Rabat	233	120	84	110	99	149	359
Meksyk	Meksyk	34	79	112	89	94	177	217
Mołdowa	Kiszyniów	22722	19748	20192	18350	24001	17525	9480
Mongolia	Ułan Bator	1407	1227	851	1155	1326	1384	631
Niemcy	Berlin	8878	6928	7749	8049	8338	6468	3062
	Hamburg	4079	3787	3811	4007	3885	3267	1843
	Kolonia	8551	6717	7051	7433	7599	6329	3273
	Lipsk	1650	1406	1570	1966	2117	1765	1075
	Monachium	3212	3255	3342	3201	3039	2461	1629
Nigeria	Abuża	633	352	432	208	436	707	890

Państwo	Konsulat	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	Lagos	0	0	0	470	0	0	0
Norwegia	Oslo	325	348	346	335	337	448	372
Nowa Zelandia	Wellington	880	932	936	533	30	30	22
Pakistan	Islamabad	324	286	210	186	375	314	350
	Karaczi	109	112	126	137	153	183	242
Panama		59	34	4	5	2	12	10
Peru	Lima	122	208	133	184	390	378	325
Portugalia	Lizbona	138	149	230	186	149	231	149
Rosja	Irkuck	0	0	0	322	434	450	603
	Kaliningrad	3913	3571	55798	136736	160969	141809	87826
	Moskwa	12994	13205	25047	49083	50258	58715	55798
	Sankt Petersburg	4261	3807	5626	11364	11109	14639	10776
RPA	Pretoria	1624	1197	1396	1853	2303	2300	2007
Rumunia	Bukareszt	814	278	265	352	437	420	330
Senegal	Dakar	124	168	207	264	116	234	217
Serbia i Czarnogóra	Belgrad	3080	3046	3629	3696	4400	5196	6616
Singapur	Singapur	88	113	107	103	100	219	220
Słowacja	Bratysława	422	371	332	348	274	261	340
Słowenia	Lublana	133	152	150	152	158	104	89
Syria	Damaszek	814	442	341	377	429	392	551
Szwajcaria	Berno	577	621	821	773	679	692	743
Szwecja	Malmoe	389	256	267	252	257	216	219
	Sztokholm	619	548	476	404	373	331	387
Tajlandia	Bangkok	3393	2590	2008	1982	1858	1962	1728
Tajwan	Tajpej	0	0	0	0	3957	3881	3367
Tanzania	Dar es Salaam	41	44	77	61	86	128	74
Tunezja	Tunis	455	488	642	599	671	886	649
Turcja	Ankara	2233	2541	3171	3635	3752	4489	5207
	Stambuł	3917	4194	4091	4560	6528	6866	8150
Ukraina	Charków	604	349	7826	13926	13569	21909	26218
	Kijów	2266	1617	60330	148233	138958	132617	100281
	Lwów	2625	1388	54797	217935	273565	306240	283017
	Łuck	0	0	52536	178046	161008	142215	141049
Ukraina	Odessa	0	0	11028	18292	18221	32381	35206
Urugwaj	Montevideo	5	2	2	3	3	2	0
USA	Chicago	406	354	534	896	744	729	721
	Los Angeles	570	504	656	786	863	856	814
	Nowy Jork	862	593	974	1383	1185	1261	1221
	Waszyngton	552	548	576	576	710	709	806
Uzbekistan	Taszkient	1331	1593	1764	1095	1135	1024	1345
Wenezuela	Caracas	673	326	424	206	478	91	90
Węgry	Budapeszt	1041	601	603	486	478	497	420
Wielka Brytania	Edynburg	253	248	237	114	94	172	244
	Londyn	5959	5813	6390	4069	4253	5250	5977
	Manchester	0	0	0	0	510	0	0
Wietnam	Hanoi	199	335	556	573	684	635	864
	Ho Chi Minh	163	110	158	136	171	259	490
Włochy	Mediolan	733	1066	955	584	438	434	349
	Rzym	601	476	583	613	765	903	585
Wybrzeże Kości Słoniowej	Abidżan	91	75	0	0	0	0	0

Państwo	Konsulat	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ZEA	Abu Dhabi	578	660	643	690	898	1068	1145
Zimbabwe	Harare	62	55	49	64	64	88	53
Razem		244458	217273	562365	1229400	1299030	1296014	1148517

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 4. Liczba wydanych wiz oraz liczba udzielonych odmów wydania wiz w polskich konsulatach w latach 2008-2010

Państwo	Konsulat	2008		2009		2010	
		wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe
Afganistan	Kabul	165	9	176	9	315	54
Albania	Tirana	817	51	1122	204	1253	416
Algieria	Algier	248	195	266	220	514	156
Angola	Luanda	112	71	138	83	243	172
Arabia Saudyjska	Rijad	762	16	1034	38	1324	34
Argentyna	Buenos Aires	20	19	26	5	46	5
Armenia	Erewań	1517	257	1542	373	1547	226
Australia	Canberra	4	0	2	0	5	0
	Sydney	159	0	142	1	107	0
Austria	Wiedeń	19	0	22	0	20	0
Azerbejdżan	Baku	1296	106	1050	77	1389	47
Belgia	Bruksela	7	0	8	0	13	0
Białoruś	Brześć	26183	356	37799	244	63700	131
	Grodno	40986	1056	53711	489	64795	485
	Mińsk	43652	1499	57078	628	73662	635
Bośnia i Hercegowina	Sarajewo	1095	11	1057	2	1510	64
Brazylia	Brasilia	21	4	3	0	24	0
	Kurytyba	21	0	32	1	50	0
	Rio de Janeiro	18	0				
	Sao Paolo	63	0	47	0	52	2
Bułgaria	Sofia	98	8	95	3	102	1
	Warna	12	0				
Chile	Santiago	9	0	16	1	11	0
Chiny	Hong Kong	252	8	290	6	108	0
	Kanton	1575	65	1026	9	1616	14
	Pekin	4815	860	4250	431	5742	814
	Szanghaj	3178	646	3663	652	5076	1028
Chorwacja	Zagrzeb	100	4	337	3	403	0
Cypr	Nikozja	90	5	114	38	91	36
Czechy	Ostrawa	1132	2	710	3	157	4
	Praga	1677	5	1075	1	126	0
Dania	Kopenhaga	5	0	19	0	18	2
Egipt	Kair	1515	518	1543	320	1929	496
Estonia	Tallin	0	0	0	0	3	0
Etiopia	Addis Abeba	102	25	52	31	136	39
Finlandia	Helsinki	0	0	0	0	1	0
Francja	Lille	11	0	8	0	0	0
	Lyon	28	0	9	0	7	0
	Paryż	82	1	71	0	71	1
	Strasburg	6	0				
Grecja	Ateny	73	1	55	1	71	0

Państwo	Konsulat	2008		2009		2010	
		wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe
Gruzja	Tbilisi	2668	645	2798	572	2198	446
Hiszpania	Barcelona	17	0	5	0	2	0
	Madryt	28	0	23	1	17	1
Holandia	Haga	3	0	5	0	8	0
Indie	Mumbaj	2354	154	2278	190	2328	275
	New Delhi	3027	831	3677	1097	2678	2003
Indonezja	Dżakarta	1088	38	1158	20	1113	61
Irak	Bagdad	319	86	411	30	463	14
Iran	Teheran	923	102	1160	210	1734	626
Irlandia	Dublin	873	37	797	18	952	23
Izrael	Tel Aviv	369	46	492	77	301	62
Japonia	Tokio	338	2	253	3	308	0
Jemen	Sana	67	0				
Jordania	Amman	265	40	238	58	574	129
Kambodża	Phnom Penh	33	0				
Kanada	Montreal	54	0	38	0	63	1
	Ottawa	22	0	46	1	31	0
	Toronto	187	0	207	1	209	0
	Vancouver	95	0	90	0	112	0
Katar	Doha	77	0	212	20	209	8
Kazachstan	Ałmaty	5153	296	3104	72	3857	52
	Astana			0	0	1007	2
Kenia	Nairobi	392	47	290	169	641	168
Kolumbia	Bogota	279	81	329	36	387	44
Kongo	Kinszasa	74	147				
Korea Płd.	Seul	558	0	505	1	580	2
Korea Płn.	Pjongjang	175	0	109	13	152	18
Kostaryka	San Jose	9	0				
Kuba	Hawana	369	139	160	12	165	5
Kuwejt		366	23		823	10	
Liban	Bejrut	520	42	638	45	505	65
Libia	Trypolis	1428	151	466	69	361	19
Litwa	Wilno	153	20	5	0	8	0
Luksemburg	Luksemburg	3	0	0	0	0	0
Łotwa	Ryga	11	1	13	0	9	0
Macedonia	Skopje	1494	65	1869	172	626	165
Malezja	Kuala Lumpur	133	8	111	4	286	111
Maroko	Rabat	491	215	1482	1132	989	585
Meksyk	Meksyk	233	0	146	0	110	2
Mołdowa	Kiszyniów	7171	523	6818	1091	9211	1576
Mongolia	Ułan Bator	1037	101				
Niemcy	Berlin	73	4	176	2	279	6
	Hamburg	13	1	8	0	7	0
	Kolonia	55	8	24	2	56	1
	Monachium	36	1	45	0	10	1
Nigeria	Abuża	669	698	637	815	335	559
Norwegia	Oslo	16	1	24	2	22	0
Nowa Zelandia	Wellington	52	0	21	0	30	0
Pakistan	Islamabad	219	198	241	278	272	232
	Karaczi	264	19				
Peru	Lima	298	66		170	51	
Portugalia	Lizbona	40	0	26	2	13	2

Państwo	Konsulat	2008		2009		2010	
		wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe	wydane wizy	odmowy wizowe
Rosja	Irkuck	763	0	961	11	2102	68
	Kaliningrad	64531	942	56950	552	74115	419
	Moskwa	54927	285	57270	304	71846	463
	Sankt Petersburg	7427	16	6398	20	10282	0
RPA	Pretoria	1384	12	37	4	1436	16
Rumunia	Bukareszt	188	6	204	3	236	12
Senegal	Dakar	233	0				
Serbia	Belgrad	5005	58	4232	74	426	7
Singapur	Singapur	191	1	173	8	225	5
Słowacja	Bratysława	11	0	7	0	13	0
Słowenia	Lublana	7	0	5	0	1	0
Syria	Damaszek	357	149	488	96	498	102
Szwajcaria	Berno	475	1	36	0	15	0
Szwecja	Malmoe	4	0	10	0	8	0
	Sztokholm	29	1	28	0	28	0
Tajlandia	Bangkok	1377	144	2000	66	1189	92
Tajwan	Tajpej	1886	4	1554	2	1676	14
Tanzania	Dar es Salaam	46	10				
Tunezja	Tunis	581	82	675	245	586	477
Turcja	Ankara	4370	250	3394	274	3376	364
	Stambuł	4334	189	5824	404	6318	528
Turmenistan	Aszchabad	102	8	117	3	196	3
Ukraina	Charków	19370	266	16661	525	16194	385
	Kijów	53016	1644	56001	794	58049	1180
	Lwów	192957	4852	273542	7833	248943	7723
	Łuck	71305	2973	81090	2441	91444	1986
	Odessa	14062	473	11763	176	16830	306
	Winnica					21372	356
USA	Chicago	439	5	381	1	321	1
	Los Angeles	616	1	494	12	536	6
	Nowy Jork	801	5	752	5	626	6
	Waszyngton	719	5	623	13	570	3
Uzbekistan	Taszkient	1482	30	1183	54	1494	54
Wenezuela	Caracas	171	21	30	3	60	12
Węgry	Budapeszt	13	0	8	0	18	0
Wielka Brytania	Edynburg	382	16	375	0	372	1
	Londyn	5350	41	4113	50	4351	52
	Manchester	0	0	406	3	778	18
Wietnam	Hanoi	703	338	806	239	725	160
	Ho Chi Minh	347	0				
Włochy	Mediolan	7	1	32	1	14	0
	Rzym	0	0	5	0	1	0
ZEA	Abu Dhabi	770	132	0	230	910	170
Zimbabwe	Harare	222	0				
Razem		677476	23595	788351	25527	897696	27115

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 5. Liczba ogółem wydanych wiz w latach 2008-2010 (wg typu wizy)

		Total A (lotniskowe)	Total C (Schengen)	Total D (krajowe)	D - less than 6 months	D - 6 to 12 months	D - more than 12 months
2008	Issued	14	485 788	169 298	147 338	21 956	4
2008	Applied	85	505 969	179 203	154 747	24 141	315
2008	Rejected	3	16 088	5 006	4 099	904	3
2009	Issued	4	552 086	209 355	175 038	34 316	1
2009	Applied	66	585 137	217 227	180 547	36 311	369
2009	Rejected	11	17 578	4 945	3 696	1 234	15
2010	Issued	5	617 250	176 387	131 625	44 762	0
2010	Applied	79	711 650	219 112	164 351	54 334	427
2010	Rejected	5	19 146	7 230	3 637	3 553	40

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 6. Liczba ogółem wydanych wiz krajowych w latach 2008-2010 (wg powodu wydania wizy)

	Total	Education	Employment	Family	Other reasons: Total	Other reasons: Humanitarian / international protection reasons	Other reasons: Residence only	Other reasons: Other reasons not specified
2008	159 250	5 898	113 745	40	39 567	0	16 270	23 297
2009	202 753	6 983	135 418	190	60 162	157	22 400	37 605
2010	174 538	8 888	94 035	120	71 495	10	24 707	46 778

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 6. Liczba ogółem wydanych wiz krajowych w latach 2008-2010 (wg powodu wydania wizy oraz ze wskazaniem 10 najliczniejszych obywatelstw)

	Position of the country	Name of the country	Total	Education	Employment	Family	Other reasons: Total	Other reasons: Humanitarian / international protection reasons	Other reasons: Residence only	Other reasons: Other reasons not specified
2008	1st main	UKRAINA	113 397	2 208	93 416	0	17 773	0	5 574	12 199
2008	2nd main	BIAŁORUŚ	38 190	2 023	15 194	33	20 940	0	10 468	10 472
2008	3rd main	TURCJA	2 258	1 039	1 189	0	30	0	19	11
2008	4th main	CHINY	2 225	291	1 904	0	30	0	18	12
2008	5th main	ROSJA	1 940	236	1 031	1	672	0	105	567
2008	6th main	MOŁDOWA	1 621	14	1 594	0	13	0	9	4
2008	7th main	INDIE	576	52	486	0	38	0	36	2
2008	8th main	STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI	452	264	146	0	42	0	33	9
2008	9th main	UZBEKISTAN	359	36	316	1	6	0	5	1

2008	10th main	KOREA POŁUDNIOWA (REPUBLIKA KOREI)	331	74	206	0	51	0	51	0
2009	1st main	UKRAINA	155 740	2 380	122 431	1	30 928	7	7 714	23 207
2009	2nd main	BIAŁORUŚ	35 654	1 495	6 434	146	27 579	150	14 164	13 265
2009	3rd main	TURCJA	2 195	1 233	945	1	16	0	7	9
2009	4th main	ROSJA	1 785	242	626	8	909	0	113	796
2009	5th main	CHINY	1 654	330	1 313	0	11	0	8	3
2009	6th main	MOŁDOWA	1 614	11	1 505	1	97	0	5	92
2009	7th main	INDIE	455	81	290	0	84	0	79	5
2009	8th main	NEPAL	419	30	380	0	9	0	8	1
2009	9th main	TAJLANDIA	385	5	376	0	4	0	4	0
2009	10th main	KAZACHSTAN	360	216	21	16	107	0	30	77
2010	1st main	UKRAINA	111 269	2 777	82 135	0	26 357	6	6 520	19 831
2010	2nd main	BIAŁORUŚ	47 000	1 171	2 844	80	42 905	4	17 461	25 440
2010	3rd main	CHINY	2 996	518	2 404	0	74	0	62	12
2010	4th main	MOŁDOWA	2 695	31	2 514	0	150	0	16	134
2010	5th main	TURCJA	2 308	1 545	704	0	59	0	11	48
2010	6th main	ROSJA	1 702	267	463	8	964	0	112	852
2010	7th main	STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI	758	491	209	0	58	0	23	35
2010	8th main	NEPAL	529	63	458	0	8	0	8	0
2010	9th main	INDIE	473	136	288	0	49	0	46	3
2010	10th main	ARABIA SAUDYJSKA	418	320	0	0	98	0	63	35

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 7. Liczba ogółem wydanych wiz krajowych w latach 2008-2010 (wg urzędu konsularnego)

	Position of the consular post	Name of the consular post	Total	Education	Employment	Family	Other reasons: Total	Other reasons: Humanitarian / international protection reasons	Other reasons: Residence only	Other reasons: Other reasons not specified
2008	1st main	LWÓW	80 698	1 331	63 111	0	16 256	0	4 492	11 764
2008	2nd main	ŁUCK	22 758	458	20 956	0	1 344	0	935	409
2008	3rd main	GRODNO	21 698	1 336	5 117	34	15 211	0	8 322	6 889
2008	4th main	BRZEŚĆ	10 965	296	6 592	0	4 077	0	1 574	2 503
2008	5th main	MIŃSK	5 861	417	3 652	0	1 792	0	630	1 162
2008	6th main	KIJÓW	3 649	276	3 231	0	142	0	117	25
2008	7th main	CHARKÓW	3 292	83	3 165	0	44	0	37	7
2008	8th main	ODESSA	3 224	112	3 095	0	17	0	17	0
2008	9th main	KISZYNIÓW	1 631	9	1 612	0	10	0	8	2
2008	10th main	ANKARA	1 433	666	743	0	24	0	16	8

2009	1st main	LWÓW	117 706	1 301	88 002	1	28 402	4	6 724	21 674
2009	2nd main	ŁUCK	26 548	533	24 176	0	1 839	2	928	909
2009	3rd main	GRODNO	20 188	883	1 852	149	17 304	150	11 385	5 769
2009	4th main	BRZEŚĆ	11 748	298	3 407	0	8 043	0	2 601	5 442
2009	5th main	KIJÓW	5 329	338	4 399	0	592	0	87	505
2009	6th main	MIŃSK	4 030	342	1 262	0	2 426	0	294	2 132
2009	7th main	CHARKÓW	3 873	211	3 537	0	125	1	19	105
2009	8th main	ODESSA	2 820	64	2 668	0	88	0	12	76
2009	9th main	KISZYNIÓW	1 609	11	1 500	1	97	0	6	91
2009	10th main	ANKARA	1 315	777	533	0	5	0	0	5
2010	1st main	LWÓW	78 939	1 204	55 919	0	21 816	0	5 586	16 230
2010	2nd main	GRODNO	23 843	376	539	83	22 845	4	14 433	8 408
2010	3rd main	BRZEŚĆ	17 958	383	1 275	0	16 300	0	2 903	13 397
2010	4th main	ŁUCK	17 491	636	15 340	0	1 515	6	730	779
2010	5th main	WINNICA	6 339	253	3 798	0	2 288	0	74	2 214
2010	6th main	MIŃSK	5 557	409	1 048	0	4 100	0	223	3 877
2010	7th main	KIJÓW	4 348	415	3 413	0	520	0	117	403
2010	8th main	KISZYNIÓW	2 657	29	2 479	0	149	0	13	136
2010	9th main	CHARKÓW	2 462	230	2 067	0	165	0	18	147
2010	10th main	ODESSA	2 055	56	1 892	0	107	0	6	101

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 8. Liczba ogółem wydanych wiz Schengen w latach 2008-2010 (wg powodu wydania wizy)

	Total	Tourism	Business	Visiting family / friends	Cultural	Sports	Official	Medical reasons	Transit	Airport transit	Other Reason Employment	Other Reason Education	Other Reason Humanitarne	Other Reason Pobytowe	Other Reason Ochrona	Other Reason Laczenie Rodzin	Other Reason Repatriacja	Other Reason Not Specified
2008	461 187	100 855	167 206	35 197	85 915	21 842	2 231	0	17 101	2	65	12 585	3	968	0	10	38	17169
2009	544 698	122 101	204 654	42 378	94 683	24 445	2 349	0	15 793	0	1 060	12 576	167	0	0	43	0	24449
2010	597 397	151 635	205 131	43 527	89 273	26 800	2 703	360	0	4	22 573	10 154	342	104	0	31	0	44760

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 9. Liczba ogółem wydanych wiz Schengen w latach 2008-2010 (wg powodu wydania wizy)

	Position of the consular post	Name of the consular post	Total	Tourism	Business	Visiting family / friends	Cultural	Sports	Official	Medical reasons	Transit	Airport transit	Other Reason Employment	Other Reason Education	Other Reason Humanitarne	Other Reason Pobytowe	Other Reason Ochrona	Other Reason Laczenie Rodzin	Other Reason Repatriacja	Other Reason Not Specified
2008	1st main	LWÓW	113293	29276	38 655	7 345	27 802	3 204	39	0	1 969	0	28	1 232	1	257	0	2	2	3 481
2008	2nd main	OBWÓD KALININGRADZKI	63748	24675	15 788	1 167	8 685	1 582	32	0	8 006	0	1	89	0	12	0	0	0	3 711
2008	3rd main	MOSKWA	54193	18503	19 374	2 833	6 012	3 539	234	0	562	0	0	1 977	0	63	0	0	1	1 095
2008	4th main	ŁUCK	48911	2180	25 137	5 890	11 919	1 557	89	0	312	0	4	418	0	138	0	0	0	1 267
2008	5th main	KIJÓW	48665	5577	19 624	3 804	9 521	3 280	711	0	1 853	0	2	1 870	1	123	0	0	0	2 299
2008	6th main	MIŃSK	37854	8911	10 656	4 222	6 836	2 837	278	0	2 210	0	6	1 077	0	66	0	0	0	755
2008	7th main	GRODNO	18769	986	7 302	3 110	3 976	1 226	27	0	342	0	1	1 188	0	20	0	0	19	572
2008	8th main	CHARKÓW	16069	2499	6 117	1 461	2 488	1 281	102	0	262	1	0	1 510	0	55	0	0	0	293
2008	9th main	BRZEŚĆ	15315	2685	6 960	1 217	2 659	749	33	0	327	0	0	183	0	24	0	0	1	477
2008	10th main	ODESSA	10788	2075	4 527	777	1 115	776	168	0	416	0	0	564	0	53	0	0	0	317
2009	1st main	LWÓW	155486	40362	64 281	8 740	26 917	4 742	18	0	858	0	86	1 751	13	0	0	1	0	7 717

	Position of the consular post	Name of the consular post	Total	Tourism	Business	Visiting family / friends	Cultural	Sports	Official	Medical reasons	Transit	Airport transit	Other Reason Employment	Other Reason Education	Other Reason Humanitarne	Other Reason Pobytowe	Other Reason Ochrona	Other Reason Laczenie Rodzin	Other Reason Repatriacja	Other Reason Not Specified
2009	2nd main	MOSKWA	56460	26375	15 382	2 967	4 539	2 828	391	0	748	0	27	1 732	0	0	0	1	0	1 470
2009	3rd main	OBWÓD KALININGRADZKI	56370	20449	12 094	1 243	7 397	1 995	23	0	7 609	0	51	203	14	0	0	4	0	5 288
2009	4th main	ŁUCK	54631	1153	33 259	4 880	11 438	1 559	143	0	198	0	26	492	11	0	0	0	0	1 472
2009	5th main	MIŃSK	53048	10808	19 049	4 992	10 549	3 549	291	0	1 776	0	98	1 050	0	0	0	0	0	886
2009	6th main	KIJÓW	37351	4274	13 901	2 886	9 528	2 409	492	0	1 056	0	176	985	6	0	0	1	0	1 637
2009	7th main	GRODNO	33487	3451	8 972	4 019	11 439	1 848	119	0	314	0	87	1 646	92	0	0	23	0	1 477
2009	8th main	BRZEŚĆ	26081	3778	13 135	3 560	2 461	552	19	0	438	0	30	75	0	0	0	0	0	2 033
2009	9th main	CHARKÓW	12781	2240	4 834	1 243	1 761	1 102	70	0	160	0	6	1 039	14	0	0	0	0	312
2009	10th main	ODESSA	8930	2528	2 631	812	941	784	144	0	301	0	14	348	0	0	0	0	0	427
2010	1st main	LWÓW BIS	131975	27872	54 296	6 551	19 071	4 911	19	87	0	0	8 553	1 204	1	0	0	0	0	9 410
2010	2nd main	ŁUCK	65577	10847	28 456	4 281	11 896	1 802	347	42	0	2	4 708	420	51	8	0	0	0	2 717
2010	3rd main	MOSKWA	62280	30156	15 422	2 833	6 017	3 420	396	34	0	0	1 248	1 230	1	3	0	0	0	1 520
2010	4th main	OBWÓD KALININGRADZKI	58561	25720	14 130	1 240	6 894	1 871	28	46	0	0	497	155	112	0	0	1	0	7 867
2010	5th main	MIŃSK	58546	13063	27 006	4 582	9 414	2 731	230	3	0	0	70	798	0	0	0	0	0	649
2010	6th main	KIJÓW	42402	10370	13 531	2 858	6 627	2 933	132	36	0	0	2 645	1 063	0	1	0	0	0	2 206
2010	7th main	BRZEŚĆ	38754	4082	12 092	2 764	4 077	1 076	101	1	0	0	135	41	0	0	0	0	0	14 385
2010	8th main	GRODNO	33561	4370	9 281	3 689	11 036	1 479	94	14	0	0	386	256	125	0	0	10	0	2 821
2010	9th main	ODESSA	13472	6051	2 589	843	1 838	830	89	19	0	0	368	410	4	12	0	2	0	417
2010	10th main	WINNICA	13394	1753	4 528	960	3 538	641	69	7	0	0	1 076	254	30	10	0	0	0	528

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Tabela 10. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski

	2007	2008	2009	2010
Total number of refusals	32 204	16 852	26 889	23 521

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 11. Obywatele państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 (wg najliczniejszego obywatelstwa)

	Position of the country of citizenship	Name of the country of citizenship	Total
2007	1st main	Ukraina	15 334
2007	2nd main	Białoruś	9 630
2007	3rd main	Rosja	4 410
2007	4th main	Mołdowa	330
2007	5th main	Chiny	237
2007	6th main	Kazachstan	180
2007	7th main	Turcja	170
2007	8th main	Indie	162
2007	9th main	Nigeria	153
2007	10th main	Wietnam	110
2008	1st main	Ukraina	9 446
2008	2nd main	Białoruś	3 349
2008	3rd main	Rosja	3 236
2008	4th main	Mołdowa	177
2008	5th main	Kazachstan	91
2008	6th main	Bezpaństw.	59
2008	7th main	Turcja	51
2008	8th main	Uzbekistan	41
2008	9th main	Gruzja	39
2008	10th main	Libia	36
2009	1st main	Ukraina	12 802
2009	2nd main	Gruzja	5 686
2009	3rd main	Białoruś	4 203
2009	4th main	Rosja	3 348
2009	5th main	Armenia	222
2009	6th main	Mołdowa	125
2009	7th main	Bezpaństw.	54
2009	8th main	Kazachstan	50
2009	9th main	Nigeria	39
2009	10th main	Turcja	37
2010	1st main	Ukraina	11 599
2010	2nd main	Białoruś	4 719
2010	3rd main	Rosja	3 530
2010	4th main	Gruzja	2 886
2010	5th main	Armenia	102
2010	6th main	Mołdowa	87
2010	7th main	Kazachstan	67
2010	8th main	Mongolia	61
2010	9th main	Uzbekistan	40
2010	10th main	Kirgistan	35

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 12. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na brak ważnej wizy lub brak zezwolenia na pobyt (dane ogólne)

	2007	2008	2009	2010
Total number of refusals due to the absence of a valid visa or residence permit	14 024	7 642	12 019	9 813

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 13. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na brak ważnej wizy lub brak zezwolenia na pobyt (wg najliczniejszego obywatelstwa)

	Position of the country of citizenship	Name of the country of citizenship	Total
2007	1st main	Ukraina	5 715
2007	2nd main	Białoruś	3 758
2007	3rd main	Rosja	3 194
2007	4th main	Turcja	123
2007	5th main	Kazachstan	117
2007	6th main	Mołdowa	104
2007	7th main	Wietnam	86
2007	8th main	Chiny	83
2007	9th main	Maroko	67
2007	10th main	Tadżykistan	64
2008	1st main	Ukraina	3 594
2008	2nd main	Rosja	1 995
2008	3rd main	Białoruś	1 713
2008	4th main	Mołdowa	99
2008	5th main	Bezpaństwowcy	45
2008	6th main	Kazachstan	43
2008	7th main	Gruzja	26
2008	8th main	Uzbekistan	19
2008	9th main	Mongolia	12
2008	10th main	Turcja	11
2009	1st main	Gruzja	5 303
2009	2nd main	Ukraina	2 648
2009	3rd main	Rosja	2 097
2009	4th main	Białoruś	1 466
2009	5th main	Armenia	198
2009	6th main	Mołdowa	55
2009	7th main	Bezpaństwowcy	42
2009	8th main	Kazachstan	40
2009	9th main	Tadżykistan	24
2009	10th main	Uzbekistan	19
2010	1st main	Gruzja	2 695
2010	2nd main	Rosja	2 616
2010	3rd main	Ukraina	2 327
2010	4th main	Białoruś	1 838
2010	5th main	Armenia	90
2010	6th main	Kazachstan	43
2010	7th main	Uzbekistan	36
2010	8th main	Mołdowa	30
2010	9th main	Bezpaństwowcy	26
2010	10th main	Azerbejdżan	12

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 14. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na fakt przedstawienia fałszywej wizy lub zezwolenia na pobyt

	2007	2008	2009	2010
Total number of refusals due to the presentation of a false visa or residence permit	49	29	24	18

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 15. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na fakt przedstawienia fałszywej wizy lub zezwolenia na pobyt (wg najliczniejszego obywatelstwa)

	Position of the country of citizenship	Name of the country of citizenship	Total
2007	1st main	Ukraina	25
2007	2nd main	Rosja	9
2007	3rd main	Kuba	2
2007	4th main	Mołdowa	2
2007	5th main	Bangladesz	1
2007	6th main	Ghana	1
2007	7th main	Gwinea	1
2007	8th main	Indie	1
2007	9th main	Irak	1
2007	10th main	Turcja	1
2008	1st main	Ukraina	11
2008	2nd main	Mołdowa	7
2008	3rd main	Rosja	5
2008	4th main	Armenia	2
2008	5th main	Turcja	2
2008	6th main	Białoruś	1
2008	7th main	Kamerun	1
2008	8th main		
2008	9th main		
2008	10th main		
2009	1st main	Rosja	6
2009	2nd main	Ukraina	4
2009	3rd main	Kamerun	3
2009	4th main	Jordania	2
2009	5th main	Mołdowa	2
2009	6th main	Nigeria	2
2009	7th main	Chiny	1
2009	8th main	Dominikana	1
2009	9th main	Iran	1
2009	10th main	Kongo	1
2010	1st main	Gruzja	4
2010	2nd main	Rosja	4
2010	3rd main	Egipt	3
2010	4th main	Mołdowa	2
2010	5th main	Armenia	1
2010	6th main	Dominikana	1
2010	7th main	Tunezja	1
2010	8th main	Turcja	1
2010	9th main	Ukraina	1
2010	10th main		

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 16. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na fakt wykorzystania trzymiesięcznego pobytu w ciągu kolejnych 6 miesięcy

	2007	2008	2009	2010
Total number of refusals due to the fact that the person already stayed 3 months in a 6-months period	12	66	31	75

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 17. Liczba obywateli państw trzecich, którym odmówiono wjazdu na terytorium Polski w latach 2007-2010 ze względu na fakt wykorzystania trzymiesięcznego pobytu w ciągu kolejnych 6 miesięcy (wg najliczniejszego obywatelstwa)

	Position of the country of citizenship	Name of the country of citizenship	Total
2007	1st main	Bezpaństwowcy	5
2007	2nd main	Ukraina	4
2007	3rd main	Białoruś	1
2007	4th main	Rosja	1
2007	5th main	Wietnam	1
2007	6th main		
2007	7th main		
2007	8th main		
2007	9th main		
2007	10th main		
2008	1st main	Rosja	66
2008	2nd main		
2008	3rd main		
2008	4th main		
2008	5th main		
2008	6th main		
2008	7th main		
2008	8th main		
2008	9th main		
2008	10th main		
2009	1st main	Rosja	13
2009	2nd main	Białoruś	10
2009	3rd main	Ukraina	5
2009	4th main	Australia	1
2009	5th main	Korea Pd.	1
2009	6th main	Nowa Zelandia	1
2009	7th main		
2009	8th main		
2009	9th main		
2009	10th main		
2010	1st main	Ukraina	37
2010	2nd main	Białoruś	19
2010	3rd main	Rosja	14
2010	4th main	Nepal	5
2010	5th main		
2010	6th main		
2010	7th main		
2010	8th main		
2010	9th main		
2010	10th main		

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 18. Liczba obywateli państw trzecich zatrzymanych w związku z ich nielegalnym pobylem na terytorium kraju

	2007	2008	2009	2010
Total number of third-country nationals found to be illegally present	4 544	5 430	4 521	3 994

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 19. Liczba obywateli państw trzecich zatrzymanych w związku z ich nielegalnym pobylem na terytorium kraju (wg najliczniejszego obywatelstwa)

	Position of the country of citizenship	Name of the country of citizenship	Total
2007	1st main	UKRAINA	2 278
2007	2nd main	BIAŁORUŚ	382
2007	3rd main	WIETNAM	370
2007	4th main	ROSJA	365
2007	5th main	ARMENIA	240
2007	6th main	MOŁDOWA	161
2007	7th main	CHINY	117
2007	8th main	BEZPAŃSTWOWCY	72
2007	9th main	MONGOLIA	58
2007	10th main	GRUZJA	49
2008	1st main	UKRAINA	3 202
2008	2nd main	ROSJA	466
2008	3rd main	WIETNAM	435
2008	4th main	BIAŁORUŚ	246
2008	5th main	MOŁDOWA	238
2008	6th main	CHINY	128
2008	7th main	MOMGOLIA	114
2008	8th main	ARMENIA	112
2008	9th main	TURCJA	64
2008	10th main	NIGERIA	39
2009	1st main	UKRAINA	2 071
2009	2nd main	ROSJA	606
2009	3rd main	WIETNAM	330
2009	4th main	GRUZJA	254
2009	5th main	BIAŁORUŚ	178
2009	6th main	CHINY	149
2009	7th main	ARMENIA	111
2009	8th main	MOŁDOWA	94
2009	9th main	TURCJA	94
2009	10th main	NIGERIA	86
2010	1st main	UKRAINA	1 883
2010	2nd main	ROSJA	644
2010	3rd main	BIAŁORUŚ	286
2010	4th main	WIETNAM	253
2010	5th main	ARMENIA	144
2010	6th main	TURCJA	84
2010	7th main	GRUZJA	73
2010	8th main	MOŁDOWA	68
2010	9th main	CHINY	61
2010	10th main	NIGERIA	44

Źródło: Komenda Główna Straży Granicznej

Tabela 20. Liczba wniosków w sprawie o wydanie Karty Polaka oraz liczba wydanych Kart

Państwo	Konsulat	2008			2009			2010			2011		
		wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona
Angola	Luanda							2					
Armenia	Erewań	15	3		22			10			5	4	
Azerbejdżan	Baku	22			14						11		
Białoruś	Brześć	1270	1181	73	1385	1277	84	1453	1363	63	2874	2605	15
	Grodno	2659	4	159	5017	744	83	5904	5679	114	4884	4459	25
	Mińsk	902	844	12	1200	1067	20	1670	1579	19	2444	1467	13
Bułgaria	Sofia				1	1							
Chiny	Szanghaj										1	1	
Cypr	Nikozja	2											
Czechy	Praga				2								
Estonia	Tallin							1	1		3	3	
Francja	Lyon										2		
Grecja	Ateny	2	2		4	3							
Gruzja	Tbilisi	4	4		10	10		6	6		9		
Hiszpania	Madryt										1		
Irlandia	Dublin	9	7		6	6		5	4		2	2	
Kanada	Toronto				2								
	Vancouver				4								
Kazachstan	Almaty	215	185	15	334	290	12	65	63	1	37	32	
	Astana				22	20	2	221	182	2	265	155	3
Litwa	Wilno	692	541	37	1498	1199	7	936	369		1114	635	3
Luksemburg	Luksemburg	1			1								
Łotwa	Ryga	457	315	20	476	257	10	216	186	6	146	143	2
Mołdowa	Kiszyniów	123	108	12	118	115	1	98	97	1	126	117	
Niemcy	Berlin							2	1				
	Kolonia							1					

Państwo	Konsulat	2008			2009			2010			2011		
		wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona	wnioski	karta odebrana	karta unieważniona
	Monachium				1						1		
Portugalia	Lizbona	4									1		
Rosja	Irkuck	67	58	2	74	3		82	18		52	29	1
	Kaliningrad	218	135	3	121	39		111	47		113	1	
	Moskwa	311	278	20	305	271	10	231	222	4	213	190	1
	Petersburg	124	41	1	129			37			97		
Szwecja	Sztokholm				1	1		2	2				
Turkmenistan	Aszchabad	7	4	1	8	8		13	10		37	25	
Ukraina	Charków	182	147	10	141	119	5	173	162	1	272	155	6
	Kijów	1037	965	52	1041	1006	19	256	244	10	326	297	2
	Lwów	6053	5077	433	10695	9992	381	5254	5028	118	5238	4762	28
	Łuck	1341	1044	75	1219	1067	17	597	557	6	625	481	
	Odessa	101	80	6	103	95	3	73	67	1	313	227	3
	Sewastopol							7	6		34	30	
	Winnica							1913	1728	50	2433	1844	25
USA	Chicago	1						1					
	Los Angeles				4			10					
	Nowy Jork	1			9	7		10	9		10		
	Waszyngton	1			1								
Uzbekistan	Taszkient	40	34	5	26	17	2	18	13				
Wielka Brytania	Londyn	3	3		1	1					2		
	Manchester				1			1					
Włochy	Rzym							1					
ZEA	Abu Zabi										1	1	

Źródło: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

